

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Lukáš Slavník

Zločin agrese v Římském statutu MTS

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Milan Lipovský

Katedra: Mezinárodní právo

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 26. 6. 2018

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 201 757 znaků včetně mezer.

.....
Lukáš Slavník

V Praze dne 26. června 2018

Poděkování

Rád bych na tomto místě poděkoval JUDr. Milanovi Lipovskému, Ph.D., za jeho odborné vedení práce, věcné připomínky, praktické rady i ochotu, kterou mi věnoval v průběhu zpracování práce.

Děkuji i všem členům své rodiny za velkou podporu v průběhu celého mého studia, zejména potom své sestře, která mi již od základní školy vždy ochotně pomohla s pochopením látky, procvičováním i s korekturami mých prací.

Obsah

Úvod.....	1
1. Definice.....	5
1.1. Český překlad Definice.....	5
2. Historie.....	7
2.1. Norimberský proces.....	7
2.1.1. Nullum crimen sine lege.....	8
2.2. Komise pro mezinárodní právo.....	10
2.3. Rezoluce Valného shromáždění OSN 3314.....	11
3. Římský statut a Mezinárodní trestní soud.....	13
3.1. Římský statut.....	13
3.2. Mezinárodní trestní soud.....	14
4. Revizní konference v Kampale a Kampalské dodatky.....	16
4.1. Z Říma do Kampaly.....	16
4.2. Přijetí Dodatků a jejich vstup v platnost.....	17
4.3. Výsledek revizní konference v Kampale.....	20
5. Zločin agrese.....	23
5.1. Postavení zločinu agrese mezi zločiny podle mezinárodního práva.....	23
5.2. Skutková podstata zločinu agrese.....	24
5.3. Subjekt.....	25
5.4. Subjektivní stránka.....	28
5.5. Objekt.....	31
5.6. Objektivní stránka.....	32
5.6.1. Útočný čin.....	32
5.6.2. Příčinný vztah mezi jednáním a následkem.....	34
5.6.3. Zjevné porušení Charty OSN.....	36
5.7. Kybernetický útok jako útočný čin zločinu agrese?.....	40
6. Jurisdikce Soudu nad zločinem agrese.....	47
6.1. K pravidlům jurisdikce ŘS.....	47
6.2. Iniciace výkonu jurisdikce.....	49
6.3. Výkon jurisdikce na základě ohlášení smluvním stranou nebo z <i>proprio motu</i> pravomoci Žalobce.....	50
6.3.1. Věta druhá čl. 121 odst. 5 ŘS.....	52

6.4. Výkon jurisdikce na základě ohlášení Rady bezpečnosti OSN a její pozice při výkonu jurisdikce	54
6.5. Odklad jurisdikce	57
6.6. Opt-in; opt-out.....	61
7. Shromáždění smluvních stran v New Yorku.....	64
7.1. Od Kampaly po New York	64
7.2. Aktivační rezoluce a Shromáždění smluvních stran v New Yorku	64
7.3. Komise pro přípravu aktivace jurisdikce Soudu nad zločinem agrese	65
7.3.1. Zpráva Komise pro přípravu aktivace jurisdikce MTS nad zločinem agrese.....	65
7.4. Operativní část aktivační rezoluce	68
7.4.1. Aktivace jurisdikce Soudu nad zločinem agrese	68
7.4.2. (Ne)upřesnění rozsahu jurisdikce Soudu	69
7.4.3. Potvrzení nezávislosti soudců Soudu	70
7.4.4. Výzva k ratifikaci Dodatků.....	71
Závěr.....	72
Seznam zkratk	76
Seznam použitých zdrojů	77
Zločin agrese v Římském statutu MTS, abstrakt, klíčová slova	86
Crime of Aggression under the Rome Statute of ICC, Abstract, Key words.....	87

Úvod

Posledním krokem, potřebným k zabránění periodicky se opakujícím válkám, které jsou však nevyhnutelné za trvajících mezinárodního bezpráví, je učinit hlavy státu odpovědnými na základě mezinárodního práva. A rád bych vás ujistil, že ačkoli je toto právo poprvé využito proti agresorům z Německa, toto právo zahrnuje, a pokud má sloužit svému účelu, i přímo musí zahrnovat, odsouzení agrese spáchané jakýmkoli jiným státem, včetně těch, které zde nyní rozhodují v tomto řízení.¹

Tato slova použil Robert H. Jackson, hlavní prokurátor za Spojené státy americké, při své úvodní řeči před Mezinárodním vojenským tribunálem v Norimberku po konci 2. světové války a bude i jedním z cílů této práce zjistit, do jaké míry došlo k jejich naplnění v souvislosti s aktivací jurisdikce Mezinárodního trestního soudu nad zločinem agrese.

Od vyhlášení prvního z rozsudků nad hlavními válečnými zločinci nacistického Německa za druhé světové války (dále jen „**Rozsudek**“),² uplynulo již více než sedmdesát let. Jednou z kategorií zločinů souzených soudním dvorem byly dle čl. 6 písm. a) Statutu Mezinárodního vojenského tribunálu,³ který byl součástí Dohody o stíhání a potrestání hlavních válečných zločinců evropské osy,⁴ i zločiny proti míru, předchůdce dnešního zločinu agrese.

Od té doby se mezinárodní společenství pokoušelo najít shodu nejen na podmínkách vytvoření stálého mezinárodního trestního soudu, ale i na definici zločinu agrese, která by mohla být použita v případě budoucích mezinárodních konfliktů. Zásadní úlohu v procesu vývoje této oblasti mezinárodního práva zastávala zejména Komise pro mezinárodní právo.⁵

¹JACKSON, H. Robert. International Military Tribunal, Opening Address for The United States of America [online]. *The Department of State Bulletin*, vol. XIII, no. 335 ze dne 25. listopadu 1945, str. 860 [cit. 25.6.2018]. Dostupné z:

<https://books.google.cz/books?id=ZyE5AQAAMAAJ&hl=cs&pg=PA860#v=snippet&q=and%20let%20me%20make%20clear%20that,%20while%20this%20law%20is%20first%20applied&f=false>.

²Judgment in The Trial of German Major War Criminals [online]. Mezinárodní vojenský tribunál, Norimberk, Německo, část 22, vyhlášený dne 1. října 1946 [cit. 25.6.2018]. Dostupné z: https://crimeofaggression.info/documents/6/1946_Nuremberg_Judgement.pdf.

³Statut mezinárodního vojenského tribunálu [online]. Čl. 6 písm. a). str. 872. In: Dohoda o stíhání a potrestání hlavních válečných zločinců evropské osy, 82 UNTS 251, sjednaná dne 8. srpna 1945, v platnosti ode dne 8. srpna 1945, vyhlášená pod č. 164/1947 Sb. [cit. 25.6.2018]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=164&r=1947>.

⁴Dohoda o stíhání a potrestání hlavních válečných zločinců evropské osy [online], 82 UNTS 251, sjednaná dne 8. srpna 1945, v platnosti ode dne 8. srpna 1945, vyhlášená pod č. 164/1947 Sb. [cit. 25.6.2018]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=164&r=1947>.

⁵Viz část 2.2. této práce.

Prvním úspěchem bylo přijetí rezoluce Valného shromáždění OSN č. 3314 (XXIX)⁶ v roce 1974 (dále jen „rezoluce 3314“), jejíž definice útočného činu byla následně v roce 2010 konferencí v Kampale z velké části převzata i do Římského statutu Mezinárodního trestního soudu.

Vytvoření *ad hoc* tribunálů Radou bezpečnosti OSN v devadesátých letech 20. století v obecné rovině přineslo nový impuls pro projekt mezinárodní trestní justice, ale žádný z těchto tribunálů do své jurisdikce zločin agrese nakonec nezařadil.⁷

Následně až na základě dlouhodobé práce Komise pro mezinárodní právo byl dne 17. července 1998 přijat Římský statut (dále jen „Římský statut“, „Statut“ nebo „ŘS“)⁸, kterým byl zřízen Mezinárodní trestní soud (dále jen „Soud“ nebo „MTS“). Ačkoli však Římský statut se zločinem agrese explicitně počítal v čl. 5 odst. 1 ŘS jako s jedním z nejzávažnějších zločinů,⁹ odstavec druhý tohoto článku jasně stanovil, že Mezinárodnímu trestnímu soudu teprve musí být v budoucnu umožněno vykonávat jurisdikci nad tímto zločinem,¹⁰ na základě přijetí definice zločinu agrese a podmínek výkonu jurisdikce nad ním. K přijetí samotné definice zločinu agrese došlo až v roce 2010 na první revizní konferenci Římského statutu v ugandské Kampale, nicméně aktivace této změny byla pro množství odkladných aktivačních podmínek značně nejistá.

O to více pozornosti si zaslouží skutečnost, že složitá cesta za vytvořením možnosti stíhat zločin agrese před stálým mezinárodním trestním tribunálem bude ukončena přesně k 20. výročí přijetí Římského statutu, tedy ke dni 17. července 2018, kdy bude jurisdikce soudu nad zločinem agrese aktivována na základě rezoluce Shromáždění smluvních stran MTS č. ICC-ASP/16/Res.5¹¹ ze dne 14. prosince 2017. Ačkoli je s definicí spojeno mnoho problémů, od již zastaralé definice útočného činu, přes velmi úzký rozsah jurisdikce až po místy přílišnou vázanost na Radu

⁶ Rezoluce 3314 (XXIX), definice agrese, č. A/RES/29/3314 [online]. Přijata Valným shromážděním OSN dne 14. prosince 1974 [cit. 25.6.2018]. Dostupné z: <http://www.un-documents.net/a29r3314.htm>.

⁷ WENAWESER, Christian; ALAVI, Sina. From Nuremberg to New York: The Final Stretch in the Campaign to Activate the ICC's Jurisdiction over the Crime of Aggression [online]. In: Harvard International Law Journal Online Symposium 2017: Accountability for the Illegal Use of Force [online]. *Harvard International Law Journal*, vol. 58, 2017, s. 20-23 [cit. 25.6.2018]. Dostupné z: http://www.harvardilj.org/wp-content/uploads/ILJ_Online_2017_Symposium_FINAL-1.pdf. Str. 20.

⁸ Římský statut Mezinárodního trestního soudu [online]. 2187 UNTS 3, sjednán dne 17. července 1998, v platnosti ode dne 1. července 2002, vyhlášen pod č. 84/2009 Sb.m.s. [cit. 25.6.2018]. Dostupné z: http://aplikace.mver.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=84/2009&typeLaw=mezinarodni_smlouva&what=Cislo_zakona_smlouvy.

⁹ Op. cit.: Římský statut Mezinárodního trestního soudu, čl. 5 odst. 1.

¹⁰ KREß, Claus. On the Activation of ICC Jurisdiction over the Crime of Aggression [online]. *Journal of International Criminal Justice*, vol. 16 (1), 2018, 1-18 [cit. 25.6.2018]. ISSN 14781395. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/jicj/mqy007>. Str. 5.

¹¹ Rezoluce Shromáždění smluvních stran MTS č. ICC-ASP/16/Res.5 [online]. *16. zasedání Shromáždění*, přijata na 13. plenárním zasedání, o aktivaci jurisdikce Soudu nad zločinem agrese, dne 14. prosince 2017 [cit. 25.6.2018]. Dostupné z: https://asp.icc-cpi.int/iccdocs/asp_docs/Resolutions/ASP16/ICC-ASP-16-Res5-ENG.pdf.

bezpečnosti OSN jako politického orgánu, je její přijetí jistě významným milníkem v oblasti mezinárodního trestního práva. Na tom nic nemění ani skutečnost, že se tento význam nemusí projevit hned, ale i třeba v rámci let či desetiletí.

Cílem této práce je komplexní zmapování a zhodnocení dlouhé cesty od norimberských procesů, kde byl souzen předchůdce zločinu agrese – zločiny proti míru, až po aktivaci jurisdikce Soudu nad zločinem agrese, rozbor problémů, které nastaly v průběhu vyjednávání o definici zločinu agrese, popř. rozsahu jurisdikce nad ním, i poukázání na praktickou (ne)využitelnost zločinu agrese po aktivaci jurisdikce Soudu, v souvislosti s výše uvedenou proklamací R. H. Jacksona.

Jako jeden z cílů si tato práce dále stanovuje posoudit, zda by kybernetický útok dokázal za určitých okolností naplnit skutkovou podstatu zločinu agrese.

Práce je dělena do sedmi částí, kdy první obsahuje definici zločinu agrese a upozorňuje na možnou nepřesnost jejího překladu do českého jazyka; ve druhé je krátce pojednáno o historickém vývoji, zejména ve vztahu k norimberským procesům a Komisi pro mezinárodní právo; třetí část se zaměřuje na postavení Mezinárodního trestního soudu a Římského statutu v oblasti mezinárodního práva; čtvrtá část pojednává o revizní konferenci v Kampale a jejích výsledcích; pátá část se zaměřuje na samotnou definici zločinu agrese a jednotlivé znaky její skutkové podstaty, včetně rozboru, zda by mohl kybernetický útok být považován za zločin agrese; šestá část se komplexně zabývá jurisdikcí MTS nad zločinem agrese a sedmá část hodnotí konferenci v New Yorku a její výsledek. V závěru práce dochází ke zhodnocení zločinu agrese jako celku a jeho dopadu na mezinárodní právo, a je provedena krátká úvaha, co je možné od zločinu agrese v nejbližších letech či desetiletích očekávat.

K prvotnímu shromáždění zdrojů a uchopení problematiky zločinu agrese využil autor této práce kromě Římského statutu a rezolucí přijatých v souvislosti se zločinem agrese i zdroje z elektronických databází (zejména HeinOnline a EBSCOhost) a webových portálů zabývajících se mezinárodním právem (kupříkladu EJIL Talk! a OpinioJuris), dohledatelné pod pojmy „Crime of Aggression“ nebo „Aggression,“ a to zejména od autorů jako jsou *Kevin J. Heller*, *Claus Kreß*, *Kai Ambos*, *Andreas Zimmerman*, *Dapo Akande* nebo *Nikolas Stürchler*.

Po pročetí odborných článků začalo být zřejmé, že existují nejen rozdílné názory na výklad jednotlivých znaků skutkové podstaty zločinu agrese, ale i na samotnou koncepci změn Římského statutu přijatých v Kampale a rozsahu jurisdikce nad tímto zločinem. Pro kompletnost této práce tak bylo nezbytné využít nejen přístup popisný, ale ve většině částí práce bylo nutné poskytnout

i pohled komparativní, za účelem znázornění rozdílných pohledů na jednotlivé problémy spojené se zločinem agrese. Vzhledem k absenci judikatury Mezinárodního trestního sudu k tomuto nově definovanému zločinu, prakticky nebylo možné bez dalšího jednotlivé názory zcela vyloučit, jelikož po letech výkladových sporů si již strany vytvořily značně propracovanou a sofistikovanou obranu svých postojů. To však nebrání hodnocení takových názorů a posouzení jejich relevance a autor tak k jednotlivým aspektům zločinu agrese připojuje i své hodnocení, v některých případech neutrální, v některých i značně kritické.

V některých částech práce bylo vhodné pro znázornění přijatých změn využít i historicko-analytických metod pro demonstrování použitelnosti přijaté definice na příkladech konkrétních situací z minulosti. Zejména u popisu kybernetického útoku bylo přistoupeno i k využití hypotetického příkladu pro znázornění možného použití zločinu agrese v oblasti kyberprostoru.

Pro zpracování Římského statutu a přijatých rezolucí z Kampaly a New Yorku byla zvolena jak metoda popisná, tak metoda analytická, neboť muselo být v některých případech dovozeno, za jakým účelem je dané ustanovení v příslušném dokumentu uvedeno. V neposlední řadě byly tyto dokumenty posuzovány ve vzájemných souvislostech.

Pro komplexní a hlubší uchopení problematiky zločinu agrese byly kromě elektronických zdrojů využity i souhrnné knižní publikace zabývající se zločinem agrese, zejména od *Carrie McDougall* a *Milana Lipovského*. Pro obecnou úpravu mezinárodního práva trestního byla využita zejména publikace *Roberta Cryera* a kol. a pro problematiku Římského statutu byl využíván komentář *Williamy A. Schabase*. Své uplatnění v této práci našlo i množství odborných článků z knižních publikací, zejména od autorů jako jsou *Veronika Bilková*, *Michael N. Schmitt*, *Pavel Šturma*, *Kristýna Urbanová* nebo *Sean D. Murphy*.

Vzhledem k mezinárodnímu přesahu tématu práce je velká část použitých zdrojů pouze v anglickém jazyce (a to v nemalém počtu případů i u českých autorů, kteří psali pro účely využití svých textů i v zahraničí či při mezinárodních symposiích). V takových případech je vždy v práci využit vlastní překlad autora této práce s odkazem na příslušný zdroj.

Zdroje, u kterých je k dispozici český překlad, jsou pro citace využívány v jejich české verzi, zejména u zdrojů vyhlášených ve sbírce zákonů či sbírce mezinárodních smluv, ačkoli tím občas dochází k rozdílné terminologii citovaných ustanovení smluv a samotného textu této práce, neboť termíny užívané v oficiálních překladech v některých případech neodpovídají právní vědě nebo je jejich využití nadbytečné. Na takové případy je v práci upozorněno.

1. Definice

Jak již bylo předestřeno v úvodu práce, ke dni 17. července 2018 dojde na základě rezoluce Shromáždění smluvních stran MTS č. ICC-ASP/16/Res.5 ze dne 14. prosince 2017¹² (dále jen „**aktivační rezoluce**“) k aktivaci změn Římského statutu přijatých konsenzem smluvních stran MTS na Revizní konferenci Římského statutu v Kampale rezolucí č. RC/Res.6, ze dne 11. června 2010¹³ (dále jen „**Dodatky**“ nebo „**Kampalské dodatky**“).

Římský statut tak ve znění Dodatků bude v čl. 8bis obsahovat i definici *zločinu agrese* (dále jen „**Definice**“).

1.1. Český překlad Definice

Vzhledem k tomu, že Českou republikou ratifikovaný dodatek Římského statutu ještě nebyl v době vyhotovení této práce zveřejněn ve sbírce mezinárodních smluv, je pro účely této práce využit překlad Definice, který byl součástí přílohy k vládnímu návrhu, kterým byly předloženy Parlamentu České republiky k vyslovení souhlasu s ratifikací změny Římského statutu Mezinárodního trestního soudu týkající se zločinu agrese přijaté dne 11. června 2010 na Revizní konferenci Římského statutu v Kampale, a který zní:

„Pro účely tohoto Statutu „zločin agrese“ znamená plánování, přípravu, zahájení nebo provedení útočného činu, který svou povahou, závažností a rozsahem zakládá zjevné porušení Charty Organizace spojených národů, osobou v postavení, které jí umožňuje efektivně vykonávat kontrolu nad státem nebo řídit jeho politické nebo vojenské akce.“¹⁴

Podle *Lipovského* se však tento překlad „*neshoduje v tom, jak by měl být přeložen anglický originál,*“¹⁵ kdy překlad „*by měl být spíše v tom smyslu, že pachatel měl vykonávat kontrolu/řídit vojenské/politické aktivity (či akce) státu,*“¹⁶ aby tak nebyli opomenuti „*pachatelé, kteří kontrolují*

¹² Op. cit.: Rezoluce Shromáždění smluvních stran MTS č. ICC-ASP/16/Res.5 [online].

¹³ Rezoluce Shromáždění smluvních stran Mezinárodního trestního soudu č. RC/Res.6 [online]. *Revizní konference v Kampale*, přijata na 13. plenárním zasedání, o zločinu agrese, dne 11. června 2010 [cit. 25.6.2018]. V originálním znění dostupné z: https://asp.icc-cpi.int/iccdocs/asp_docs/Resolutions/RC-Res.6-ENG.pdf.

¹⁴ Rezoluce Shromáždění smluvních stran MTS č. RC/Res.6 [online]. *Revizní konference v Kampale*, přijata na 13. plenárním zasedání, o zločinu agrese, dne 11. června 2010. In: Sněmovní tisk 160/0, změny Římského statutu Mezinárodního trestního soudu, část č. 1/7, dokument „Celý sněmovní tisk“, volební období PSP ČR 2013-2017 [cit. 25.6.2018]. Dostupné z: <http://www.snemovna.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=160&CT1=0>. Příloha č. 1, čl. 8bis, odst. 1.

¹⁵ LIPOVSKÝ, Milan. *Zločin agrese v Římském statutu Mezinárodního trestního soudu po revizní konferenci v Kampale*. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, Prameny a nové proudy právní vědy, no. 65, 2017, 146 stran. ISBN 978-80-87975-71-8. Str. 11.

¹⁶ Op. cit.: LIPOVSKÝ, Milan. *Zločin agrese v Římském statutu Mezinárodního trestního soudu po revizní konferenci v Kampale*, str. 11.

*vojenské či politické aktivity státu, aniž by je přímo řídili.*¹⁷ Jeho autorský překlad tak mění druhou část Definice tak, že „(...) *provedení útočného činu, a to osobou nacházející se v pozici, z níž může efektivně řídit či kontrolovat politické či vojenské aktivity státu, přičemž tento útočný čin, svou povahou, závažností a rozsahem představuje zjevné porušení Charty Organizace spojených národů.*“¹⁸

Vzhledem k tomu, že čeština není jedním z autentických jazyků ŘS,¹⁹ mohla by mít tato nepřesnost dopady na správné posouzení skutku potenciálního pachatele, a proto je na tento nesoulad v překladu upozorněno i v rámci této práce, jakkoli bude pro účely této práce využít text Definice ve znění, jak byl schválen Parlamentem České republiky.

Rozboru definice je věnována část 5. této práce a je vhodné poznamenat, že kde tato práce zmiňuje Definici, rozumí se jí nejen čl. 8bis odst. 1, ale i čl. 8bis odst. 2, tedy vymezení útočného činu. Dále, kde se v této práci píše o Dodatcích, rozumí se tím veškeré změny obsažené v příloze č. 1 rezoluce č. RC/Res.6.

¹⁷ Op. cit.: LIPOVSKÝ, Milan. *Zločin agrese v Římském statutu Mezinárodního trestního soudu po revizní konferenci v Kampale*, str. 11.

¹⁸ *Ibid*, str. 142.

¹⁹ Op. cit.: Římský statut Mezinárodního trestního soudu, čl. 128 *a contrario*.

2. Historie

V této části práce je nastíněna historie oblasti mezinárodního práva zabývající se odpovědností jednotlivce, od problematického uplatnění zločinů proti míru při norimberských procesech, přes vývoj práce na definování zločinu agrese, až po konferenci v Římě, která však ještě kýžený výsledek v podobě přijetí definice zločinu nepřinesla.

2.1. Norimberský proces

Dohoda o stíhání a potrestání hlavních válečných zločinců evropské osy byla přijata dne 8. srpna 1945 v Londýně vládou Spojeného království, vládou Spojených států amerických, prozatímní vládou Francouzské republiky a vládou Svazu sovětských socialistických republik²⁰ a na jejím základě byl zřízen Mezinárodní vojenský tribunál²¹ (dále jen „IMT“). Součástí této dohody byl i Statut Mezinárodního vojenského tribunálu (dále jen „statut IMT“). Ten v čl. 6 písm. a) obsahoval následující definici zločinů proti míru:

„Zločiny proti míru: to jest osnování, příprava, podněcování nebo podniknutí útočné války nebo války porušující mezinárodní smlouvy, dohody nebo záruky, anebo účast na společném plánu nebo spiknutí ku provedení čehokoliv z toho, co výše uvedeno.“²²

V návaznosti na tuto definici dokonce Rozsudek podniknutí útočné války považuje za „*supreme international crime*“,²³ který v sobě akumuluje zlo všech ostatních zločinů.²⁴ Toto pojetí si však následně nenašlo cestu do ŘS, neboť ŘS nenavrhuje žádnou formální hierarchii mezi čtyřmi kategoriemi zločinů.²⁵

Statut IMT se tak stal prvním dokumentem v historii, který počítal s individuální trestní odpovědností jednotlivce za zločiny proti míru a ovlivnil následný vývoj v oblasti globálního mezinárodního práva,²⁶ mimo jiné i práci Komise pro mezinárodní právo.²⁷

²⁰ Op. cit.: Dohoda o stíhání a potrestání hlavních válečných zločinců evropské osy, preambule.

²¹ TYMOFEYEVA, Alla. Crimes against peace in Nuremberg. *Czech Yearbook of Public & Private International Law*, vol. 6, Praha: Česká společnost pro mezinárodní právo, 2015, s. 25-36. ISBN 978-80-87488-23-2. Str. 27.

²² Op. cit.: Statut mezinárodního vojenského tribunálu, čl. 6 písm. a).

²³ Výsostný/hlavní/nejdůležitější zločin podle mezinárodního práva.

²⁴ Op. cit.: Judgment in The Trial of German Major War Criminals, str. 21.

²⁵ SCHABAS, A. William. *An introduction to the International Criminal Court*, Cambridge: Cambridge University Press, 2011, 594 stran. ISBN: 978-0521151955. Str. 94.

²⁶ TYMOFEYEVA, Alla. Crimes against peace in Nuremberg, str. 35.

²⁷ K práci Komise pro mezinárodní právo viz. část 2.2. této práce.

2.1.1. Nullum crimen sine lege

IMT se mimo jiné musel vypořádat s námitkou obhajoby ohledně tzv. zásady *nullum crimen sine lege*, jelikož byl statut IMT přijat až po skončení 2. světové války a zločiny v ní vymezené tak neměly svůj základ v psaném mezinárodním právu platném v době jejich spáchání.

Ve věci zločinů proti míru IMT shledal, že stíhání osob odpovědných za tyto zločiny bylo spravedlivé a po právu.²⁸ IMT v sekci Law of The Charter uvedl následující: tvrzení, že je nespravedlivé potrestat osobu, která bez varování a v rozporu se smlouvami a zárukami napadla sousední státy, by bylo očividně nepravdivé, neboť za takových okolností musí útočník vědět, že jedná v rozporu s právem, a co se týče otázky spravedlnosti, bylo by zejména nespravedlivé, pokud by jeho jednání zůstalo nepotrestáno.²⁹ Dále bylo dle názoru IMT zřejmé, že formální odmítnutí války jako nástroje národní politiky v sobě nezbytně zahrnuje i skutečnost, že institut války není v souladu s mezinárodním právem.³⁰ Tuto tezi IMT podpořil odkazem zejména na Kellogg–Briandův Pakt z roku 1928,³¹ který mimo jiné uváděl, že „*vysoké smluvní strany slavnostně prohlašují, jménem svých národů, že odsuzují válku jako prostředek k vyřešení mezinárodních neshod a zříkají se jí jako prostředku národní politiky ve vzájemných vztazích,*³² a jehož signatářem bylo i Německo, Itálie a Japonsko. O tomto závěru IMT však v právní vědě panovaly oprávněné pochybnosti, kdy jak uvádí *Bílková*, tento pohled byl zpochybněn právními experty včetně Carla Schmitta, Williama O. Douglase nebo Charlese E. Wyzanskiho, kteří došli k závěru, že v době spáchání činů nebylo v mezinárodním právu žádné ustanovení, které by zakládalo trestní odpovědnost jednotlivce a tudíž stíhání pro spáchání zločinů proti míru porušilo zásadu *nullum crimen sine lege*.³³

O porušení této zásady trestního práva při norimberských procesech je přesvědčen i autor této práce. Ačkoli některé z předválečných mezinárodních úmluv, v reakci na první světovou válku, obsahovaly odsouzení války jako prostředku řešení sporů (v této práci je primárně uveden Kellogg-Briandův Pakt, jelikož zejména na něm byl vystavěn Rozsudek), tyto úmluvy neobsahovaly žádná ustanovení ohledně odpovědnosti jednotlivce za útočný čin. Pokud byla

²⁸ BÍLKOVÁ, Veronika. Aggression – the Supreme International Crime or Not a Crime at All?. *Czech Yearbook of Public & Private International Law*, vol. 6, Praha: Česká společnost pro mezinárodní právo, 2015, s. 5-24. ISBN 978-80-87488-23-2. Str. 17.

²⁹ Op. cit.: Judgment in The Trial of German Major War Criminals, str. 52.

³⁰ *Ibid*, str. 53.

³¹ General Treaty for Renunciation of War as an Instrument of National Policy (Kellogg–Briand Pact) [online], 94 LNTS 2137, sjednán dne 27. srpna 1928, v platnosti ode dne 25. července 1929, vyhlášen pod č. 126/1929 Sb. [cit. 25.6.2018]. Dostupné z: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/1929/046-1929.pdf>.

³² Op. cit.: General Treaty for Renunciation of War as an Instrument of National Policy, čl. 1, str. 795.

³³ Op. cit.: BÍLKOVÁ, Veronika. Aggression – the Supreme International Crime or Not a Crime at All? Str. 17-18.

skutková podstata zločinů proti míru stanovena až ve statutu IMT, nemohli jednotlivci stíhaní před IMT v době spáchání svých skutků vědět, že jejich skutek bude stížen individuální odpovědností. Dle autora této práce tak došlo k porušení hned několika znaků zásady *nullum crimen sine lege*, a to znaku *lex scripta*, jelikož chyběl písemný pramen zakládající individuální odpovědnost, znaku *lex certa*, neboť úmluvy měly spíše charakter proklamace bez bližšího vysvětlení, co je konkrétně zakázáno a jaký trest za porušení hrozí, znaku *lex stricta*, protože byla analogicky odvozena odpovědnost jednotlivce od obecného zákazu války, a to v neprospěch pachatele, i znaku *lex praevia*, jelikož byl využitím statutu IMT porušen zákaz retroaktivity v neprospěch pachatele.³⁴

V ŘS je zásada *nullum crimen sine lege* vyjádřena v čl. 22 ŘS, který uvádí, že „osoba je trestně odpovědná podle tohoto Statutu pouze pokud její čin, v době spáchání, naplnil znaky zločinu spadajícího do jurisdikce Soudu,“³⁵ a dále, že „definice zločinu bude vykládána v přesném slova smyslu a nebude rozšiřována prostřednictvím analogie. V případě nejasností bude skutková podstata vykládána ve prospěch osoby vyšetřované, stíhané či odsouzené,“³⁶ čímž ŘS do svých zásad zapojuje i zásadu *in dubio pro reo* a zásadu zákazu analogie, a to jak analogie legis, tak analogie iuris.

Vzhledem ke složitosti podmínek odkladu výkonu jurisdikce Soudu nad zločinem agrese, které budou v této práci podrobněji rozvedeny dále, spornému výkladu rozsahu jurisdikce, nedokonalé formulaci skutkové podstaty zločinu agrese, ne zcela jasnému právnímu postavení *Porozumění*³⁷ i vzniku nových forem páčání zločinů (nejenom v kybernetické oblasti), je možné, že se i aplikací těchto stěžejních zásad bude v budoucnu MTS muset zabývat.

³⁴ K teoretickému základu zásady *nullum crimen sine lege* a jejich jednotlivých znaků viz JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné*. Obecná část. Zvláštní část. 6. vydání. Praha: Leges, 2017, 976 stran. ISBN 978-80-7502-236-3. Str. 26-42.

³⁵ Op. cit.: Římský statut Mezinárodního trestního soudu, čl. 22 odst. 1.

³⁶ *Ibid*, čl. 22 odst. 2.

³⁷ Viz část 4.3. této práce.

2.2. Komise pro mezinárodní právo

Komise pro mezinárodní právo OSN (dále jen „Komise“), byla zřízena Valným shromážděním OSN v roce 1947 za účelem naplnění čl. 13 odst. 1 písm. a) Charty OSN,³⁸ tedy „aby byl posilován pokrok v rozvoji mezinárodního práva a jeho kodifikace.“³⁹

V první fázi své existence byla Komise požádána, aby formulovala principy mezinárodního práva rozpoznatelné ze statutu IMT a jeho Rozsudku.⁴⁰ Výsledkem práce byl mimo jiné Princip VI (a), který zločiny proti míru definoval v duchu statutu IMT jako osnování, přípravu, podněcování nebo podniknutí útočné války nebo války porušující mezinárodní smlouvy, dohody nebo závazky.⁴¹

Dalším pokrokem Komise k definování zločinu agrese byl Návrh kodexu zločinů proti míru a bezpečnosti lidstva z roku 1954.⁴² Ačkoli tento návrh nakonec „neprošel skrze Valné shromáždění“,⁴³ některé odstavce seznamu útočných činů v čl. 2 tohoto návrhu byly relevantní ve vztahu ke zločinům proti míru⁴⁴ (zejména odst. 2, 3, 4, 8)⁴⁵ a staly se tak jedním z podkladů pro další vývoj v této věci, zejména pro následné přijetí rezoluce 3314, o které bude pojednáno dále.

Nová verze Návrhu kodexu zločinů proti míru a bezpečnosti lidstva byla Komisí předložena v roce 1996.⁴⁶ Tento návrh počítal v ust. čl. 16 se zločinem agrese ve znění: *Jednotlivec, který se coby vůdce či organizátor aktivně účastní v nebo nařizuje plánování, přípravu, zahájení*

³⁸ Webové stránky International Law Commission [online], sekce úvod [cit. 25.6.2018]. Dostupné z: <http://legal.un.org/ilc/>.

³⁹ Charta OSN, 892 UNTS 119, sjednána 26. června 1945, v platnosti ode dne 24. října 1945, vyhlášena pod č. 30/1947 Sb. [cit. 25.6.2018]. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=30/1947&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy. Čl. 13 odst. 1 písm. a).

⁴⁰ ŠTURMA, Pavel. Back to the ILC's legislative history: Code of Crimes against the peace and security of mankind. *Czech Yearbook of Public & Private International Law*, vol. 6, Praha: Česká společnost pro mezinárodní právo, 2015, s. 37-45. ISBN 978-80-87488-23-2. Str. 39.

⁴¹ *The Work of the International Law Commission*, vol. I, New York: UN, 2004, str. 30-36. In: Op. cit.: ŠTURMA, Pavel. Back to the ILC's legislative history: Code of Crimes against the peace and security of mankind, str. 39.

⁴² Draft Code of Offences Against The Peace and Security of Mankind 1954 [online]. *Yearbook of the International Law Commission*, vol 2, 1954, s. 149-152 [cit. 25.6.2018]. Dostupné z: http://legal.un.org/docs/?path=../ilc/documentation/english/reports/a_cn4_88.pdf&lang=E.

⁴³ Op. cit.: LIPOVSKÝ, Milan. *Zločin agrese v Římském statutu Mezinárodního trestního soudu po revizní konferenci v Kampale*, str. 27.

⁴⁴ Op. cit.: ŠTURMA, Pavel. Back to the ILC's legislative history: Code of Crimes against the peace and security of mankind, str. 41.

⁴⁵ *Ibid*, str. 41.

⁴⁶ Draft Code of Crimes Against The Peace and Security of Mankind 1996 [online], *Yearbook of the International Law Commission*, vol 2 (2), 1996, s. 15-56 [cit. 25.6.2018]. Dostupné z: http://legal.un.org/docs/?path=../ilc/documentation/english/reports/a_51_10.pdf&lang=EFSXP.

či provedení agrese spáchané státem, bude odpovědný za zločin agrese.⁴⁷ Za pozornost stojí i komentáře k tomuto článku, zejména 2. odstavec komentáře - pachatelé útočného činu by měli být hledáni pouze v kategorii jednotlivců, kteří mají potřebnou pravomoc, aby mohli sehrát rozhodující roli při spáchání agrese,⁴⁸ a 5. odstavec - akce státu může založit individuální odpovědnost pouze tehdy, pokud je jednání státu dostatečně závažné, aby porušilo čl. 2 odst. 4 Charty OSN.⁴⁹ Již v roce 1996 tak byly v návrhu kodexu zahrnuty znaky jako „leadership clause“ nebo závažné porušení (později zjevné porušení) čl. 2 odst. 4 Charty OSN, které byly následně zařazeny i do Kampalských dodatků.⁵⁰

Komise dále v roce 1994 přijala návrh statutu pro Mezinárodní trestní soud,⁵¹ který ve výčtu zločinů spadajících pod jurisdikci Soudu v čl. 20 obsahuje i zločin agrese, ale blíže jej nedefinuje.

„V návaznosti Valné shromáždění OSN zřídilo přípravný výbor,⁵² který „měl dle doporučení VS OSN při své práci k dispozici návrh kodexu zločinů proti míru a bezpečnosti lidstva [1996] zpracovaný ILC [Komisí] a zároveň i tehdejší návrh článků se Statutem Mezinárodního trestního soudu.“⁵³

Výsledkem práce bylo přijetí Římského statutu, který bude blíže rozveden dále, který ale opět tíženou definici zločinu agrese neobsahoval.

2.3. Rezoluce Valného shromáždění OSN 3314

Dne 14. prosince 1974 přijalo Valné shromáždění OSN rezoluci 3314 (XXIX),⁵⁴ jejíž přílohou byla definice agrese.

Samotný akt agrese, tedy útočný čin, je obsažen v ust. čl. 3 rezoluce, který se následně na základě revizní konference v Kampale stal součástí širší definice zločinu agrese v ust. čl. 8bis odst. 2 ŘS. Takový výsledek však pravděpodobně nebyl hlavním zamýšleným cílem rezoluce,

⁴⁷ Op. cit.: Draft Code of Crimes Against The Peace and Security of Mankind 1996, čl. 16. Český překlad In: Op. cit.: LIPOVSKÝ, Milan. *Zločin agrese v Římském statutu Mezinárodního trestního soudu po revizní konferenci v Kampale*, str. 28.

⁴⁸ Op. cit.: Draft Code of Crimes Against The Peace and Security of Mankind 1996, čl. 16, komentář bod. 2, str. 43.

⁴⁹ *Ibid*, čl. 16, komentář bod 5, str. 43.

⁵⁰ Op. cit.: ŠTURMA, Pavel. Back to the ILC's legislative history: Code of Crimes against the peace and security of mankind, str. 43.

⁵¹ Draft Statute for an International Criminal Court with commentaries 1994 [online]. *Yearbook of the International Law Commission*, vol. 2 (2), 1994 [cit. 25.6.2018]. Dostupné z: http://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/commentaries/7_4_1994.pdf.

⁵² Op. cit.: LIPOVSKÝ, Milan. *Zločin agrese v Římském statutu Mezinárodního trestního soudu po revizní konferenci v Kampale*, str. 28-29.

⁵³ *Ibid*, str. 29.

⁵⁴ Op. cit.: Rezoluce 3314 (XXIX), definice agrese, č. A/RES/29/3314.

neboť text definice agrese i text rezoluce, na základě které byla přijata, naznačuje, že účelem definice agrese bylo pouze pomoci Radě bezpečnosti s naplňováním její role orgánu kolektivní bezpečnosti,⁵⁵ tedy zejména s určením, zda byl spáchán útočný čin ve smyslu Charty OSN.⁵⁶ K tomuto účelu sice rezoluce prakticky nikdy nebyla využita, ale za to na ní bylo poukázáno Mezinárodním soudním dvorem při posuzování nelegálnosti užití síly státem, který v případě *Nicaragua v. United States of America* shledal čl. 3 písm. g) rezoluce 3314 za obyčejové právo.⁵⁷

Z ust. čl. 5 odst. 2 této rezoluce je zřejmá návaznost na IMT, zejména pak na výtky obhajoby ohledně porušení zásady *nullum crimen sine lege*, kdy rezoluce uvádí, že útočná válka je zločinem proti mezinárodnímu míru a agrese zakládá mezinárodní odpovědnost.⁵⁸

Další odchylky rezoluce od Definice přijaté v Kampale budou rozebrány vždy v příslušné části této práce.

⁵⁵ McDOUGALL, Carrie. *The Crime of Aggression under the Rome Statute of the International Criminal Court*. Cambridge, United Kingdom: Cambridge University Press, 2013, 382 stran. ISBN 978-1-107-52184-1. Str. 79.

⁵⁶ WILMSHURST, Elizabeth. Definition of Aggression [online]. *United Nations Audiovisual Library of International Law*, 2008 [cit. 25.6.2018]. Dostupné z: http://legal.un.org/avl/pdf/ha/da/da_e.pdf. Str. 3.

⁵⁷ Op. cit.: WILMSHURST, Elizabeth. Definition of Aggression, str. 3.

⁵⁸ Op. cit.: Rezoluce 3314 (XXIX), definice agrese, č. A/RES/29/3314, čl. 5 odst. 2.

3. Římský statut a Mezinárodní trestní soud

3.1. Římský statut

Římský statut byl přijat dne 17. července 1998 ve formě mnohostranné mezinárodní smlouvy a šedesáti potřebných ratifikací⁵⁹ k jeho platnosti bylo dosaženo dne 11. dubna 2002. Vzhledem k tomu, že ve stejném období plánovalo uložit ratifikační listiny více států, byl k tomuto dni uspořádán ceremoniál, při kterém byly listiny států uloženy najednou⁶⁰ a počet ratifikujících států tak přesáhl šedesát. V souladu s ust. čl. 126 odst. 1 ŘS následně Římský statut vstoupil v platnost ke dni 1. července 2002, tedy šedesát dní ode dne uložení 60. ratifikační listiny.⁶¹

Ke dni odevzdání této práce čítá Římský statut 123 smluvních stran a dalších 15 států Římský statut podepsalo, ale zatím nedošlo z jejich strany k ratifikaci Statutu.⁶² Bohužel, tři z pěti stálých členů Rady bezpečnosti OSN nejsou smluvními stranami ŘS, a to Spojené státy americké, Čína a Rusko.⁶³ Rusko sice 13. září 2000 ŘS podepsalo, ale následně dne 30. listopadu 2016 Soudu oznámilo, že se neplánuje stát smluvní stranou ŘS ve smyslu čl. 18 písm. a) Vídeňské úmluvy o smluvním právu⁶⁴ (dále jen „VÚSP“), tedy spolu s ostatními nesmluvními státy ani není vázáno povinností „*zdržet se jednání, které by mohlo mařit předmět a účel smlouvy.*“⁶⁵

Obsahově však ŘS zůstal nekompletní, jelikož sice v ust. čl. 5 odst. 1 ŘS uváděl zločin agrese jako jeden z nejzávažnějších zločinů, kterými je dotčeno mezinárodní společenství jako celek, ale jeho definici neobsahoval. Ta byla doplněna spolu s pravidly pro výkon jurisdikce Soudu nad zločinem agrese až na revizní konferenci v Kampale, o které bude pojednáno v části 4. této práce.

Česká republika se stala smluvní stranou ŘS dne 21. července 2009.⁶⁶

⁵⁹ Op. cit.: Římský statut Mezinárodního trestního soudu, čl. 126, odst.1.

⁶⁰ SCHABAS, A. William. *The International Criminal Court. A Commentary on the Rome Statute*. New York: Oxford University Press Inc., 2010, 1259 stran. ISBN: 978-0-19-956073-8. Str. 26.

⁶¹ Op. cit.: Římský statut Mezinárodního trestního soudu, čl. 126, odst.1.

⁶² United Nations Treaty Collection, Chapter XVIII, smlouva č. 10 (Římský statut) [online]. [cit. 25.6.2018] Dostupné z: https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XVIII-10&chapter=18&clang=en.

⁶³ Op. cit.: United Nations Treaty Collection, Chapter XVIII, smlouva č. 10 (Římský statut).

⁶⁴ United Nations Treaty Collection, Chapter XVIII, smlouva č. 10 (Římský statut), sekce Endnotes [online]. [cit. 25.6.2018]. Dostupné z: https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XVIII-10&chapter=18&clang=en#9. Sekce „Endnote“, bod 9.

⁶⁵ Vídeňská úmluva o smluvním právu [online], 1155 UNTS 331, sjednaná dne 23. května 1969, v platnosti od 27. ledna 1980, pro ČR platná od 28. srpna 1987, vyhlášená na základě vyhlášky ministerstva zahraničních věcí ze dne 4. září 1987 o Vídeňské úmluvě o smluvním právu č. 15/1988 Sb. [cit. 25.6.2018]. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=15/1988%20&typeLaw=vsechno&what=Cislo_zakona_smlouvy. Čl. 18, písm. a).

⁶⁶ Op. cit.: United Nations Treaty Collection, Chapter XVIII, smlouva č. 10 (Římský statut).

3.2. Mezinárodní trestní soud

Existence Mezinárodního trestního soudu je zakotvena v čl. 1 ŘS, kde je Soud ustanoven jako „*stálá instituce a je oprávněn vykonávat jurisdikci nad osobami pro nejzávažnější zločiny, kterými je dotčeno mezinárodní společenství jako celek a které jsou uvedeny ve Statutu, a má komplementární úlohu vůči národním trestním jurisdikcím.*“⁶⁷ Vznik stálého mezinárodního trestního soudu s potenciální celosvětovou jurisdikcí byl jeden z nejdůležitějších posunů v oblasti mezinárodního trestního práva.⁶⁸

Pojmem nejzávažnější zločiny, kterými je dotčeno mezinárodní společenství jako celek, jsou pro účely této práce myšleny *zločiny podle mezinárodního práva*, kdy je toto označení dále rozebráno v části 5. této práce, a jedná se o genocidu, zločiny proti lidskosti, válečné zločiny a zločin agrese.

Ke komplementaritě se vyjádřil Soud v případě *Lubanga*, kdy uvedl, že první část testu komplementarity směřuje na národní vyšetřování, stíhání a soudní proces ohledně daného případu, a tudíž takový případ by byl přípustný u Soudu pouze tehdy, pokud by stát s jurisdikcí nad případem zůstal ve věci nečinný, popřípadě nebyl ochotný nebo schopný v takové věci skutečně konat ve smyslu čl. 17 odst. 1 písm. a) až c), odst. 2 a odst. 3 ŘS.⁶⁹ Slovo „skutečně“ (genuinely) míří na skutečnosti, kdy by kupříkladu stát zahájil vyšetřování, ale záměrně je protahoval s úmyslem nedosáhnout potrestání. Proto by se dalo nahradit slovy „efektivně“ nebo „svědomitě.“⁷⁰

Ve vztahu ke komplementaritě je vhodné dodat, že Česká republika zařadila na základě konference v Kampale trestný čin agrese pod ust. § 405a zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, (dále jen „TZ“)⁷¹ a doplnila tak již existující trestné činy přípravy útočné války (ust. § 406 TZ) a trestný čin podněcování útočné války (ust. § 407 TZ), které svým obsahem pod Definicí zločinu agrese v ŘS rovněž spadají.

⁶⁷ Op. cit.: Římský statut Mezinárodního trestního soudu, čl. 1.

⁶⁸ CRYER, Robert; FRIMAN, Håkan; ROBINSON, Darryl and WILMSHURST, Elizabeth S. *An Introduction to International Criminal Law and Procedure*. Cambridge: Cambridge University Press, Third Edition, 2014, 616 stran. ISBN 978-1-107-69883-3. Str. 146.

⁶⁹ *Lubanga* (ICC-01/04-01/06-8), Decision on the Prosecutor's Application for a Warrant of Arrest, 10 February 2006, paras. 30, 41. In: op. cit.: SCHABAS, A. William. *The International Criminal Court, A Commentary on the Rome Statute*, str. 341.

⁷⁰ Op. cit.: SCHABAS, A. William. *The International Criminal Court, A Commentary on the Rome Statute*, str. 345.

⁷¹ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník [online], ve znění účinném od 3. ledna 2018 [cit. 25.6.2018]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mrqga4v6nbqfzygmnbqgvqs2mju>. § 405a.

Státy se tak poprvé v historii lidstva rozhodly přijmout jurisdikci stálého mezinárodního trestního soudu pro stíhání pachatelů za nejzávažnější zločiny spáchané na jejich území nebo jejich občany.⁷²

⁷² *Understanding the International Criminal Court*. Mezinárodní trestní soud [cit. 25.6.2018]. Dostupné z: <https://www.icc-cpi.int/iccdocs/PIDS/publications/UICCEng.pdf>. Str. 1.

4. Revizní konference v Kampale a Kampalské dodatky

4.1. Z Říma do Kampaly

Jelikož po konferenci v Římě zůstal ŘS nekompletní, bylo nutno se začít zabývat jeho dokončením, jak to předpokládal čl. 5 odst. 2 ŘS, který uvádí, že „*jurisdikci nad zločinem agrese bude Soud vykonávat poté, kdy bude v souladu s čl. 121 a 123 [ŘS] přijato ustanovení definující tento zločin a stanovící podmínky, za nichž může Soud vykonávat jurisdikci ve vztahu k tomuto zločinu. Toto ustanovení bude slučitelné s příslušnými ustanoveními Charty Organizace spojených národů.*“⁷³ Čl. 121 odst. 1 ŘS následně stanoví, že „*po uplynutí sedmi let od vstupu tohoto Statutu v platnost může kterákoli smluvní strana navrhnout jeho změny (...).*“⁷⁴

Za tímto účelem státy přijaly hned na 1. Shromáždění smluvních stran rezoluci č. ICC-ASP/1/Res.1⁷⁵ ze dne 9. září 2002, kterou byla ustanovena pracovní skupina, otevřená pro všechny členy OSN a Mezinárodní organizace pro atomovou energii, jejímž cílem bylo shromáždit návrhy států ve věci definice zločinu agrese a vyhotovit o tom zprávu pro revizní konferenci. Vypracovaná zpráva byla následně součástí rezoluce č. ICC-ASP/8/Res.6⁷⁶ ze dne 26. listopadu 2009 a stala se podkladem pro jednání konference v Kampale.

Vzhledem k tomu, že Statut vstoupil v platnost k 1. červenci 2002, počínaje 1. červencem 2009 bylo možné navrhnout jeho změny. ŘS navíc počítal v čl. 123 odst. 1 s první obligatorní revizní konferencí svolanou generálním tajemníkem OSN sedm let po vstupu Statutu v platnost. Místem pro konání konference byla zvolena Kampala v Ugandě s termínem konání od 31. května 2010 do 11. června 2010.⁷⁷

Při konferenci bylo diskutováno zejména o otázkách rozsahu jurisdikce Soudu, role Rady bezpečnosti ve vztahu ke zločinu agrese, role opt-out i modelu vstupu Dodatků v platnost. Po několika pracovních návrzích rezolucí představil předseda revizní konference Christian

⁷³ Op. cit.: Římský statut Mezinárodního trestního soudu, čl. 5 odst. 2.

⁷⁴ *Ibid.*, čl. 121 odst. 1.

⁷⁵ Rezoluce shromáždění smluvních stran MTS, č. ICC-ASP/1/Res.1 [online]. *1. zasedání Shromáždění*, přijata na 3. plenárním zasedání, o kontinuitě práce ve vztahu ke zločinu agrese, dne 9. září 2002 [cit. 25.6.2018]. Dostupné z: https://asp.icc-cpi.int/iccdocs/asp_docs/Resolutions/ICC-ASP-ASP1-Res-01-ENG.pdf.

⁷⁶ Rezoluce shromáždění smluvních stran MTS, č. ICC-ASP/8/Res.6 [online]. *8. zasedání Shromáždění*, přijata na 8. plenárním zasedání, o revizní konferenci, dne 26. listopadu 2009 [cit. 25.6.2018]. Dostupné z: https://asp.icc-cpi.int/iccdocs/asp_docs/Resolutions/ICC-ASP-8-Res.6-ENG.pdf.

⁷⁷ Webové stránky Mezinárodního trestního soudu, sekce revizní konference v Kampale [online]. [cit. 25.6.2018]. Dostupné z: https://asp.icc-cpi.int/en_menus/asp/reviewconference/Pages/review%20conference.aspx.

Wenaweser⁷⁸ návrh rezoluce č. RC/10⁷⁹ ze dne 11. června 2010 a návrh *Porozumění* č. RC/10/Add.1⁸⁰ ze dne 11. června 2010, které byly následně revizní konferencí přijaty.

Přestože by se dalo očekávat, že největší problémy vyvstanou ohledně znění samotné Definice obsažené v čl. 8*bis*, nedostal tento článek od návrhu pracovní skupiny obsažené v rezoluci č. ICC-ASP/8/Res.6 prakticky žádné změny a do schválené rezoluce č. RC/Res.6 tak byl promítnut ve znění, které bylo domluveno ještě před zahájením samotné revizní konference v Kampale.

4.2. Přijetí Dodatků a jejich vstup v platnost

Dodatky Římského statutu byly nakonec přijaty konsenzem smluvních stran MTS na revizní konferenci v Kampale rezolucí č. RC/Res.6, ze dne 11. června 2010.⁸¹ Způsob přijetí znázorňuje operativní paragraf č. 1 této rezoluce, kdy se konference „*rozhodla přijmout s výhradou ratifikace nebo přijetí v souladu s čl. 5 odst. 2 Římského statutu Mezinárodního trestního soudu (...) změny Statutu obsažené v příloze I této rezoluce, které vstoupí v platnost v souladu s čl. 121 odst. 5, a konstatuje, že každá smluvní strana může uložit prohlášení uvedené v čl. 15 bis před ratifikací nebo přijetím.*“⁸²

Pro účely této práce je namísto slovního spojení „ratifikace nebo přijetí“ (anglicky „ratification or acceptance“) užíváno pouze termínu „**ratifikace**“, neboť oba uvedené termíny znamenají ve smyslu změn ŘS totéž, tedy vyjádření úmyslu státu být změnou ŘS vázán.⁸³ Pro účely přímých citací je však ponechána původní forma.

Možnost změny, potažmo přijetí, dodatků Římského statutu, je obecně uvedena v ust. čl. 121 ŘS, jehož podstatné odstavce 4 a 5 připojují pro následné využití i v dalších částech této práce.

⁷⁸ Official Records of Review Conference of The Rome Statute of The International Criminal Court [online]. Hague: International Criminal Court publication, RC/9/11, 2010. ISBN No. 92-9227-198-9 [cit. 25.6.2018]. Dostupné z: https://asp.icc-cpi.int/iccdocs/asp_docs/ASP9/OR/RC-11-ENG.pdf. Část I, kapitola A, bod 3.

⁷⁹ Draft Resolution submitted by the President of the Review Conference č. RC/10 [online]. *Revizní konference v Kampale*, 11. června 2010 [cit. 25.6.2018]. Dostupné z: https://asp.icc-cpi.int/iccdocs/asp_docs/RC2010/RC-10-ENG.pdf.

⁸⁰ Draft of Understandings Regarding the Amendments to The Rome Statute of the International Criminal Court on the Crime of Aggression č. RC/10/Add.1 [online]. *Revizní konference v Kampale*, 11. června 2010 [cit. 25.6.2018]. Dostupné z: https://asp.icc-cpi.int/iccdocs/asp_docs/RC2010/RC-10-Add.1-ENG.pdf.

⁸¹ Op. cit: Rezoluce Shromáždění smluvních stran MTS č. RC/Res.6.

⁸² Op. cit: Rezoluce Shromáždění smluvních stran MTS č. RC/Res.6, operativní paragraf 1.

⁸³ Stejný způsob je zvolen i ve vztahu k „ratifikační listině nebo listině o přijetí“, a pro účely této práce je tak využívána pouze „ratifikační listina.“

„Čl. 121 (...)

4. S výjimkou ustanovení odstavce 5 vstupuje změna v platnost pro všechny smluvní strany jeden rok poté, co sedm osmin z nich uloží ratifikační listiny či listiny o přijetí u generálního tajemníka Organizace spojených národů.

5. Změna čl. 5, 6, 7 a 8 tohoto Statutu vstoupí v platnost pro ty smluvní strany, které tuto změnu přijaly, jeden rok od uložení jejich listin o ratifikaci či přijetí. Ve vztahu k smluvní straně, jež tuto změnu nepřijala, nebude Soud vykonávat jurisdikci nad zločinem, kterého se tato změna týká, pokud je tento zločin spáchán státními občany této smluvní strany či na jejím území. (...).⁸⁴

Zásadním rozdílem mezi těmito články je, že dle ust. čl. 121 odst. 4 ŘS vstoupí změna ŘS v platnost pro všechny smluvní strany ŘS poté, co ratifikační listiny uloží u tajemníka OSN 7/8 smluvních stran ŘS. Jak již bylo uvedeno výše, ŘS má aktuálně 123 smluvních stran a získat ratifikační listinu od 7/8 z nich, u tak kontroverzního tématu jako je zločin agrese, by mohlo být velmi zdlouhavé, či by k takovému stavu ani nemuselo nikdy dojít.

Oproti tomu změna ŘS podle ust. čl. 121 odst. 5 ŘS vstupuje v platnost pro jednotlivé smluvní strany jeden rok poté, co uloží listinu o ratifikaci. Představuje tak jednodušší formu, jak uvést změnu ŘS v život, ale změna bude platná pouze mezi smluvními stranami, které změnu ratifikují, a proto počet takových stran nemusí být u kontroverzních změn nikterak velký.

Za třetí možnost vstupu Dodatků v platnost považoval Akande prosté přijetí Dodatků na konferenci v Kampale bez další nutnosti Dodatky ratifikovat na základě zmocnění daném konferenci v ust. čl. 5 odst. 2 ŘS.⁸⁵ Lipovský tento model nazývá „modelem adopce“ a taktéž jej považoval za jednu z teoretických možností vstupu Dodatků v platnost.⁸⁶

Jak je uvedeno výše, revizní konference nakonec zvolila možnost vstupu Dodatků v platnost způsobem uvedeným v ust. čl. 121 odst. 5 ŘS a připojila několik podmínek pro aktivaci jurisdikce Soudu (odklad výkonu jurisdikce po uplynutí jednoho roku od uložení 30 listin o ratifikaci Dodatků, následné rozhodnutí o aktivaci Dodatků po 1. lednu 2017, viz část 6.5. této práce).

⁸⁴ Op. cit. Římský statut Mezinárodního trestního soudu, čl. 121 odst. 4 a 5.

⁸⁵ AKANDE, Dapo. The ICC Assembly of States Parties Prepares to Activate the ICC's Jurisdiction over the Crime of Aggression: But Who Will be Covered by that Jurisdiction? [online] Článek na webovém portálu EJIL: Talk! ze dne 26. června 2017 [cit. 25.6.2018]. Dostupné z: <https://www.ejiltalk.org/the-icc-assembly-of-states-parties-prepares-to-activate-the-iccs-jurisdiction-over-the-crime-of-aggression-but-who-will-be-covered-by-that-jurisdiction/>.

⁸⁶ Op. cit.: LIPOVSKÝ, Milan. Zločin agrese v Římském statutu Mezinárodního trestního soudu po revizní konferenci v Kampale, str. 44-45.

Obecně se zdá být zvolené ust. čl. 121 odst. 5 ŘS v souladu minimálně s pravděpodobným smyslem předpokládaným Římským statutem pro toto ustanovení. Je sice očividné, že Dodatky jdou, co se týče textového znění, se změnou ŘS nad rámec předpokládaný ust. čl. 121 odst. 5 ŘS, tedy pouhou změnu článků 5, 6, 7 a 8 ŘS, kdy zejména přidávají další články a některé doplňují o další odstavce. Jedinou změnou v Dodatcích, která textově přímo odpovídá ust. čl. 121 odst. 5 ŘS je vymazání odst. 2 čl. 5 ŘS. Jak však uvádí *Akande*, lze v této otázce vznést argument, že změny jsou určitým „balíčkem změn,“ které mají za cíl začlenit do ŘS „nový“ zločin (v tomto případě vymezení jeho definice, jelikož ŘS už se samotným zločinem agrese počítá), kdy ve stejnou chvíli ust. čl. 121 odst. 5 ŘS očividně směřuje právě k přijetí nových zločinů⁸⁷ či ke změně těch současných.

Kupříkladu *Wilmshurst* však k obsahu Dodatků a zvolenému režimu jejich vstupu v platnost uvádí, že vyloučení států, které nejsou smluvními stranami Statutu, z oblasti jurisdikce Soudu nad zločinem agrese (mimo případ dle čl. 15ter ŘS, tedy oznámením Radou bezpečnosti, viz dále část 6.4. této práce), ať už sebevíc politicky žádané, je změnou Statutu, která měla být provedena za pomoci pomalejšího režimu změny, tedy dle ust. čl. 121 odst. 4 ŘS.⁸⁸ Proti tomu by se však dalo argumentovat tím, že čl. 5 odst. 2 poskytl dostatečný prostor i pro „*stanovení podmínek, za nichž může Soud vykonávat jurisdikci ve vztahu k tomuto zločinu,*“⁸⁹ a proto i podmínky výkonu jurisdikce mohly být součástí onoho „balíčku“ předpokládaného *Akandem*.

Lipovský upozorňuje i na skutečnost, že ŘS obecně nepočítá se sloučením jednotlivých změn, které mají vstoupit v platnost dle čl. 121 odst. 4 ŘS, respektive čl. 121 odst. 5 (k čemuž v Kampale dle textového znění ŘS došlo), pouze pod vstup podle jednoho z těchto odstavců (v případě Dodatků dle čl. 121 odst. 5).⁹⁰ Takové sloučení vstupu v platnost u jednotlivých ustanovení Dodatků, která by jinak měla vstoupit v platnost dle rozdílných odstavců čl. 121 ŘS „*zakládá [nový] sui generis mechanismus. Jenže taková změna (...) nutně musí nejdříve sama vstoupit v platnost dle článku 121 odst. 4 ŘS (...).*“⁹¹ Kdyby se Soud v budoucnu ztotožnil s tímto teoretickým výkladem, znamenalo by to, že Dodatky doposud v platnost nevstoupily, jelikož samotnou změnu čl. 121 ŘS zařazením nového způsobu vstupu Dodatků v platnost by muselo ratifikovat 107 z dosavadních 123 smluvních stran (7/8). To se však doposud nestalo.

⁸⁷ Op. cit.: AKANDE, Dapo. The ICC Assembly of States Parties Prepares to Activate the ICC's Jurisdiction over the Crime of Aggression: But Who Will be Covered by that Jurisdiction?

⁸⁸ Op. cit.: CRYER, Robert; FRIMAN, Håkan; ROBINSON, Darryl and WILMSHURST, Elizabeth S. *An Introduction to International Criminal Law and Procedure*, str. 324.

⁸⁹ Op. cit. Římský statut Mezinárodního trestního soudu, čl. 5 odst. 2.

⁹⁰ Op. cit.: LIPOVSKÝ, Milan. *Zločin agrese v Římském statutu Mezinárodního trestního soudu po revizní konferenci v Kampale*, str. 50.

⁹¹ *Ibid*, str. 50.

Takto výrazný zásah Soudu proti přijatým Dodatům však autor této práce nepovažuje za pravděpodobný.

Jakkoli čistě textové znění čl. 121 odst. 4 a 5 ŘS naznačuje, že by pro vstup Dodatků v platnost bylo nejkonformnější využití právě odst. 4, neboť, jak už uvedeno výše, pouze vymazání čl. 5 odst. 2 ŘS plně koresponduje s textovým zněním čl. 121 odst. 5 ŘS, je autor této práce názoru, že zvolený vstup dodatků v platnost, tedy dle čl. 121 odst. 5 ŘS, byl zvolen správně a v souladu s účelem, pro který je toto ustanovení součástí ŘS. Pokud se zejména přihlédne k ust. čl. 31 odst. 1 VÚSP,⁹² lze dovést, že smluvní strany předpokládaly v ust. čl. 5 odst. 2 ŘS přijetí komplexní úpravy zločinu agrese. Nebylo tak úmyslem stran využít různých ustanovení čl. 121 ŘS pro jednotlivé změny, jako jsou přijetí definice agrese, odmazání zmocňovacího ustanovení (čl. 5 odst. 2 ŘS) a stanovení jurisdikčních pravidel. Tento názor lze podpořit i skutečností, že čl. 121 odst. 5 byl upraven po Římské konferenci tak, že odkaz na čl. 5 ŘS byl nahrazen odkazem na články 5, 6, 7, a 8 ŘS, za účelem vyzdvihnouti úmyslu Římské konference, aby tímto speciálním režimem pro vstup dodatků v platnost byly prováděny změny tzv. *subject matter jurisdiction* (tedy jaké zločiny a v jakém rozsahu mohou být před Soudem souzeny) a nikoli pouze *per se* změny čl. 5 ŘS.⁹³ Proto by tak všechny provedené změny mohly být jednotlivostmi celkové změny *subject matter jurisdiction* Soudu, a mohly by tak vstoupit jako celek v platnost způsobem předpokládaným v ust. čl. 121 odst. 5.

Jak se však k otázce konformity zvoleného způsobu přijetí změn ŘS postaví Soud, ukáže až některý z prvních případů zločinu agrese.

4.3. Výsledek revizní konference v Kampale

Hlavním výsledkem konference v Kampale ve vztahu ke zločinu agrese se tak stala rezoluce čl. RC/Res.6, která v sobě obsahovala tři přílohy, na které odkazuje v operativních paragrafech 1 až 3.

První přílohou jsou samotné změny ŘS, a tedy nejen výmaz čl. 5 odst. 2, ale zejména vložení článků *8bis*, *15bis* a *15ter* do Statutu a doplnění odkazů na zločin agrese či jejich úpravu

⁹² Op. cit. Vídeňská úmluva o smluvním právu. Čl. 31 odst. 1: „Smlouva má být vykládána v dobré víře, v souladu s obvyklým významem, který je dáván výrazům ve smlouvě v jejich celkové souvislosti, a rovněž s přihlédnutím k předmětu a účelu smlouvy.“

⁹³ Op. cit.: SCHABAS, A. William. *The International Criminal Court. A Commentary on the Rome Statute*, str. 1181.

ve vztahu ke zločinu agrese, tedy vložení odst. 3bis do čl. 25 ŘS, změnu čl. 9 odst. 1 ŘS a změnu návětí čl. 20 odst. 3 ŘS.⁹⁴

V druhé příloze jsou měněny *Znaky skutkových podstat zločinů*,⁹⁵ do kterých jsou vkládány znaky skutkové podstaty čl. 8bis ŘS⁹⁶ (dále jen „*Znaky*“), tedy zločinu agrese. Znaky mají základ v čl. 9 ŘS a jejich úkolem je „pomáhat Soudu při výkladu a provádění čl. 6, 7, 8“⁹⁷ a nově i článku 8bis.⁹⁸ Jednotlivé znaky zločinu agrese jsou rozebrány v příslušných částech této práce.

Ve třetí příloze bylo na základě třetího operativního paragrafu přijato *Porozumění o změnách Římského statutu Mezinárodního trestního soudu ve vztahu ke zločinu agrese*⁹⁹ (dále jen „*Porozumění*“)¹⁰⁰, které má sloužit k „výkladu výše uvedených změn.“¹⁰¹ Toto *Porozumění* však vyvolalo značné otázky v právní vědě ohledně jeho závaznosti pro Soud, co do jeho obsahu.

Prvním velkým problémem je, že s přijetím *Porozumění* ani s jeho použitím jako použitelným právem při posuzování případů před Soudem Římský statut vůbec nepočítá, a nic typu *Porozumění* nebylo známo až do revizní konference v Kampale.¹⁰² Ust. čl. 21 ŘS obsahuje výčet pramenů, které jsou použitelným právem, kdy je za takový pramen považován ŘS, *Znaky*, Jednací a důkazní řád,¹⁰³ ve vhodných případech pak aplikovatelné mezinárodní smlouvy a zásady a pravidla mezinárodního práva, včetně uznávaných zásad mezinárodního práva ozbrojených konfliktů,¹⁰⁴ popřípadě zásady odvozené z vnitrostátního práva slučitelné s mezinárodním právem a mezinárodními standardy.¹⁰⁵ Dále může Soud využívat svá dřívější rozhodnutí.¹⁰⁶ Pod žádný z výše uvedených pramenů však *Porozumění* nelze řadit. Soud se tak bude muset vypořádat s otázkou, zda toto *Porozumění* vůbec bude moci vzít při svém rozhodování v úvahu a popřípadě jakým způsobem. *Heller* v této věci rozebírá ve svém článku¹⁰⁷ různé pohledy na to,

⁹⁴ Op. cit: Rezoluce Shromáždění smluvních stran MTS č. RC/Res.6. Příloha č. 1.

⁹⁵ *Elements of Crimes* [online], International Criminal Court, 2013, ISBN 92-9227-232-2 [cit. 25.6.2018]. Dostupné z: <https://www.icc-cpi.int/resource-library/Documents/ElementsOfCrimesEng.pdf>.

⁹⁶ Op. cit: Rezoluce Shromáždění smluvních stran MTS č. RC/Res.6. Příloha č. 2.

⁹⁷ Op. cit. Římský statut Mezinárodního trestního soudu, čl. 9 odst. 1.

⁹⁸ Op. cit: Rezoluce Shromáždění smluvních stran MTS č. RC/Res.6. Příloha č. 1, bod. 6.

⁹⁹ *Ibid*, příloha č. 3.

¹⁰⁰ Kde se v této práci mluví o *Porozumění*, je jím myšlena příloha 3. rezoluce Shromáždění smluvních stran MTS č. RC/Res.6, jako dokument, a v konkrétních případech doplněný o odkaz na příslušný bod *Porozumění*.

¹⁰¹ *Ibid*, operativní paragraf č. 3.

¹⁰² HEINSCH, Robert. The Crime of Aggression after Kampala: Success or Burden for the Future [online]. *Goettingen Journal of the International Law*, vol. 2 (2), 2010, 713-744. ISSN 18681581 [cit. 25.6.2018]. Dostupné z HeinOnline: <http://heinonline.org/HOL/P?h=hein.journals/gojil2&i=717>. Str. 729.

¹⁰³ Op. cit. Římský statut Mezinárodního trestního soudu, čl. 21 odst. 1, písm. a).

¹⁰⁴ *Ibid*, čl. 21 odst. 1, písm. b).

¹⁰⁵ *Ibid*, čl. 21 odst. 1, písm. c).

¹⁰⁶ *Ibid*, čl. 21 odst. 2.

¹⁰⁷ HELLER, J. Kevin. The Uncertain Legal Status of the Aggression Understandings [online]. *Journal of International Criminal Justice*, vol. 10 (1), 2012, 229-248. ISSN 14781387 [cit. 25.6.2018]. Dostupné z HeinOnline: <http://heinonline.org/HOL/P?h=hein.journals/jicj10&i=231>.

jakým způsobem by mohlo být *Porozumění* vnímáno z pohledu Vídeňské úmluvy o smluvním právu, a dochází k závěru, že pokud bude zachováno stávající *status quo* a Shromáždění pouze přijme na konferenci v New Yorku změny ŘS bez toho, aby se dále zabývalo postavením *Porozumění* (což se následně skutečně stalo), nezůstane *Porozumění* ničím více než *travaux préparatoires*¹⁰⁸ – tedy přípravným dokumentem¹⁰⁹ Proto budou pouze doplňkovým prostředkem výkladu Dodatků ve smyslu ust. čl. 32 VÚSP a ty Soud nemusí brát na zřetel.¹¹⁰

Jak bude rozvedeno dále, *Porozumění* v některých případech šlo daleko nad rámec čistého textového znění změn ŘS, například u výkladu *zjevného* porušení Charty OSN (viz část 5.6.3. této práce), popřípadě zkombinováním hmotněprávního a procesněprávního odkladu výkonu jurisdikce Soudu (viz část 6.5. této práce). Proto bude u potenciálních budoucích případů zločinu agrese velmi podstatné sledovat, jakým způsobem se Soud k pozici *Porozumění* postaví, neboť lze důvodně očekávat, že obhajoba vznesе ve směru k *Porozumění* námitky.

¹⁰⁸ Op. cit.: HELLER, J. Kevin. The Uncertain Legal Status of the Aggression Understandings, str. 248.

¹⁰⁹ „Přípravné dokumenty.“ Při interpretaci smluv je mnohdy přípustné přihlížet k jejich přípravným materiálům, zejména pokud jsou v některé části nejednoznačné (...). *Collins Dictionary of Law*, 2006 [cit. 25.6.2018]. Dostupné z: <https://legal-dictionary.thefreedictionary.com/travaux+preparatoires>.

¹¹⁰ Op. cit.: HELLER, J. Kevin. The Uncertain Legal Status of the Aggression Understandings, str. 231.

5. Zločin agrese

Následující část práce se zabývá podrobným rozбором Definice zločinu agrese, jak byl definován v ust. čl. 8bis Římského statutu ve znění Kampalských dodatků jako jeden ze zločinů podle mezinárodního práva, který byl blíže specifikován ve *Znacích skutkových podstat zločinů* a dále vyložen v *Porozumění*.

Pro zařazení zločinu agrese je vhodné v této části uvést, že zločin agrese je v terminologii řazen mezi tzv. zločiny podle mezinárodního práva. Těmi „se rozumí činy jednotlivců, zpravidla osob jednajících v úředním postavení či se souhlasem státu, porušující nejzávažnější pravidla (kogentní povahy) určená k ochraně míru za něž vzniká individuální trestní odpovědnost přímo na základě mezinárodního práva; k jejich stíhání jsou kompetentní vnitrostátní soudy (univerzální jurisdikce) nebo mezinárodní trestní soudy; mezi hlavní (a nesporné) kategorie těchto zločinů patří genocidium, zločiny proti lidskosti, válečné zločiny a zločin agrese.“¹¹¹ Liší se tak zejména od mezinárodních zločinů států, za které je odpovědný přímo stát a nikoli jednatel, a dále od tzv. transnacionálních zločinů, které na základě mezinárodní smlouvy zakládají státům předpoklady pro postih zločinů dle vnitrostátního práva.¹¹²

Bílková oproti tomu uvádí, že výraz mezinárodní zločin je „synonymum výrazu „zločiny podle mezinárodního práva“ (...), který se v češtině ujal primárně, v jiných jazycích, včetně angličtiny, ale tak dominantní postavení nemá.“¹¹³ Ačkoli mají oba pohledy zcela logický základ, pro účely této práce je využíváno označení zločin podle mezinárodního práva.

5.1. Postavení zločinu agrese mezi zločiny podle mezinárodního práva

Zločin agrese se zásadně liší od ostatních zločinů podle mezinárodního práva. První zásadní odlišností je, že se zabývá oblastí *ius ad bellum* (právo pokrývající uchýlení se k ozbrojenému konfliktu) a tato oblast tudíž řeší otázku mezinárodního práva zabývající se odpovědností států za útočné činy,¹¹⁴ v oblasti zločinů podle mezinárodního práva přesahující i k odpovědnosti jednotlivce. Jako takový je obecně za jednání v oblasti *ius ad bellum* představující agresi

¹¹¹ ŠTURMA, Pavel. Metamorfózy mezinárodních zločinů: příběh s otevřeným koncem. In: ŠTURMA, Pavel (ed.) a kol. *Odpověď mezinárodního práva na mezinárodní zločiny*. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, 1. vydání, 2014, 229 stran, s. 9-26. ISBN: 978-80-87975-16-9. Str. 12.

¹¹² Op. cit.: ŠTURMA, Pavel. Metamorfózy mezinárodních zločinů: příběh s otevřeným koncem, str. 11-12.

¹¹³ BÍLKOVÁ, Veronika. Co je mezinárodní zločin? In: ŠTURMA, Pavel (ed.) a kol. *Odpověď mezinárodního práva na mezinárodní zločiny*. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, 1. vydání, 2014, 229 stran, s. 27-42. ISBN: 978-80-87975-16-9. Str. 32.

¹¹⁴ Op. cit.: CRYER, Robert; FRIMAN, Håkan; ROBINSON, Darryl and WILMSHURST, Elizabeth S. *An Introduction to International Criminal Law and Procedure*, str. 312.

ztotožňován především čin zjevně porušující čl. 2 odst. 4 Charty OSN¹¹⁵ – neboli jednání schopné více než pouze ohrožovat či narušit mír.¹¹⁶ Ostatní zločiny podle mezinárodního práva oproti tomu mohou být páčány v oblasti *ius in bello* (právo pokrývající jednání států v průběhu ozbrojeného konfliktu),¹¹⁷ pod kterou zločin agrese ze své podstaty nespadá, avšak ne výlučně, neboť například zločiny proti lidskosti nyní mohou být spáchány jak v době míru, tak v době ozbrojeného konfliktu.¹¹⁸

Druhou podstatnou odlišností je skutečnost, že zločin agrese může být spáchán pouze jménem státu a jako součást jeho politiky nebo plánu a může být spáchán pouze osobou v postavení, která může ovlivňovat politická nebo vojenská rozhodnutí státu.¹¹⁹ Oproti tomu ostatní zločiny podle mezinárodního práva mohou být spáchány i členy ozbrojených sil státu nebo osobami se státem spolupracujícími,¹²⁰ které jsou v zásadě nižším mocenském postavení.

5.2. Skutková podstata zločinu agrese

Samotná Definice *zločinu agrese* byla již uvedena v části 1.1. této práce (resp. její první část), nicméně její obsah je nutné podrobit bližšímu zkoumání a rozboru. Je zajímavé, že samotná Definice zločinu agrese nebyla hlavním problémem, který byl řešen na konferenci v Kampale.¹²¹ Tím se staly otázky jurisdikce, o kterých bude podrobně pojednáno dále v části 6. této práce.

Skutková podstata zločinu agrese vychází z Definice obsažené v ust. čl. 8*bis* ŘS. Definice je dále upřesněna ve *Znacích*, které byly novelizovány na základě Dodatků o zločin agrese,¹²² a jejich podstatné části budou v této části podrobeny bližší analýze. Skutková podstata zločinu agrese je dále upřesněna i v *Porozumění*, jehož vliv na skutkovou podstatu bude taktéž dále rozebrán.

Definice je inovativní oproti ostatním zločinům podle mezinárodního práva nejméně ve dvou směrech. Zprvé omezením jurisdikce pouze na osoby v postavení, které jim umožňuje efektivně

¹¹⁵ Op. cit.: Charta OSN, čl. 2. odst. 4 (citován v poznámce pod čarou č. 199).

¹¹⁶ MURPHY, D. Sean. The Crime of Aggression at the International Criminal Court. In: WELLER, Marc (ed.). *The Oxford Handbook of The Use Of Force in International Law*. New York: Oxford University Press, 2015, 1280 stran, s. 533-560. ISBN 978-0-19-967304-9. Str. 557.

¹¹⁷ Op. cit.: CRYER, Robert; FRIMAN, Håkan; ROBINSON, Darryl and WILMSHURST, Elizabeth S. *An Introduction to International Criminal Law and Procedure*, str. 266.

¹¹⁸ SCHABAS, A. William. *An Introduction to the International Criminal Court*. Cambridge: Cambridge University Press, 2nd edition, 2004, 481 stran. ISBN 0 521 83055 9. Str. 27.

¹¹⁹ Op. cit.: CRYER, Robert; FRIMAN, Håkan; ROBINSON, Darryl and WILMSHURST, Elizabeth S. *An Introduction to International Criminal Law and Procedure*, str. 312-313.

¹²⁰ *Ibid.*, str. 312.

¹²¹ Op. cit.: HEINSCH, Robert. The Crime of Aggression after Kampala: Success or Burden for the Future, str. 716.

¹²² Op. cit.: Rezoluce Shromáždění smluvních stran MTS č. RC/Res.6. Příloha č. 1.

vykonávat kontrolu nad státem nebo řídit jeho politické nebo vojenské akce, a zadruhé stanovením spodního limitu závažnosti, který umožňuje zločin agrese spáchat pouze jednáním, které svou povahou, závažností a rozsahem zakládá zjevné porušení Charty Organizace spojených národů.¹²³

V následujících částech bude podrobněji rozebrána skutková podstata zločinu agrese, strukturovaná podle obligatorních znaků skutkové podstaty rozlišovaných v českém trestním právu, tedy „*objekt, objektivní stránka, pachatel (subjekt) a subjektivní stránka*.“¹²⁴ Obecně je sice v zahraničí běžnější rozlišování pouze dvou znaků skutkové podstaty, a to *actus reus* a *mens rea*,¹²⁵ u kterých by však stejně muselo být pro účely této práce provedeno další dělení podobného stylu jako v českém trestním právu.

5.3. Subjekt

„*Subjektem se má na mysli, kdo se může dle definice skutkové podstaty stát pachatelem zločinu.*“¹²⁶

Ačkoli Definice zpřísňuje nároky na pachatele zločinu agrese, jak bude blíže rozvedeno, jsou i nadále pro osobu pachatele závazná i obecná ustanovení ŘS. První z nich můžeme nalézt v čl. 26 ŘS, který stanoví, že „*soud nemá jurisdikci nad osobou, která v době údajného spáchání činu nedovršila osmnáctý rok.*“¹²⁷ Tato úprava tak platí pro stíhání zločinů podle mezinárodního práva před MTS bez ohledu na to, jakou nejnižší věkovou hranici mají ve svých právních řádech jednotlivé státy.

Zločin agrese je tzv. „*leadership crime*“ a jako takový může být spáchán pouze osobami ve vedoucích pozicích států nebo tvůrci jejich politických či vojenských rozhodnutí.¹²⁸ I proto je pro stíhání a odsouzení pachatele velmi podstatné i další z obecných ustanovení ŘS, a to čl. 27, týkající se imunit, které zní:

¹²³ AMBOS, Kai. The Crime of Aggression after Kampala [online]. *German Yearbook of International Law*, vol. 53, 2010, s. 463-510. ISSN 03443094 [cit. 25.6.2018]. Dostupné z HeinOnline: <http://heinonline.org/HOL/P?h=hein.journals/gyl53&i=464>. Str. 468.

¹²⁴ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné*. Obecná část. Zvláštní část. 6. vydání. Praha: Leges, 2017, 976 stran. ISBN 978-80-7502-236-3. Str. 161-162.

¹²⁵ Více k jejich konceptu KEILER, Johannes. ACTUS REUS AND MENS REA, The Elements of Crime and the Framework of Criminal Liability. In: KEILER, Johannes; ROEF, David. *Comparative Concepts of Criminal Law*, 2nd edition, Intersentia, 2016. ISBN 978-1-78068-364-5. Chapter III, str. 57-70.

¹²⁶ Op. cit.: LIPOVSKÝ, Milan. *Zločin agrese v Římském statutu Mezinárodního trestního soudu po revizní konferenci v Kampale*, str. 65.

¹²⁷ Op. cit. Římský statut Mezinárodního trestního soudu, čl. 26.

¹²⁸ Op. cit.: CRYER, Robert; FRIMAN, Håkan; ROBINSON, Darryl and WILMSHURST, Elizabeth S. *An Introduction to International Criminal Law and Procedure*, str. 313.

„Statut platí stejně pro všechny, bez rozdílů založených na výkonu veřejné funkce. Zejména osoby zastávající funkce hlavy státu nebo vlády, člena vlády nebo parlamentu, voleného zástupce nebo vládního činitele nejsou v žádném případě vyňaty z trestní odpovědnosti podle Statutu a jejich funkce sama o sobě není důvodem ke snížení trestu. Imunity a zvláštní procesní pravidla případně stanovená vnitrostátním nebo mezinárodním právem pro veřejnou funkci osoby nebudou Soudu na překážku při výkonu jurisdikce nad takovou osobou.“¹²⁹

Naskýtá se však otázka, „zda immunity odpadají i hlavě státu nesmluvní strany ŘS (tedy státu, který článek 27 ŘS nezavazuje).¹³⁰ Vzhledem k tomu, že čl. 15bis odst. 5 ŘS vylučuje jurisdikci nad nesmluvním státem ŘS, lze se domnívat, že tento problém nebude vyvstávat při postoupení situace státem popřípadě při stíhání zahájeném z *proprio motu* pravomoci Žalobce,¹³¹ pokud byl zločin agrese „spáchán státními příslušníky tohoto státu nebo na jeho území.“¹³² Jelikož Soud vůbec nebude mít nad danými pachateli jurisdikci, nebude ani muset zkoumat otázku imunit. Oproti tomu však vyšetřování zahájené na základě oznámení situace Radou bezpečnosti může směřovat i proti „nesmluvním stranám ŘS [a] lze tak argumentovat tak, že tímto implicitně zbavuje všechny potenciální pachatele imunit dle mezinárodního práva (včetně hlav státu)“¹³³ na základě Charty OSN, která dává Radě bezpečnosti „oprávnění zřídit i vlastní pomocné orgány, (...) před nimiž ani imunity hlav států nehrají roli.“¹³⁴ „Definitivní odpověď na tento problém však ještě nebyla poskytnuta,¹³⁵ a bude tedy nutné vyčkat prvního rozhodnutí MTS v této věci.

V ust. čl. 25 odst. 1 ŘS je jurisdikce Soudu omezena na fyzické osoby.¹³⁶ Toto ustanovení dále v odst. 2 uvádí, že „pachatel zločinu (...) má individuální odpovědnost a může mu být uložen trest za zločin podle tohoto statutu,¹³⁷ tedy odnětí svobody, peněžitý trest a/nebo propadnutí výnosů, majetků a aktiv.¹³⁸ O konkrétní sankci rozhodne v každém individuálním případě MTS, neboť, MTS je trestní soud, který rozhoduje o vině a trestu jednotlivých pachatelů.¹³⁹

¹²⁹ Op. cit. Římský statut Mezinárodního trestního soudu, čl. 27, odst. 1 a 2.

¹³⁰ Op. cit.: LIPOVSKÝ, Milan. *Zločin agrese v Římském statutu Mezinárodního trestního soudu po revizní konferenci v Kampale*, str. 66.

¹³¹ Úřad žalobce je orgánem Soudu dle čl. 34 písm. c) ŘS, jehož postavení je dále rozvedeno v čl. 42 ŘS. V této práci dále jako „Žalobce.“

¹³² Op. cit.: Rezoluce Shromáždění smluvních stran MTS č. RC/Res.6, čl. 15bis, odst. 5.

¹³³ Op. cit.: LIPOVSKÝ, Milan. *Zločin agrese v Římském statutu Mezinárodního trestního soudu po revizní konferenci v Kampale*, str. 66.

¹³⁴ *Ibid*, str. 66.

¹³⁵ *Ibid*, str. 66.

¹³⁶ Op. cit. Římský statut Mezinárodního trestního soudu, čl. 26, odst. 1. a 2.

¹³⁷ *Ibid*, čl. 25 odst. 2.

¹³⁸ *Ibid*, čl. 77.

¹³⁹ Op. cit.: ŠTURMA, Pavel. *Back to the ILC's legislative history: Code of Crimes against the peace and security of mankind*, str. 44.

Nároky na osobu pachatele jsou však oproti běžnému režimu ŘS zvýšeny a pachatelem tak může být dle ust. čl. 8bis odst. 1 ŘS pouze osoba „*v postavení, které jí umožňuje efektivně vykonávat kontrolu nad státem nebo řídit jeho politické nebo vojenské akce.*“¹⁴⁰ Ohledně určité nepřesnosti českého překladu této části definice již bylo pojednáno v části 1.1. této práce.

Trestně odpovědnou může osoba být i na základě využití různých forem účastenství, pokud dle ust. čl. 25 odst. 3 ŘS tato osoba:

- a) „*spáchala takový zločin samostatně; společně s jinou osobou nebo prostřednictvím jiné osoby, bez ohledu na trestní odpovědnost této jiné osoby;*
- b) *nařídila spáchání takového zločinu, navedla či podněcovala jiného ke spáchání zločinu, který byl skutečně dokonán nebo došlo k jeho pokusu;*
- c) *s cílem usnadnit spáchání takového zločinu se dopustila napomáhání či nadržování nebo jinak pomáhala při jeho spáchání či pokusu, včetně poskytnutí prostředků pro jeho spáchání;*
- d) *jinak přispěla ke spáchání zločinu nebo jeho pokusu skupinou osob jednajících se společným záměrem. Přispění musí být úmyslné a musí:*
 - i. *směřovat k podpoře trestné činnosti nebo zločinného záměru skupiny, pokud tato činnost či záměr zahrnuje spáchání zločinu spadajícího do jurisdikce Soudu; nebo*
 - ii. *být provedeno s vědomím, že skupina má v úmyslu spáchat takový zločin.*
- e) (...)
- f) *dopustí se pokusu takového zločinu spočívajícího v tom, že vykoná čin zásadním způsobem zahajující naplňování skutkové podstaty zločinu, nicméně zločin není dokonán vzhledem k okolnostem nezávislým na jejím úmyslu. Osoba, která upustí od dalšího jednání potřebného k dokonání zločinu či jinak zmaří dokonání zločinu, nebude trestána za pokus podle tohoto Statutu, pokud zcela a dobrovolně upustila od zločinného úmyslu.*¹⁴¹

Je tak zřejmé, že zločin agrese může při jediné situaci spáchat i více osob, ale je podstatné poznamenat, že pouze v případě, že každá z těchto osob je v postavení, které jí umožňuje efektivně vykonávat kontrolu nad státem nebo řídit jeho politické nebo vojenské akce. Proto by tak mohli být odpovědní klidně i všichni jednotlivci ve vládě, pokud by každý z jejích členů byl v pozici, kdy kontroluje nebo řídí stát či jeho akce, i třeba jen ve spojení s ostatními, a je si toho vědom.¹⁴² Teze o více možných pachatelích, pokud je každý z nich ve vedoucím postavení, je potvrzena i prostřednictvím Dodatků, kdy byl do Statutu nově zařazen odst. 3bis článku 25, který zní „*s ohledem na zločin agrese se ustanovení tohoto článku vztahují pouze na osoby, které jsou*

¹⁴⁰ Op. cit.: Rezoluce Shromáždění smluvních stran MTS č. RC/Res.6. Příloha 1, čl. 8bis, odst. 1.

¹⁴¹ Op. cit. Římský statut Mezinárodního trestního soudu, čl. 25 odst. 3.

¹⁴² Op. cit.: WEISBORD, Noah. The Mens Rea of the Crime of Aggression [online]. *Washington University Global Studies Law Review*, vol. 12 (3), 2013, s. 487-506. ISSN 15466981 [cit. 25.6.2018]. Dostupné z HeinOnline: <http://heinonline.org/HOL/P?h=hein.journals/wasglo12&i=507>. Str. 493.

v postavení, jež jim umožňuje efektivně vykonávat kontrolu nad státem nebo řídit jeho politické nebo vojenské akce,¹⁴³ a upřesnil tak rozsah možných forem účastenství dle ust. čl. 25 ŘS.

Definice v části týkající se *subjektu* dále rozlišuje termíny výkon kontroly nad státem a/nebo řízení politických či vojenských akcí. „Řízení je třeba chápat jako oprávnění vydávat právně závazné rozkazy a kontrolu jako neformální vliv postavený řízení na roveň, ačkoliv nevyplývá z právního zmocnění.“¹⁴⁴

Ve vztahu efektivní kontroly, popř. řízení, pak „bude podle Definice možné stíhat pouze osoby ovládající okruh státního aparátu, jež jim svojí velikostí zajistí kapacitu dopustit se útočného činu, který bude zjevným porušením Charty OSN (tedy nikoli každého útočného činu).“¹⁴⁵ „U formálních vůdců se lze domnívat, že efektivitu ovládání je možné do velké míry spojit s vymahatelností jejich vlastních rozkazů dle vnitrostátního práva (a to vymahatelností nejen právní, ale i faktickou). U neformálních vůdců, u nichž právní vymahatelnost nepřipadá v úvahu, pak efektivita bude hrát roli především pro účely určení jejich schopnosti „rozpohybovat“ dostatečně široký aparát státu nezbytný ke spáchání zločinu agrese.“¹⁴⁶

5.4. Subjektivní stránka

Subjektivní stránku „charakterizuje vnitřní, psychický stav pachatele k protiprávnímu jednání.“¹⁴⁷

Jak uvádí Weisbord, všichni právníci zabývající se trestním právem vědí, že subjektivní stránka je klíčové hledisko pro rozhodnutí soudu o odpovědnosti o vině a trestu.¹⁴⁸

Římský statut rozlišuje pouze dva druhy zavinění: úmysl a vědomí,¹⁴⁹ kdy tyto lze dovodit z relevantních skutečností a okolností případu.¹⁵⁰ Tato skutečnost vyplývá zejména z obecného ustanovení čl. 30 ŘS, které se zabývá subjektivní stránkou skutkové podstaty a zní:

1. „Není-li stanoveno jinak, osoba je trestně odpovědná a může jí být uložen trest za zločin spadající do jurisdikce Soudu, pouze pokud naplnila objektivní stránku zločinu úmyslně a vědomě.

¹⁴³ Op. cit.: Rezoluce Shromáždění smluvních stran MTS č. RC/Res.6. Příloha č. 1, bod 5.

¹⁴⁴ Op. cit.: LIPOVSKÝ, Milan. *Zločin agrese v Římském statutu Mezinárodního trestního soudu po revizní konferenci v Kampale*. Str. 68.

¹⁴⁵ *Ibid*, str. 70.

¹⁴⁶ *Ibid*, str. 72.

¹⁴⁷ Op. cit.: JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné*, str. 162.

¹⁴⁸ Op.cit: WEISBORD, Noah. *The Mens Rea of the Crime of Aggression*, str. 488.

¹⁴⁹ *Ibid*, str. 491.

¹⁵⁰ Op. cit.: *Elements of Crimes*, General introduction, bod. 3.

2. *Pro účely tohoto článku se „úmyslem“ rozumí*
 - a. *Pokud jde o jednání, že osoba má v úmyslu se dopustit určitého jednání;*
 - b. *Pokud jde o následek, že osoba má v úmyslu způsobit určitý následek nebo si je vědoma, že za obvyklého sledu událostí dojde k takovému následku.*
3. *Pro účely tohoto článku se „vědomím“ rozumí vědomí existence určitých okolností nebo vědomí, že za obvyklého sledu událostí dojde k určitému následku. Výrazy „vědět“ a „vědomě“ se vykládají v tomto smyslu.“¹⁵¹*

Tento článek a článek 32 ŘS jsou zařazeny v části o obecných zásadách trestního práva, a tudíž jsou aplikovatelné na všechny zločiny postižitelné před MTS, tedy i na nově definovaný zločin agrese.¹⁵² Ust. čl. 32 ŘS obsahuje vymezení skutkového nebo právního omylu, jejichž případnou existenci v daném případě musí Soud rovněž posoudit, a které definuje následujícím způsobem:

1. *„Skutkový omyl je důvodem vylučujícím trestní odpovědnost pouze v případě, že popírá naplnění nutných znaků subjektivní stránky daného zločinu.*
2. *Právní omyl v hodnocení, zda určité jednání je zločinem spadajícím do jurisdikce Soudu, není důvodem k vyloučení trestní odpovědnosti. Právní omyl však může být důvodem vylučujícím trestní odpovědnost, pokud popírá naplnění nutných znaků subjektivní stránky zločinu nebo v případech stanovených čl. 33 [rozkazy nadřízeného a právní povinnosti].¹⁵³*

Z článku 30 ŘS lze dále rozlišit tři oblasti, na které je nutné se zaměřit při posuzování subjektivní stránky zločinu agrese. Jsou jimi jednání (čl. 30 odst. 2 písm. a) ŘS), následek (čl. 30 odst. 2 písm. b) ŘS) a okolnosti (čl. 30 odst. 3 ŘS). Žádný z nich však není v ŘS definován.¹⁵⁴

Při jednání musí pachatel mít úmysl (jinými slovy chtít) plánovat, připravovat, zahájit nebo provést útočný čin,¹⁵⁵ což dokládá i výše citovaný čl. 30 odst. 2 ŘS. Vzhledem k tomu, že je zde subjektem osoba v postavení, které jí umožňuje efektivně vykonávat kontrolu nad státem nebo řídit jeho politické nebo vojenské akce, bude pravděpodobně pro pachatele (zejména ve vysokém postavení ve státě typu prezident, velitel ozbrojených sil apod.) složité namítat, že jeho jednání

¹⁵¹ Op. cit. Římský statut Mezinárodního trestního soudu, čl. 30.

¹⁵² Op. cit.: WEISBORD, Noah. The Mens Rea of the Crime of Aggression, str. 491.

¹⁵³ Op. cit. Římský statut Mezinárodního trestního soudu, čl. 32.

¹⁵⁴ CLARK, S. Roger. Mental Element in International Criminal law: The Rome Statute of The International Criminal Court and The Elements of Offences [online]. *Criminal Law Forum*, vol. 12 (3), 2001, s. 291-334. ISSN 10468374 [cit. 25.6.2018]. Dostupné z EBSCOhost: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=lgs&AN=502370697&lang=cs&site=ehost-live>. Str. 306.

¹⁵⁵ Op. cit.: WEISBORD, Noah. The Mens Rea of the Crime of Aggression, str. 492.

nenaplnovalo úmysl spáchat některou ze čtyř uvedených možností provedení jednání. Teoreticky by se mohl odpovědnosti zprostit například vůdce, který plánoval menší pohraniční roztržku, o které tedy měl vědomí, ale která se dostane zcela mimo jeho kontrolu a bez jeho vědomí vyústí v rozsáhlou invazi na území sousedního státu (a tedy zjevně poruší Chartu OSN).¹⁵⁶ Úmyslná invaze by naopak pravděpodobně naplnila charakter útočného činu dle ust. čl. 8*bis* odst. 2 písm. a) (citována dále v části 5.6.1.).

U následků, jak výše citováno, má osoba buďto úmysl tyto následky způsobit, nebo si je alespoň vědoma, že k nim za obvyklého sledu událostí dojde. V předchozím odstavci nastíněném případě by si tak daný vůdce s největší pravděpodobností nemohl být ani vědom následků, které byly ve výsledku způsobeny, protože za obvyklého sledu okolností by nedošlo k tak rozsáhlé invazi na území druhého státu.

Potřebné okolnosti pro posouzení naplnění subjektivní stránky byly blíže rozebrány v předchozí části této práce, tedy při rozboru subjektu. Dále si musí být subjekt vědom, že vzhledem k okolnostem je fakticky ve vedoucí pozici státu a je v postavení, které mu umožňuje efektivně vykonávat kontrolu nad státem nebo řídit jeho politické nebo vojenské akce.¹⁵⁷ Proto kupříkladu charismatický náboženský vůdce, který má efektivní kontrolu nad politickými akcemi státu (např. vrcholný státní aparát se řídí dle jeho kázání), ale není si vědom toho, že jeho vliv sahá až tak daleko, nemůže spáchat zločin agrese.¹⁵⁸ U klasických představitelů státu, zejména v jeho nejvyšších pozicích, bude jejich vědomí o tom, že se nacházejí v pozici, které jim umožňuje vykonávat kontrolu nad státem nebo jeho politickými či vojenskými akcemi, naopak prakticky implicitně dáno. Tím, že však nejsou stanovena žádná pevná pravidla pro určení míry vědomí, bude záležet na posouzení každého konkrétního případu Soudem, zda vědomí domnělého pachatele bylo dostačující pro naplnění subjektivní stránky zločinu agrese.

V další části okolností subjektivní stránky *Znaky* předpokládají, že „*pachatel si byl vědom faktických okolností zakládajících neslučitelnost použití ozbrojené síly státem s Chartou Organizace spojených národů,*“¹⁵⁹ ale zároveň stanoví, že „*neexistuje žádný požadavek prokázat, že pachatel právně vyhodnotil použití ozbrojené síly státem jako neslučitelné s Chartou Organizace spojených národů.*“¹⁶⁰ Za účelem determinace zjevného porušení pak *Znaky* uvádějí, že „*pachatel si byl vědom faktických okolností zakládajících takové zjevné porušení Charty*

¹⁵⁶ Op. cit.: WEISBORD, Noah. The Mens Rea of the Crime of Aggression, str. 497.

¹⁵⁷ *Ibid.*, str. 493.

¹⁵⁸ *Ibid.*, str. 493.

¹⁵⁹ Op. cit.: Rezoluce Shromáždění smluvních stran MTS č. RC/Res.6. Příloha č. 2., část *Znaky*, bod 4.

¹⁶⁰ *Ibid.* Příloha č. 2., část Úvod, bod 2.

Organizace spojených národů,¹⁶¹ ale opět zároveň stanoví, že „*neexistuje žádný požadavek prokázat, že pachatel právně vyhodnotil povahu porušení Charty Organizace spojených národů jako „zjevné.“*¹⁶² Tyto vyjmenované *Znaky* tak určují limit toho, co je ještě nutné u pachatele prokazovat ve vztahu k vědomí, neboť pachatel nemusí vědět na jisto, že okolnosti použití síly nejsou po právní stránce neslučitelné s Chartou OSN, ani že zakládají její *zjevné* porušení. To však ještě nevyklučuje stíhání takového pachatele před Soudem, a do určité míry tak *Znaky* Soudu usnadňují nebo dokonce i umožňují determinaci subjektivní stránky zločinu agrese. „*Důvodem pro tuto kostrbatou strukturu je, že pokud by bylo nutné prokazovat znalost pachatele o tom, že bude zjevným způsobem porušena Charta OSN, mohl by v rámci obhajoby tvrdit, že to nevěděl (protože nebyl právník (...)) apod.) a tudíž neměl vědomí o okolnostech na dostatečné úrovni k naplnění požadavku subjektivní stránky zločinu.*“¹⁶³

Pro posouzení subjektivní stránky je následně ještě potřeba vzít v potaz, zda u pachatele neexistovala některá z okolností vylučujících trestní odpovědnost dle ust. čl. 31 ŘS.¹⁶⁴ Ten uvádí jejich demonstrativní výčet (jak lze dovodit z odst. 3 tohoto článku), kdy mezi takové okolnosti může kupříkladu spadat duševní choroba nebo porucha;¹⁶⁵ nepřičetnost na základě užití omamné látky;¹⁶⁶ nutná obrana¹⁶⁷ nebo krajní nouze.¹⁶⁸

5.5. Objekt

Objekt zločinu „*charakterizuje společenské hodnoty (zájmy, vztahy), proti nimž směřuje*“¹⁶⁹ protiprávní jednání.

Základní objekt zločinu agrese (jakož i ostatních zločinů podle mezinárodního práva) můžeme nalézt již v preambuli ŘS, kde se mimo jiné jedná o skoncování s beztrestností pachatelů a přispění k prevenci zločinů; vyhnutí se hrozbě silou nebo použití síly proti územní celistvosti nebo politické nezávislosti kteréhokoli státu, nebo o použití síly jakýmkoli jiným způsobem

¹⁶¹ Op. cit.: Rezoluce Shromáždění smluvních stran MTS č. RC/Res.6. Příloha č. 2., část *Znaky*, bod 6.

¹⁶² *Ibid.* Příloha č. 2., část Úvod, bod 4.

¹⁶³ Op. cit.: LIPOVSKÝ, Milan. *Zločin agrese v Římském statutu Mezinárodního trestního soudu po revizní konferenci v Kampale*. Str. 83-84.

¹⁶⁴ Op. cit. Římský statut Mezinárodního trestního soudu, čl. 31.

¹⁶⁵ *Ibid.*, čl. 31 odst. 1, písm. a).

¹⁶⁶ *Ibid.*, čl. 31 odst. 1, písm. b).

¹⁶⁷ *Ibid.*, čl. 31 odst. 1, písm. c).

¹⁶⁸ *Ibid.*, čl. 31 odst. 1, písm. d).

¹⁶⁹ Op. cit.: JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné*, str. 161.

neslučitelným s cíli Organizace spojených národů, či zajištění trvalé úcty k mezinárodní spravedlnosti a jejímu výkonu.¹⁷⁰

Podstatné příklady objektu jsou dále vyjádřeny v čl. 1 odst. 1 Charty OSN, která jako své cíle požaduje „*udržovat mezinárodní mír a bezpečnost a za tím účelem konat účinná kolektivní opatření, aby se předešlo a odstranilo ohrožení míru a byly potlačeny útočné činy nebo jiná porušení míru a aby pokojnými prostředky a ve shodě se zásadami spravedlnosti a mezinárodního práva bylo dosaženo úpravy nebo řešení těch mezinárodních sporů nebo situací, které by mohly vést k porušení míru.*“¹⁷¹

Lze proto na základě výše řečeného shrnout, že „*za objekt zločinu agrese lze označit mezinárodní mír a bezpečnost.*“¹⁷²

5.6. Objektivní stránka

Objektivní stránka protiprávního jednání „*zahrnuje především jednání, následek a příčinný vztah mezi jednáním a následkem*“¹⁷³ a případně i „*místo i čas jednání, hmotný předmět útoku a účinek.*“¹⁷⁴

5.6.1. Útočný čin

Definice v čl. 8bis odst. 2 ŘS rozvádí svoji primární část o upřesnění jednání, tedy vymezení útočného činu, kdy stanovuje, že:

„*Pro účely odstavce 1 „útočný čin“ znamená použití ozbrojené síly státem proti svrchovanosti, územní celistvosti nebo politické nezávislosti jiného státu nebo jakýmkoli jiným způsobem neslučitelným s Chartou Organizace spojených národů. Kterýkoliv z následujících činů, bez ohledu na to, zda byla vyhlášena válka, bude v souladu s rezolucí Valného shromáždění Organizace spojených národů 3314 (XXIX) ze dne 14. prosince 1974 považován za útočný čin:*

- a) vpád nebo útok ozbrojených sil státu na území jiného státu nebo jakákoli vojenská okupace, byť i dočasná, jež je výsledkem takového vpádu nebo útoku, anebo jakékoliv připojení území jiného státu nebo jeho části, při němž bylo použito síly;*

¹⁷⁰ Op. cit. Římský statut Mezinárodního trestního soudu, preambule.

¹⁷¹ Op. cit.: Charta OSN, čl. 1 odst. 1.

¹⁷² Op. cit.: LIPOVSKÝ, Milan. *Zločin agrese v Římském statistu Mezinárodního trestního soudu po revizní konferenci v Kampale*, str. 87.

¹⁷³ Op. cit.: JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné*, str. 161.

¹⁷⁴ *Ibid.*, str. 161.

- b) bombardování ozbrojenými silami státu území jiného státu, nebo použití jakýchkoliv zbraní státem proti území jiného státu;
- c) blokáda přístavů nebo pobřeží státu ozbrojenými silami jiného státu;
- d) útok ozbrojených sil státu na pozemní, námořní nebo letecké síly anebo námořní a letecké flotily jiného státu;
- e) použití ozbrojených sil jednoho státu, které se nacházejí na území jiného státu se souhlasem přijímajícího státu, v rozporu s podmínkami stanovenými v tomto souhlasu, anebo prodloužení jejich přítomnosti na takovém území po ukončení platnosti tohoto souhlasu;
- f) jednání státu, který dovolil, aby jeho území, jež dal k dispozici jinému státu, bylo tímto jiným státem použito ke spáchání útočného činu proti třetímu státu;
- g) vyslání státem nebo jeho jménem ozbrojených band, skupin, příslušníků nepravidelných ozbrojených sil nebo žoldnéřů, kteří používají ozbrojenou sílu proti jinému státu v tak závažné míře, že se to rovná činům vypočteným výše nebo podstatné účasti státu na nich.¹⁷⁵

Z tohoto vymezení je zřejmé, „že se musí jednat o útok státu na stát,¹⁷⁶ s dovozením odpovědnosti jednotlivce. Zda byl státem spáchán útočný čin, posoudí Soud jako otázku předběžnou.¹⁷⁷ Znaky k vymezení útočného činu dále dodávají, že „jakýkoliv čin obsažený v čl. 8 bis odst. 2 se kvalifikuje jako útočný čin.“¹⁷⁸

Tento článek tak v druhém odstavci zvolil konzervativní přístup k „útočnému činu,“ kdy v zásadě zopakoval znění článků 1 a 3 rezoluce 3314,¹⁷⁹ která byla přijata před více než čtyřiceti lety. „Definice však nikde explicitně neuvádí, že se (...) jedná o taxativní výčet.“¹⁸⁰ Již dříve v této práci však byla probrána problematika zásady *nullum crimen sine lege*, se kterou by se Soud musel vypořádat, pokud výčet považoval za demonstrativní. Aby nebyla tato zásada porušena, Soud by musel dospět k názoru, že zejména generální definice útočného činu obsažená v čl. 8bis odst. 2, věta první (zejména spojení „nebo jakýmkoli jiným způsobem neslučitelným s Chartou organizace spojených národů“¹⁸¹), je dostatečně určitá, aby pokryla i útočné činy, které jsou svojí závažností obdobné některému z vyjmenovaných útočných činů, avšak nejsou pod ně přímo podřaditelné. V opačném případě by k porušení této zásady s největší

¹⁷⁵ Op. cit.: Rezoluce Shromáždění smluvních stran MTS č. RC/Res.6, čl. 8bis odst. 2.

¹⁷⁶ Op. cit.: LIPOVSKÝ, Milan. *Zločin agrese v Římském statutu Mezinárodního trestního soudu po revizní konferenci v Kampale*, str. 92.

¹⁷⁷ Op. cit.: ŠTURMA, Pavel. Back to the ILC's legislative history: Code of Crimes against the peace and security of mankind, str. 44.

¹⁷⁸ Op. cit.: Rezoluce Shromáždění smluvních stran MTS č. RC/Res.6. Příloha č. 2, část Úvod, bod 1.

¹⁷⁹ Op. cit.: AMBOS, Kai. The Crime of Aggression after Kampala, str. 468.

¹⁸⁰ Op. cit.: LIPOVSKÝ, Milan. *Zločin agrese v Římském statutu Mezinárodního trestního soudu po revizní konferenci v Kampale*, str. 91.

¹⁸¹ Op. cit.: Rezoluce Shromáždění smluvních stran MTS č. RC/Res.6. Příloha č. 1, čl. 8bis odst. 2.

pravděpodobností došlo. Problém by mohl nastat i se zákazem analogie vyjádřeném v ust. čl. 22 odst. 2 ŘS, pokud by zde byla snaha subsumovat pod některé z výše uvedených písmen čl. 8bis odst. 2 ŘS i čin, který jim odpovídá jen vzdáleně, ale teoreticky by se pod jejich vymezení ještě mohl vejít. Seznam útočných činů obsažených v ust. čl. 8bis odst. 2 ŘS proto musí být považován za taxativní.¹⁸² Tomu nasvědčuje i skutečnost, že ust. čl. 4 rezoluce 3314 explicitně uvádí, že seznam vyjmenovaných činů není taxativní a Rada bezpečnosti může určit, že i další činy zakládají agresi ve smyslu Charty OSN.¹⁸³ Ust. čl. 8bis ŘS však takové doplnění neobsahuje. Ani ohledně taxativnosti seznamu útočných činů však nepanuje v právní vědě všeobecná shoda, jak je dále rozvedeno v části 5.7. této práce, zabývající se kybernetickým útokem.

Určité dovysvětlení útočného činu, zejména ve vztahu k jeho závažnosti, obsahují i *Porozumění*, která uvádějí, že „se rozumí, že agrese je nejvážnější a nejnebezpečnější forma protiprávního použití síly a že při rozhodnutí, zda byl spáchán útočný čin, je nutno vzít v úvahu všechny okolnosti každého případu jednotlivě v souladu s Chartou Organizace spojených národů, včetně závažnosti jednání a jeho důsledků.“¹⁸⁴

Bude tak záležet vždy na konkrétním útočném činu, zda bude Soudem posouzen jako útočný čin spadající pod jurisdikci Soudu. Při této determinaci bude podstatné i to, jak striktně se Soud postaví k výše uvedené problematice zásady *nullum crimen sine lege* nebo zákazu analogie.

Vzhledem k tomu, že i v Dodatcích je možné činit změny (ostatně se i počítá s revizí Dodatků po sedmi letech od jejich aktivace, jak je rozebráno dále), mohou být teoreticky v budoucnosti dále doplňovány nové formy útočného činu, jakkoli se to nyní může zdát vzhledem ke složitosti nalezení konsenzu mezi smluvními stranami ŘS nepravděpodobné.

5.6.2. Příčinný vztah mezi jednáním a následkem

Za jednání státu, potažmo osoby v postavení, která naplňuje povahu pachatele rozebranou výše, které následně zakládá příčinný vztah k následkům je v Definici popsán jako plánování, příprava, zahájení nebo provedení útočného činu¹⁸⁵ a následuje tak do určité míry čl. 6 statutu IMT, který uváděl osnování, přípravu, podněcování nebo podniknutí útočné války, a navíc obsahoval účast na společném plánu nebo spiknutí.¹⁸⁶

¹⁸² Op. cit.: AMBOS, Kai. *The Crime of Aggression after Kampala*, str. 487.

¹⁸³ Op. cit.: Rezoluce 3314 (XXIX), definice agrese, č. A/RES/29/3314, čl. 4.

¹⁸⁴ Op. cit.: Rezoluce Shromáždění smluvních stran MTS č. RC/Res.6. Příloha č. 3, bod 6.

¹⁸⁵ *Ibid.* Příloha 1, čl. 8bis, odst. 1.

¹⁸⁶ Op. cit.: Statut mezinárodního vojenského tribunálu, čl. 6 písm. a).

Nejdříve je nutné poznamenat, že útočný čin, který zakládá odpovědnost za zločin agrese, musí být dokonán, aby mohl založit trestní odpovědnost.¹⁸⁷ Nicméně však „*definice ani Náležitosti* [v této práci Znaky] *nevyklučují (...) nikde trestnost pokusu zločinu, resp. jeho individuální složky.*¹⁸⁸ Jak je vidět i z ust. čl. 25 odst. 3 ŘS (citovaný v části 5.3. této práce), s trestností pokusu ŘS naopak přímo počítá.

Pojmy plánování, příprava, zahájení a provedení se navzájem v mnoha ohledech překrývají.¹⁸⁹ Ačkoli tak může být obtížné odlišit v právní vědě například plánování od přípravy, lze tak učinit následujícím způsobem:

„*Plánování lze vyložit tak, že se jedná o „papírové“ plánování, tedy jednání mezi ozbrojenými složkami státu a jejich informování například o připravenosti k provedení útočného činu, vytváření plánů apod. Oproti tomu příprava už je samotnou fyzickou operací – rozmístění jednotek do vhodného postavení, informování případného spojence o útoku a blížícím se zahájení operace atd.*“¹⁹⁰

Je však složité využívat tyto formy jednání konzistentně neboť například u přípravy existuje velké množství aktivit, které mohou spadat pod tento pojem,¹⁹¹ a mohou se tak i částečně překrývat s ostatními formami jednání. S rozlišením se musel v historii vypořádat i IMT. Za součást přípravy IMT v Rozsudku označil kupříkladu knihu *Mein Kampf* sepsanou A. Hitlerem, neboť stále dokola opakovala nutnost použití síly jako prostředku řešení mezinárodních konfliktů, kdy výsledkem použití této síly mělo být, aby v Říši žili lidé stejné krve, a aby bylo získáno území takového rozsahu, které by z Říše udělalo světovou mocnost. Tato kniha tak nemohla být dle IMT považována za pouhý Hitlerův soukromý deník, ale jeho obsah byl určen zejména pro jeho následovníky.¹⁹² Za osnování (v ŘS jako plánování) na druhou stranu IMT považoval schůzky A. Hitlera s jeho velícími důstojníky v roce 1939, při nichž se řešila kupříkladu i nutnost obsazení

¹⁸⁷ Op. cit.: CRYER, Robert; FRIMAN, Håkan; ROBINSON, Darryl and WILMSHURST, Elizabeth S. *An Introduction to International Criminal Law and Procedure*, str. 315.

¹⁸⁸ Op. cit.: LIPOVSKÝ, Milan. *Zločin agrese v Římském statutu Mezinárodního trestního soudu po revizní konferenci v Kampale*, str. 88.

¹⁸⁹ GILLET, Matthew. The Anatomy of an International Crime: Aggression at the International Criminal Courts. [online] *International Criminal Law Review*. vol. 13 (4), 2013, s. 829-864. ISSN 15718123 [cit. 25.6.2018]. Dostupné z HeinOnline: <https://heinonline.org/HOL/P?h=hein.journals/interimlr13&i=845>. Str. 856.

¹⁹⁰ Op. cit.: LIPOVSKÝ, Milan. *Zločin agrese v Římském statutu Mezinárodního trestního soudu po revizní konferenci v Kampale*, str. 90.

¹⁹¹ WEISBORD, Noah. Conceptualizing Aggression [online]. *Duke Journal of Comparative & International Law*, vol. 20 (1), 2009, s. 1-68. ISSN 10536736 [cit. 25.6.2018]. Dostupné z HeinOnline: <https://heinonline.org/HOL/P?h=hein.journals/djcil20&i=43>. Str. 51.

¹⁹² Op. cit.: Judgment in The Trial of German Major War Criminals, str. 25-26.

Československa.¹⁹³ Jak je z tohoto rozlišení vidět, rozdíl mezi přípravou a plánováním může být opravdu malý.

Ani u zahájení a provedení útočného činu nedávají Dodatky přímou odpověď na to, co je potřeba k jejich naplnění. Z textového znění však lze dovodit, že zahájení bude příslušet takové osobě, která má moc nad ostatními politickými či vojenskými složkami a vydá pokyn k zahájení útočného činu. Provedení pak bude buď přímo dalším postupem této osoby, která útočný čin zahájila, popř. jakékoli jiné osoby, která ale opět musí být „*v postavení, které jí umožňuje efektivně vykonávat kontrolu nad státem nebo řídit jeho politické nebo vojenské akce,*“¹⁹⁴ a která bude pokračovat v realizaci útočného činu, a to i za předpokladu, že se „*k provádění nelegálního útočného činu připojila i později.*“¹⁹⁵

Vzhledem k tomu, že se tyto formy mohou vzájemně překrývat, měly by být využívány pro popis individuálního jednání, spíše než jako vzájemně se vylučující způsoby, kterými může být spáchán zločin agrese.¹⁹⁶ Základem každého případu pak bude dovodit, že alespoň jedna z těchto forem vyplývá z okolností případu, jinak nebude možné uzavřít, že byl zločin agrese spáchán.¹⁹⁷

5.6.3. Zjevné porušení Charty OSN

Útočný čin musí dle Definice svou povahou (popř. charakterem dle předkladu *Porozumění*¹⁹⁸), závažností a rozsahem založit zjevné porušení Charty OSN (zejména jejího čl. 2 odst. 4¹⁹⁹), a to na základě „*použití ozbrojené síly státem proti svrchovanosti, územní celistvosti nebo politické nezávislosti jiného státu nebo jakýmkoli jiným způsobem neslučitelným s Chartou Organizace spojených národů.*“²⁰⁰

Kritéria závažnosti (gravity) a rozsahu obsahují požadavek, aby porušení dosahovalo dostatečné závažnosti (sufficient seriousness).²⁰¹ Jejich význam proto bude spočívat v posouzení,

¹⁹³ *Ibid*, str. 26-29.

¹⁹⁴ Op. cit.: Rezoluce Shromáždění smluvních stran MTS č. RC/Res.6. Příloha 1, čl. 8bis, odst. 1.

¹⁹⁵ Op. cit.: LIPOVSKÝ, Milan. *Zločin agrese v Římském statutu Mezinárodního trestního soudu po revizní konferenci v Kampale*, str. 90.

¹⁹⁶ Op. cit.: GILLET, Matthew. *The Anatomy of an International Crime: Aggression at the International Criminal Courts*. Str. 856.

¹⁹⁷ *Ibid*, str. 856.

¹⁹⁸ Op. cit.: Rezoluce Shromáždění smluvních stran MTS č. RC/Res.6. Příloha č. 3, bod 7.

¹⁹⁹ Op. cit.: Charta OSN, čl. 2. odst. 4: „*Všichni členové se vystríhají ve svých mezinárodních stycích hrozby silou nebo použitím síly jak proti územní celistvosti nebo politické nezávislosti kteréhokoli státu, tak jakýmkoli jiným způsobem neslučitelným s cíli Organizace spojených národů.*“

²⁰⁰ Op. cit.: Rezoluce Shromáždění smluvních stran MTS č. RC/Res.6. Příloha 1, čl. 8bis, odst. 2.

²⁰¹ KREß, Claus; VON HOLTZENDORFF, Leonie. *The Kampala Compromise on the Crime of Aggression*. [online]. *Journal of International Criminal Justice*, vol. 8 (5), 2010, s. 1179-1218. ISSN 14781387 [cit. 25.6.2018]. Dostupné z: <http://heinonline.org/HOL/P?h=hein.journals/jicj8&i=1189>. Str. 1193.

jak silný byl útočný čin a jak dalekosáhlé jsou jeho následky. Kritérium povahy odkazuje zejména na problém takzvaných „šedých zón“,²⁰² tedy situací, kde mohou být vzneseny opodstatněné právní argumenty, že použití síly není nelegální.²⁰³ Takovými situacemi mohou například být: intervence v občanské válce, jednostranná humanitární intervence, síla použitá za účelem ochrany nebo záchrany státních příslušníků na území jiného státu nebo odvetná opatření.²⁰⁴

K tomu Definice přidává ještě další podmínku, a to, že svou povahou, závažností a rozsahem musí útočný čin *zjevně* porušit Chartu OSN.

Znaky k tomu uvádějí, že „pojem „zjevný“ je objektivním kvalifikátorem.“²⁰⁵ Tento znak se tak snaží ilustrovat, že interpretace tohoto pojmu nebude závislá na subjektivních názorech zúčastněných stran.²⁰⁶

O částečné objasnění *zjevnosti* porušení Charty OSN se pokusilo *Porozumění*, které uvádí, že „se rozumí, že při posouzení, zda útočný čin představuje zjevné porušení Charty Organizace spojených národů, musí všechny tři prvky, tj. charakter, závažnost a rozsah, být natolik dostatečné, aby odůvodnily určení tohoto porušení za zjevné. Existence jednoho prvku nemůže být bez dalšího prokázáním splnění dvou prvků zbývajících.“²⁰⁷

První věta tohoto odstavce *Porozumění* vyžaduje, stejně jako Definice, aby bylo porušení zjevné u všech tří prvků, tedy charakteru, závažnosti i rozsahu. Ačkoli by druhá věta tohoto odstavce teoreticky mohla znamenat, že když jeden z prvků nemůže být prokázáním splnění *zjevnosti*, dva už to umožnit mohou, připojuje se autor této práce k názoru, že je nutné, „aby byly splněny všechny tři.“²⁰⁸ O tom by mohl svědčit i přesnější překlad anglické verze²⁰⁹ věty druhé předmětného odstavce, která by se dala přeložit například jako „žádný z těchto prvků, ať už je jakkoli závažný, nemůže sám o sobě naplnit minimální předpoklad pro naplnění *zjevného* porušení,“ který by tak pouze upřesňoval větu první v tom smyslu, že i kdyby jeden z prvků zcela očividně vybočoval svojí *zjevností*, stejně je potřeba splnit i dva prvky zbývajících.

²⁰² Op. cit.: KREß, Claus; VON HOLTZENDORFF, Leonie. The Kampala Compromise on the Crime of Aggression, str. 1193.

²⁰³ LHOTSKÝ Jan. Manifest violation of the UN Charter. *Czech Yearbook of Public & Private International Law*, vol. 6, Praha: Česká společnost pro mezinárodní právo, 2015, s. 77-90. ISBN 978-80-87488-23-2. Str. 80.

²⁰⁴ Op. cit.: McDOUGALL, Carrie. *The Crime of Aggression under the Rome Statute of the International Criminal Court*, str. 155-156.

²⁰⁵ Op. cit.: Rezoluce Shromáždění smluvních stran MTS č. RC/Res.6. Příloha č. 2, část Úvod, bod 3.

²⁰⁶ Op. cit.: HEINSCH, Robert. The Crime of Aggression after Kampala: Success or Burden for the Future, str. 727.

²⁰⁷ Op. cit.: Rezoluce Shromáždění smluvních stran MTS č. RC/Res.6. Příloha č. 3, bod 7.

²⁰⁸ Op. cit.: LIPOVSKÝ, Milan. *Zločin agrese v Římském statutu Mezinárodního trestního soudu po revizní konferenci v Kampale*, str. 98.

²⁰⁹ *No one component can be significant enough to satisfy the manifest standard by itself.*

I přes toto *Porozumění* však stále není jasné, jaká je přesně míra požadované *zjevnosti*, aby naplnila *zjevné* porušení Charty OSN.²¹⁰

Murphy poukazuje na skutečnost, že je možné pojem *zjevný* vykládat nejméně ve třech směrech:

- a) *zjevnost* pokrývá pouze nezákonné činy spáchané za pomoci velmi velké intenzity donucení
- b) *zjevnost* pokrývá ty činy, které jako nezákonné jasně spatřují nebo chápou relevantní pozorovatelé
- c) *zjevnost* pokrývá i všechny činy spáchané s menší mírou donucení, ale s vyloučením roztržek malého rozsahu a drobných přeshraničních incidentů.²¹¹

Heinsch v této otázce uvádí, že komu se někdy dostaly do rukou *travaux préparatoires*, bude mu jasné, že myšlenkou za využitím *zjevnosti* bylo, aby byla vyloučena všechna porušení zákazu užití síly, která vzbuzují kontroverze, a tudíž nejsou *zjevným* porušením Charty OSN.²¹² Vezmeme-li tuto tezi za svou, lze dovést, že v případě *Murphy* naznačených možností výkladu *zjevnosti* porušení Charty OSN se jako nepravděpodobnější bude jevit varianta a), tedy opravdu očividná porušení zákazu vykazující užití velmi intenzivní míry donucení a síly.

Pokud bychom *zjevné* porušení Charty OSN zhodnotili prostřednictvím příkladů z historie, můžeme nalézt případy, které demonstrují situace, kdy by pravděpodobně došlo k *zjevnému* porušení Charty OSN, a kdy nikoli.

Prvním takovým případem může být situace na Ukrajině, respektive na poloostrově Krym, v únoru a březnu roku 2014.²¹³ Průběh situace shrnuje *Lhotský* tak, že neoznačení ruští vojáci vstoupili v únoru 2014 na území Krymu a převzali kontrolu nad důležitými místy poloostrova, včetně parlamentu, v březnu téhož roku vyhlásil Krym nezávislost a následně bylo konáno referendum bez souhlasu Ukrajiny, na jehož základě bylo rozhodnuto o připojení Krymu k Ruské federaci a Krym tak byl *de facto* anektován Ruskem.²¹⁴ Vzhledem k tomu, že ruské jednotky

²¹⁰ Op. cit.: MURPHY, D. Sean. The Crime of Aggression at the International Criminal Court, str. 553.

²¹¹ *Ibid*, str. 553-554.

²¹² Op. cit: HEINSCH, Robert. The Crime of Aggression after Kampala: Success or Burden for the Future, str. 730.

²¹³ Více ohledně situace na poloostrově Krym viz Ukraine crisis: Timeline [online]. Článek na webových stránkách [bbc.com](https://www.bbc.com/news/world-middle-east-26248275) ze dne 13. listopadu 2014 [cit. 25.6.2018]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-26248275>; UN Security Council action on Crimea referendum blocked [online]. Článek na webových stránkách [un.org](https://news.un.org/en/story/2014/03/464002-un-security-council-action-crimea-referendum-blocked) [cit. 25.6.2018]. Dostupné z: <https://news.un.org/en/story/2014/03/464002-un-security-council-action-crimea-referendum-blocked>; Russian forces on move today in Crimea, seize military hospital in Simferopol and base in Bakhchisaray [online]. Článek na webových stránkách [kyivpost.com](https://www.kyivpost.com/article/content/ukraine-politics/russian-forces-on-move-today-in-crimea-seize-military-hospital-in-simferopol-338952.html) ze dne 10. března 2014. [cit. 25.6.2018]. Dostupné z: <https://www.kyivpost.com/article/content/ukraine-politics/russian-forces-on-move-today-in-crimea-seize-military-hospital-in-simferopol-338952.html>.

²¹⁴ Op. cit.: LHOTSKÝ Jan. Manifest violation of the UN Charter, str. 88.

překročily hranice a zmocnily se kontroly nad územím a referendum neuznané stáním suverénem dané oblasti je protiprávní, Soud by na základě povahy, rozsahu a závažnosti tohoto činu nejspíše došel k závěru, že došlo ke *zjevnému* porušení Charty OSN a tedy, že se jedná o zločin agrese.²¹⁵ Tato situace by odpovídala útočnému činu dle čl. 8*bis* odst. 2 písm. a) ŘS, a proto se s tímto závěrem ztotožňuje i autor této práce. V daném případě nešlo o žádný malý pohraniční spor o připojení části louky či lesa, ale připojení celého poloostrova za využití ozbrojených sil. *Zjevnost* porušení tak z objektivního hlediska s nejvyšší pravděpodobností byla naplněna.

Oproti tomu, kupříkladu potopení jihokorejské lodi *Cheonan*²¹⁶ severokorejskou ponorkou v březnu roku 2010, ačkoli vyústilo ve smrt 46 jihokorejských námořníků, by nejspíše nemuselo být zločinem agrese – i když takové jednání může být porušením Charty OSN – protože svou závažností a rozsahem ještě nedosáhlo potřebné dolní hranice pro její *zjevné* porušení.²¹⁷ Ke stejnému závěru u tohoto incidentu dochází i *Lhotský*.²¹⁸ Pro posouzení závažnosti konkrétního útočného činu pro účely této práce byla ponechána stranou otázka, zda se jednalo o čin *ius ad bellum* či *ius in bello*, kdy mezi předmětnými státy doposud nebyla po faktickém konci korejské války podepsána mírová smlouva a teoreticky by tak tento čin již (vzhledem k *de iure* stále trávající válce) nemohl být posuzován jako zločin agrese. V tomto případě by se jednalo o útočný čin dle čl. 8*bis* odst. 2 písm. d) ŘS, tedy útok na námořní síly, a o útočný čin se tak dle Definice jednat bude. Jeho závažnost by však z objektivního hlediska potřebného nejnižšího limitu pro *zjevné* porušení Charty OSN pravděpodobně nedosáhla.

Pokud bude *zjevné* porušení vykládáno Soudem takto restriktivním způsobem, může ve výsledku dojít pouze k velmi malému počtu vyšetřování/stíhání zločinu agrese před Soudem, neboť k útočným činům *zjevné* povahy dochází jen zřídkakdy.²¹⁹ Takový výklad by mohl být zajímavý pro Žalobce Soudu a soudce, neboť minimálně z počátku výkonu jurisdikce nad zločinem agrese by takový výklad umožnil vyhnout se mnoha případům domnělé agrese.²²⁰ Ve stejnou chvíli by však nestíhání útočných činů dosahujících této závažnosti mohlo mít nešťastný efekt *sub silentio* (v tichosti/tichého) tolerování útočných činů tohoto rozsahu, neboť kdykoli by Soud rozhodl, že některý konkrétní útočný čin nespadá pod jurisdikci Soudu, státy, jejichž útočný čin byl posuzován, by se mohly pokoušet zneužít takové rozhodnutí k prosazení

²¹⁵ Op. cit.: LHOTSKÝ, Jan. Manifest violation of the UN Charter, str. 88-89.

²¹⁶ Více ohledně této situace viz S. Korea's final report affirms Cheonan was sunk by N. Korean torpedo [online]. Článek na webových stránkách cnn.com ze dne 14. září 2010 [cit. 25.6.2018]. Dostupné z: <http://edition.cnn.com/2010/WORLD/asiapcf/09/13/south.korea.cheonan.report/index.html>.

²¹⁷ Op. cit.: MURPHY, D. Sean. The Crime of Aggression at the International Criminal Court, str. 553.

²¹⁸ Op. cit.: LHOTSKÝ, Jan. Manifest violation of the UN Charter, str. 87.

²¹⁹ Op. cit.: MURPHY, D. Sean. The Crime of Aggression at the International Criminal Court, str. 553.

²²⁰ *Ibid*, str. 553.

názoru, že takové jednání není protiprávní.²²¹ Přichází v úvahu i situace, ve které by stát zneužíval *nezjevných* porušení Charty OSN k vyprovokování jiného státu k rozsáhlejšímu, již *zjevnému* porušení Charty OSN, a mohl se tak v konečném důsledku prohlásit za oběť.

O tom ostatně může svědčit i aktuální situace v Sýrii, konkrétně společný nálet Spojených států amerických, Francie a Spojeného království z dubna roku 2018, při kterém nebyly Spojenými státy a Francií předloženy žádné právní argumenty, které by ospravedlňovaly užití zakázaného útočného činu v systému Charty OSN,²²² tedy zejména sebeobrana, popř. intervence na základě rezoluce Rady bezpečnosti dle kapitoly VII Charty OSN.

V režimu zločinu agrese bychom charakteristiku tohoto útočného činu našli v čl. 8*bis* odst. 2 písm. b), avšak i kdyby dané státy spadaly pod jurisdikci Soudu (předpokládejme, že všechny podmínky pro vyšetřování a stíhání byly splněny) vzhledem k okolnostem útoku (lokalizaci na chemické továrny, absence či minimum obětí), by nejspíše nebyly vyhodnoceny jako útočný čin, který svou povahou, závažností a rozsahem zakládá *zjevné* porušení Charty OSN. Nebyl by tak naplněn jeden ze znaků skutkové podstaty potřebný pro naplnění zločinu agrese, ačkoli o tom, že byl útočný čin proveden, ani o jeho pachatelích, by pravděpodobně nebylo mnoho pochybností.

Otázkou zůstává, jestli je správné, že výše demonstrováné neautorizované útočné činy, i třeba menšího rozsahu, zůstávají a pravděpodobně i do budoucna zůstanou netrestány, ale to už sahá nad rámec této práce.

Jak bylo výše prezentováno, lze shrnout, že i prvek *zjevnosti* může být vykládán různými způsoby a bude tak v budoucnu záležet zejména na tom, jak se k otázce *zjevného* porušení Charty OSN postaví Soud. To však zůstane nejasné až do prvních případů zločinu agrese.

5.7. Kybernetický útok jako útočný čin zločinu agrese?

V průběhu času se ukazuje, že možnosti kybernetických útoků již dosáhly velmi sofistikované úrovně. Jejich prostřednictvím se tak již necílí pouze na získání citlivých dat, informací o bezpečnostních systémech či krádež finančních prostředků z bankovních účtů, ale pomocí kyberprostoru je možné napáchat i materiální škody, a to potenciálně velmi značného

²²¹ Op. cit.: MURPHY, D. Sean. The Crime of Aggression at the International Criminal Court, str. 553.

²²² MILANOVIC, Marko. The Syria Strikes: Still Clearly Illegal [online]. Článek na webovém portálu EJIL: Talk! ze dne 15. dubna 2018 [cit. 25.6.2018]. Dostupné z: <https://www.ejiltalk.org/the-syria-strikes-still-clearly-illegal/>.

rozsahu, jakož i ztráty na životech. V této části práce bude proveden rozbor, zda by kybernetický útok mohl být za určitých podmínek považován za zločin agrese.

Příkladem sofistikovaného útoku, který způsobil materiální škody, může být kupříkladu útok virem Stuxnet na středisko jaderného výzkumu Natanz v Iránu z roku 2010, jehož popis shrnul *Miller*, a který připojuji, jelikož bude následně sloužit jako modelový případ pro úvahy nad kybernetickým útokem jako zločinem agrese:

17. června 2010 oznámila běloruská antivirová společnost existenci nového počítačového viru (...). Bylo (...) zjištěno, že se jedná o sofistikovaný druh malwaru, jehož hlavním cílem bylo tajně napadnout fungování nukleárních centrifug v iránském jaderném výzkumném středisku pro obohacování uranu Natanz. Malware napadl program kontrolující proces rychlosti otáčení centrifug, kdy zejména zrychlil jejich otáčení mimo rozsah jejich předpokládaného využití, zatímco do operačního střediska vysílal informaci, že je provoz zcela v pořádku. Malware dosáhl svého cíle. Tisíce centrifug zničil úplně a tisíce dalších poškodil natolik, že musely být postaveny mimo provoz, čímž zpomalil iránský jaderný program o dvanáct až osmnáct měsíců. Během následujících dvou let, zejména pak v roce 2012, vyšlo na povrch, že malware byl vytvořen společným úsilím vlády Spojených států amerických a izraelského Mossadu, a byl nazván „Operace olympijské hry.“ Operace započala za prezidenta G. W. Bushe a následně pokračovala a byla provedena na rozkaz prezidenta Baracka Obamy²²³ (dále jen „Stuxnet“).

Za účelem zjištění, zda by bylo možné na základě znění Dodatků považovat kybernetický útok za zločin agrese, bude případ nutné posoudit s ohledem na každý z výše uvedených a rozebraných znaků skutkové podstaty.

Jako nejméně problematický se ve vztahu ke kybernetickému útoku jeví *objekt* skutkové podstaty zločinu agrese. Vzhledem k tomu, že už byl výše učiněn závěr, že *objektem* je mezinárodní mír a bezpečnost, není důvod pochybovat, že by ochranu tohoto *objektu* splňovalo i stíhání kybernetického útoku jako zločinu agrese. I tento typ útoku světový mír a bezpečí jistě narušuje.

Ve vztahu k *subjektu* musí jít, jak již výše rozvedeno, o osobu „*v postavení, které jí umožňuje efektivně vykonávat kontrolu nad státem nebo řídit jeho politické nebo vojenské akce.*“²²⁴ U nejvyšších představitelů státu nebude úplně pravděpodobné, že by sami ovládali programovací

²²³ MILLER, L, Kevin. The Kamala Compromise and Cyberattacks: Can There Be an International Crime of Cyber-Aggression [online]. *Southern California Interdisciplinary Law Journal*, vol. 23 (2), 2014, s. 217-260. ISSN 10770704 [cit. 25.6.2018]. Dostupné z HeinOnline: <http://heinonline.org/HOL/P?h=hein.journals/scid23&i=243>. Str. 222.

²²⁴ Op. cit.: Rezoluce Shromáždění smluvních stran MTS č. RC/Res.6. Příloha 1, čl. 8bis, odst. 1.

jazyk (*Ophardt* přímo uvádí, že žádná hlava státu není hacker²²⁵), a bude tedy záležet zejména na jejich rozhodnutí kybernetický útok plánovat, dohlížet na jeho přípravu a následně jej zahájit a nařídit jeho provedení. Pokud by programátorem byl pouze kupř. zaměstnanec státu, nebude již za tento čin odpovědný vzhledem k povaze zločinu agrese jako „leadership“ zločinu. Teoreticky by tak u situace Stuxnet za předpokladu splnění všech ostatních podmínek mohli být stíháni oba prezidenti USA a vůdce Mossadu za plánování zločinu agrese a následně prezident Barack Obama s vůdcem Mossadu za přípravu, zahájení a provedení zločinu agrese. I kdyby však v době spáchání tohoto útoku byla splněna všechna pravidla pro výkon jurisdikce Soudu nad zločinem agrese (což nebyla už vzhledem k tomu, že k samotnému přijetí Kampalských dodatků došlo až několik dní před odhalením viru), nebylo by v tomto případě naplněno *zjevné* porušení Charty OSN, a tedy by ani nedošlo ke zločinu agrese.

Dnešní konflikty jsou stále více páčány pachateli, kteří nejsou přímo spojeni se státem, a proto by ani účast nestátních subjektů neměla blokovat posouzení kybernetického útoku jako zločinu agrese.²²⁶ V takovém případě by však bylo nutné dovést určitou úroveň kontroly osoby nebo skupiny, která útok spáchala, osobou v postavení umožňující kontrolovat či řídit stát. Pro možnost odsouzení za zločin agrese tak bude nutné prokázat, že byl jednotlivec přímo úkolován státem (potažmo tedy osobou v kontrolujícím či řídicím postavení) k provedení útoku na území jiného státu, popříadě, že byla za takovým účelem kontrolována organizovaná skupina, a to osobou, která splňuje znaky pachatele (subjektu) zločinu agrese. Pokud by se takové ovládní prokázalo, bylo by myslitelné stíhat představitele státu, který danou osobu nebo skupinu ovládal. V neposlední řadě však bude taktéž nutné prokázat, že spáchaný útok byl opravdu proveden ovládanou osobou. To může být velmi složité zejména proto, že internet umožňuje nejen skryt IP adresu útočnicka, ale i utajit identitu útočnicka a znemožnit vysledování útoku mnoha dalšími způsoby.²²⁷ V případě Stuxnet by v tomto ohledu mohlo při vyšetřování pomoci, že se Mossad pochlubil výsledkem operace na tiskové konferenci, ačkoli Spojené státy americké nikdy formálně zapojení do operace neuznaly.²²⁸

²²⁵ OPHARDT, A. Jonathan. Cyber Warfare and the Crime of Aggression: The Need for Individual Accountability on Tomorrow's Battlefield [online]. *Duke Law & Technology Review*, 2010, (3), s. 1-27 [cit. 25.6.2018]. Dostupné z: <https://scholarship.law.duke.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1198&context=dltr>. Bod 47.

²²⁶ URBANOVÁ, Kristýna. The Kampala Agreement on crime of aggression and responsibility for cyber-attacks. *Czech Yearbook of Public & Private International law*, vol. 6, Praha: Česká společnost pro mezinárodní právo, 2015, s. 103-114. ISBN 978-80-87488-23-2. Str. 108.

²²⁷ Op. cit.: MILLER, L, Kevin. The Kampala Compromise and Cyberattacks: Can There Be an International Crime of Cyber-Aggression. Str. 228

²²⁸ MILLER, L, Kevin. Cyberattacks, the Laws of War, and the Crime of Aggression [online]. *International Law Students Association Quarterly*, vol. 22 (1), 2013, s. 21-25 [cit. 25.6.2018]. Dostupné z HeinOnline: <http://heinonline.org/HOL/P?h=hein.jessup/ilsaqrtly0022&i=23>. Str. 21-22.

Ve vztahu k *subjektivní stránce* může být složité určit, kdy bude subjektivní stránka naplněna, obzvláště v případech, kdy některé jednání a následky mohou být úmyslné, nicméně se projeví i následky další, které jsou ale pouze důsledkem běžného sledu událostí.²²⁹ V případě Stuxnet nebyl tento malware přímo vytvořen za účelem jeho šíření po internetu, ale i tak se popoužití rozšířil na 40 tisíc zařízení na základě nepředpokládaného propojení ostatních komunikačních sítí.²³⁰

U situace Stuxnet by tak zajisté bylo možné dovést úmysl pachatele ve vztahu k útoku na výzkumné centrum v Natanz, ale bylo by možné stíhat pachatele i za následné šíření? Malware Stuxnet měl pravděpodobně pro ostatní zařízení pouze nepatrnou škodlivost, ale nemuselo by tak tomu být vždy. Představme si například, že by malware neměl pouze poškodit centrifugy, ale jeho cílem by bylo přetížít systém tohoto konkrétního výzkumného střediska tak, aby došlo k explozi střediska, a s tímto úmyslem by byl i použit. Shodou okolností by však v době rozšíření malwaru přešlo na stejný počítačový systém jako Natanz ještě další výzkumné středisko a v důsledku částečného propojení těchto systémů by došlo k rozšíření malwaru a k explozi i druhého výzkumného střediska. Úmysl ve vztahu ke středisku Natanz je zřejmý dle ust. čl. 30 odst. 2 písm. a) ŘS. Ve vztahu k druhému středisku by muselo být pachateli prokázáno, že si pachatel alespoň byl vědom, že za obvyklého sledu událostí k takovému následku dojde dle ust. čl. 30 odst. 2, písm. b) ŘS. Prokázat takovou vědomost ve vztahu ke kybernetickému útoku může být problematické, i když by se zajisté dalo do určité míry předpokládat, že když už je využit takto sofistikovaný a nebezpečný malware, osoba, která se jej rozhodla použít, by měla být plně seznámena s jeho možnými následky, tedy i s následky jeho případného šíření. Každá taková situace by ve výsledku záležela na individuálním posouzení Soudem. Minimálně vědomí o následcích by však v předložené situaci pravděpodobně mělo být možné dovést ve vztahu ke škodám na majetku a životech jak v oblasti napadeného střediska, tak v jeho blízkém či širším okolí.

Největší problémy jsou však pro možnost stíhat kybernetický útok jako zločin agrese spojeny s *objektivní stránkou*, neboť klasické formy agrese vyjmenované v rezoluci 3314 již téměř vůbec neodpovídají novým formám agrese užívaných při kybernetických útocích.²³¹ Jak už však bylo nastíněno výše, ne všichni autoři souhlasí s tím, že výčet v ust. čl. 8bis odst. 2 ŘS je taxativní.

²²⁹ Op. cit.: MILLER, L, Kevin. The Kampala Compromise and Cyberattacks: Can There Be an International Crime of Cyber-Aggression, str. 240.

²³⁰ *Ibid*, str. 228.

²³¹ *Ibid*, str. 229.

Gillet uvádí, že tento článek by měl být považován za výčet demonstrativní.²³² *Kreß* a *Von Holtzenedorff* uvádějí, že ani nedojde k narušení zásady právní jistoty v mezinárodním právu, pokud Soud bude moci určit, že sice útočný čin státu nespadá pod některý z útočných činů uvedených v čl. 8bis odst. 2 ŘS, ale i přesto naplňuje obecnou definici útočného činu z věty první čl. 8bis odst. 2.²³³ Seznam vyjmenovaných útočných činů by tak byl pouze uvedením příkladů, které za útočný čin dle věty druhé ust. čl. 8bis odst. 2 ŘS považovány být musí, bez toho, aby se dále zabýval dalšími útočnými činy, které také mohou generální definici naplnit.²³⁴

Pokud bychom přijali argument, že je možné spáchat zločin agrese i jinými způsoby než těmi uvedenými v ust. čl. 8bis odst. 2 ŘS, stále je nutné se vypořádat s definicí ozbrojeného útoku. Tou už se zabýval i případ *Nicaragua*, kde MSD dovedil, že nejvíce závažné případy použití síly zakládají ozbrojený útok,²³⁵ a to na základě jejich rozsahu a následků.²³⁶ I u kybernetického útoku by tak záleželo zejména na jeho *zjevnosti*, která by v tomto případě byla posuzována společně s charakterizováním jeho závažnosti jako ozbrojeného útoku. Je velmi pravděpodobné, že by státy za použití síly považovaly takové kybernetické útoky, které by napáchaly škodu na majetku nebo na životech nad určitou minimální hranici.²³⁷ V případě Stuxnet by pravděpodobně nedošlo k požadované objektivní *zjevnosti* porušení Charty OSN, kdy škoda byla čistě materiální, vědecko-technologická či politického charakteru, a navíc lokalizovaná na jedno středisko, a nebyla by tak shledána jako zločin agrese. Pokud by však došlo k modelovému příkladu nastíněnému u *subjektivní stránky*, tedy k explozi celého střediska (popřípadě více středisek), takové použití síly už by pravděpodobně mohlo být považováno za ozbrojený útok, a to takový, který svojí povahou, závažností a rozsahem již založil *zjevné* porušení Charty OSN, jak předpokládá Definice, a mohl by tak být považován za zločin agrese.

Pokud by však Soud zastával názor, že výčet možného spáchání útočného činu v čl. 8bis odst. 2 ŘS je taxativní, příliš prostoru pro posouzení kybernetického útoku jako zločinu

²³² Op. cit.: GILLET, Matthew. *The Anatomy of an International Crime: Aggression at the International Criminal Courts*, str. 844.

²³³ Op. cit.: KREß, Claus; VON HOLTZENDORFF, Leonie. *The Kampala Compromise on the Crime of Aggression*, str. 1191 (text a poznámka pod čarou č. 45).

²³⁴ Op. cit.: GILLET, Matthew. *The Anatomy of an International Crime: Aggression at the International Criminal Courts*, str. 844-845.

²³⁵ *Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua (Nicaragua v. United States of America)* [online], rozsudek ze dne 27. června 1986, International Court of Justice, IJC Reports 1986, s. 14 [cit. 25.6.2018]. Dostupné z: <http://www.icj-cij.org/files/case-related/70/070-19860627-JUD-01-00-EN.pdf>. Bod 191.

²³⁶ Op. cit.: MILLER, L, Kevin. *The Kampala Compromise and Cyberattacks: Can There Be an International Crime of Cyber-Aggression*, str. 246.

²³⁷ SCHMITT, N. Michael. *The Use of Cyber Force and International Law*. In: WELLER, Marc (ed.). *The Oxford Handbook of The Use Of Force in International Law*. New York: Oxford University Press, 2015, 1280 stran, s. 1110-1130. ISBN 978-0-19-967304-9. Str. 1114.

agrese by nezbývalo. Určitý, ačkoli velmi úzký, prostor by v takovém případě mohl nabídnout čl. 8bis odst. 2, písm. g) ŘS, kdy by čin mohl spáchat kybernetický žoldněř kontrolovaný státem (respektive osobou ve vedoucím postavení státu), a to použitím síly definovatelné jako ozbrojený útok v tak závažné míře, která by se svojí závažností rovnala činům uvedeným v ostatních písmenech tohoto odstavce. Takový útočný čin by pak svojí povahou, závažností a rozsahem teoreticky mohl založit zjevné porušení Charty OSN, a tedy naplnit podmínky zločinu agrese, a stát se tak základem pro stíhání kontrolující osoby. Podřazení kybernetického útoku pod toto ustanovení ŘS by se však mohlo teoreticky setkat s námitkou porušení zásad odst. 22 ŘS, neboť už by v takovém případě mohlo být pokládáno za využití analogie, kdy z textového znění ustanovení není plně zřejmé, že by se dalo vztáhnout i na kybernetický útok, a bylo by možné i namítat, že má být v takovém případě využito zásady *in dubio pro reo* (čl. 22 odst. 2 ŘS). Tyto zásady by však mohly být obejity tím, že by byl výraz „ozbrojený“ vykládán široce (což bylo dovozeno za možné výše v této části) a nebylo by tak nutné využít analogie, ale pouze širokého výkladu slova „ozbrojený.“²³⁸

Aby však mohlo být zahájeno stíhání kybernetického útoku jako zločinu agrese, musí být vzata v potaz také otázka jurisdikce. Jak bude ukázáno dále v části 6. této práce, čl. 15bis ŘS bude závazný pouze mezi státy, které ratifikovaly Dodatky a nevyužily možnosti opt-out. Takových států je aktuálně 35, ale spíše nepatří mezi ty státy, od kterých by se dal očekávat rozsáhlý kybernetický útok, či jakýkoli jiný útočný čin, na některý z těchto 35 států. Proto spíše přichází v úvahu stíhání na základě čl. 15ter ŘS, tedy po postoupení situace Radou bezpečnosti. Jak však uvádí *Schmitt*, ještě žádná kybernetická operace nebyla v historii Radou bezpečnosti označena jako naplňující čl. 39 Charty OSN,²³⁹ tedy že by Rada bezpečnosti určila, že konkrétní kybernetická operace byla ohrožením míru, porušením míru nebo útočným činem.²⁴⁰ Rada bezpečnosti by tak v oblasti kybernetických operací musela zcela přehodnotit svůj přístup, ale vzhledem k tomu, že se jedná o politický orgán, vždy bude narážet na problém zejména s právem veta stálých členů Rady bezpečnosti, kdy označení kybernetické operace za ohrožení nebo porušení míru či za útočný čin, nemusí být, vzhledem k jejich vlastním operacím, pro některé státy přijatelné.

Jak bylo ilustrováno výše, existují myslitelné situace, kdy by kybernetický útok dokázal naplnit všechny znaky skutkové podstaty zločinu agrese. Pokud se však vůbec podaří iniciovat

²³⁸ Op. cit: WEISBORD, Noah. *Conceptualizing Aggression*, str. 40-41.

²³⁹ Op. cit.: SCHMITT, N. Michael. *The Use of Cyber Force and International Law*, str. 1117.

²⁴⁰ Op. cit.: Charta OSN, čl. 39.

vyšetřování zločinu agrese některým ze způsobů předpokládaných ŘS, bude následně záležet zejména na Soudu, jakým způsobem se postaví k hodnocení skutkové podstaty, kdy prakticky u každého ze znaků (snad s výjimkou *objektu*) zůstává velký prostor pro výklad, ať už se jedná o taxativnost/demonstrativnost čl. 8bis odst. 2 ŘS, posouzení kybernetického útoku jako útoku ozbrojeného, vědomí o jeho následcích či míře jeho závažnosti.

Pro velmi podrobný rozbor problematiky kybernetických útoků či operací v souvislosti s mezinárodním právem, který už by rozsahem sahal nad rámec této práce, je možné ke studiu doporučit Tallinský manuál,²⁴¹ popřípadě Tallinský manuál 2.0.²⁴² Na tyto dokumenty sice není v této práci přímo odkazováno, ale oba mají za hlavního editora *Michaela N. Schmitta*, jehož články jsou v této práci v souvislosti s kybernetickým útokem využívány.

²⁴¹ *Tallinn Manual on The International Law Applicable to Cyber Warfare* [online]. International Group of Experts at the Invitation of the NATO Cooperative Cyber Defence Centre of Excellence, hlavní editor Michael N. Schmitt. Cambridge University press, 2013 [cit. 25.6.2018]. Draft publikace dostupný z: <http://csef.ru/media/articles/3990/3990.pdf>.

²⁴² *Tallin Manual 2.0 on The International Law Applicable to Cyber Operations*. International Group of Experts at the Invitation of the NATO Cooperative Cyber Defence Centre of Excellence, hlavní editor Michael N. Schmitt, Cambridge University Press, 2017. ISBN 9781316630372.

6. Jurisdikce Soudu nad zločinem agrese

V letech předcházejících Revizní konferenci, jakož i přímo v Kampale, probíhala nejvášnivější debata nikoli o samotné definici zločinu agrese, ale zejména ohledně otázky, kdo bude spadat pod jurisdikci MTS a na jakých základech bude tato jurisdikce fungovat.²⁴³ Bohužel ani Revizní konference v Kampale na tuto zásadní otázku nepodalas jasnou odpověď. Naopak, otázka ohledně toho, jaká pravidla jurisdikce vlastně vyplývají z Kampalských dodatků, se objevovala již téměř od okamžiku, kdy na přijatém textu Dodatků zaschl inkoust.²⁴⁴

6.1. K pravidlům jurisdikce ŘS

V obecné rovině je v Římském statutu „*jurisdikce soudu omezena na nejzávažnější zločiny, kterými je dotčeno mezinárodní společenství jako celek,*“²⁴⁵ a kterými jsou dle taxativního výčtu v ust. čl. 5 odst. 1 ŘS myšleny následující zločiny:

- a) genocida
- b) zločiny proti lidskosti
- c) válečné zločiny
- d) zločin agrese.²⁴⁶

Zločin agrese byl však do Římského statutu v době jeho vzniku zařazen jako zločin blanketní, kdy Římský statut neobsahoval definici zločinu agrese, s jehož pozdějším přijetím počítalo ust. čl. 5 odst. 2 ŘS, uvádějící, že *jurisdikci nad zločinem agrese bude Soud vykonávat poté, kdy bude v souladu s čl. 121 a 123 přijato ustanovení definující tento zločin a stanovící podmínky, za nichž může Soud vykonávat jurisdikci ve vztahu k tomuto zločinu (...).*²⁴⁷ Toto zmocnění a zejména pak jeho rozsah se následně staly předmětem diskuzí ohledně jeho slučitelnosti se základními jurisdikčními pravidly ŘS, i s pravidly pro změnu ŘS, jak je rozvedeno dále. Výsledkem zmocnění k vytvoření definice zločinu agrese se stal čl. 8*bis* ŘS, který tuto Definicí obsahuje.

Dalšími z důležitých výsledků Revizní konference v Kampale jsou články 15*bis* a 15*ter*, které se zabývají dvěma rozdílnými režimy výkonu jurisdikce Soudu nad zločinem agrese,

²⁴³ McDOUGALL, Carrie. *The Crime of Aggression under the Rome Statute of the International Criminal Court*, str. 205.

²⁴⁴ Op. cit.: AKANDE, Dapo. The ICC Assembly of States Parties Prepares to Activate the ICC's Jurisdiction over the Crime of Aggression: But Who Will be Covered by that Jurisdiction?

²⁴⁵ Op. cit. Římský statut Mezinárodního trestního soudu, čl. 5 odst. 1.

²⁴⁶ *Ibid.*, čl. 5 odst. 1.

²⁴⁷ *Ibid.*, čl. 5 odst. 2.

tedy stíháním na základě oznámení státu a z *proprio motu* pravomoci Žalobce dle článku 15bis ŘS nebo stíháním na základě oznámení podaného Radou bezpečnosti OSN dle článku 15ter ŘS. Pro jejich podstatný význam a rozbor v dalších částech této práce jsou články připojeny v jejich plném znění:

„Článek 15 bis

Podmínky pro výkon jurisdikce nad zločinem agrese (oznámení státu, proprio motu)

1. Soud může vykonávat jurisdikci nad zločinem agrese v souladu s čl. 13 písm. a) a c) s výhradou ustanovení tohoto článku.
2. Soud může vykonávat jurisdikci pouze ve vztahu ke zločinům agrese spáchaným jeden rok po ratifikaci nebo přijetí změn třiceti smluvními stranami.
3. Soud bude vykonávat jurisdikci nad zločinem agrese v souladu s tímto článkem pod podmínkou rozhodnutí přijatého po 1. lednu 2017 stejnou většinou smluvních stran, jaká je nezbytná pro přijetí změny Statutu.
4. Soud může v souladu s čl. 12 vykonávat jurisdikci nad zločinem agrese, který vychází z útočného činu spáchaného smluvní stranou, ledaže tento stát již dříve prohlásil, že nepřijímá tuto pravomoc, podáním prohlášení tajemníkovi. Stažení tohoto prohlášení může být provedeno kdykoliv a bude přezkoumáno smluvní stranou do tří let.
5. Pokud jde o stát, který není smluvní stranou tohoto Statutu, Soud nebude vykonávat svou jurisdikci nad zločinem agrese, který byl spáchán státními příslušníky tohoto státu nebo na jeho území.
6. Tam, kde žalobce shledá, že zde existuje opodstatněný důvod zahájit vyšetřování zločinu agrese, nejprve prověří, zda Rada bezpečnosti určila, že byl spáchán útočný čin dotčeným státem. Žalobce zpraví generálního tajemníka Organizace spojených národů o posuzované situaci před Soudem, včetně všech relevantních informací a dokumentů.
7. Tam, kde Rada bezpečnosti provedla takovéto určení, žalobce může zahájit vyšetřování zločinu agrese.
8. Tam, kde takovéto určení není provedeno do 6 měsíců po datu oznámení, žalobce může zahájit vyšetřování zločinu agrese za podmínky, že přípravný úsek povolil zahájení vyšetřování zločinu agrese v souladu s postupem stanoveným v čl. 15 a Rada bezpečnosti v souladu s čl. 16 nerozhodla jinak.
9. Určení útočného činu orgánem mimo Soud nebude zavazovat Soud v jeho vlastním posouzení podle tohoto Statutu.
10. Tento článek není na újmu ustanovením týkajícím se podmínek výkonu jurisdikce nad jinými zločiny uvedenými v čl. 5.²⁴⁸

„Článek 15 ter

Výkon jurisdikce nad zločinem agrese (oznámení podané Radou bezpečnosti)

1. Soud může vykonávat jurisdikci nad zločinem agrese v souladu s čl. 13 odst. b) s výhradou ustanovení tohoto článku.

²⁴⁸ Op. cit.: Rezoluce Shromáždění smluvních stran MTS č. RC/Res.6. Příloha č. 1, čl. 15bis.

2. Soud může vykonávat jurisdikci pouze ve vztahu ke zločinům agrese spáchaným jeden rok po ratifikaci nebo přijetí změn třiceti smluvními stranami.
3. Soud vykonává jurisdikci nad zločinem agrese v souladu s tímto článkem pod podmínkou rozhodnutí přijatého po 1. lednu 2017 stejnou většinou smluvních stran, jaká je nezbytná pro přijetí změny Statutu.
4. Určení útočného činu orgánem mimo Soud nebude zavazovat Soud v jeho vlastním posouzení podle tohoto Statutu.
5. Tento článek není na újmu ustanovením týkajícím se podmínek výkonu jurisdikce nad jinými zločiny uvedenými v čl. 5.²⁴⁹

6.2. Iniciace výkonu jurisdikce

Římský statut v ust. čl. 13 počítá se třemi způsoby iniciování výkonu jurisdikce Soudu nad zločiny vyjmenovanými v ust. čl. 5 ŘS, a to následujícími způsoby:

- 1) „Smluvní strana podala žalobci oznámení o situaci nasvědčující tomu, že byl spáchán takový zločin či zločiny v souladu s čl. 14 ŘS,²⁵⁰ kdy výkon spočívá v možnosti smluvní strany „požádat žalobce o vyšetření situace s cílem zjistit, zda je důvod vznést proti určité osobě nebo osobám obvinění z takových zločinů.“²⁵¹
- 2) „Oznámení o situaci nasvědčující tomu, že byl spáchán takový zločin či zločiny podala žalobci Rada bezpečnosti v souladu s kapitolou VII Charty Organizace spojených národů.“²⁵²
- 3) „Žalobce zahájil vyšetřování takového zločinu v souladu s čl. 15 ŘS,²⁵³ kdy má Žalobce možnost vyšetřování zahájit „z vlastní iniciativy na základě informací o zločinech spadajících do jurisdikce Soudu,²⁵⁴ tedy takzvané vyšetřování *proprio motu*, jak jej označují i Dodatky v nadpise k čl. 15bis ŘS.“²⁵⁵

Je vhodné zmínit, že pouze ve třetím případě, tedy v případě zahájení vyšetřování *proprio motu*, dochází přímo k zahájení vyšetřování. Státy a Rada bezpečnosti mohou Žalobci pouze oznámit určitou situaci, neboť je na Soudu a nikoli na politických orgánech, aby rozhodl, u kterých situací je nutné zahájit vyšetřování.²⁵⁶ Žalobce není povinen na základě oznámení situace vyšetřování zahájit a může případ odmítnout na základě nedostatečné závažnosti skutku,

²⁴⁹ Op. cit.: Rezoluce Shromáždění smluvních stran MTS č. RC/Res.6. Příloha č. 1, čl. 15ter.

²⁵⁰ Op. cit. Římský statut Mezinárodního trestního soudu, čl. 13, písm. a).

²⁵¹ *Ibid.*, čl. 14, odst. 1.

²⁵² *Ibid.*, čl. 13, písm. b).

²⁵³ *Ibid.*, čl. 13, písm. c).

²⁵⁴ *Ibid.*, čl. 15, odst. 1.

²⁵⁵ Op. cit.: Rezoluce Shromáždění smluvních stran MTS č. RC/Res.6. Příloha č. 1, čl. 15bis.

²⁵⁶ Op. cit.: CRYER, Robert; FRIMAN, Håkan; ROBINSON, Darryl and WILMSHURST, Elizabeth S. *An Introduction to International Criminal Law and Procedure*, str. 163.

principu komplementarity a zájmu justice.²⁵⁷ Podrobněji o iniciaci vyšetřování na základě ust. čl. 15*bis* ŘS a 15*ter* ŘS v částech 6.3. a 6.4. této práce.

Za čtvrtou možnost výkonu jurisdikce je pak možné považovat již výše citované ust. čl. 12 odst. 3 ŘS, na základě kterého může být jurisdikce Soudu přijata *ad hoc*,²⁵⁸ tedy kdy je výkon jurisdikce Soudu umožněn i nad státy, které nejsou stranami ŘS, pokud ohledně určité situace jurisdikci přijmou, a to zásadně ohledně všech zločinů, které se vyskytnou v souvislosti s danou situací.²⁵⁹

Stojí za povšimnutí, že všechny tři hlavní typy iniciace výkonu jurisdikce Soudem dle čl. 13 již byly od roku 2002 před Soudem využity. Oznámení situace státem bylo využito u situace v Ugandě z roku 2003,²⁶⁰ *proprio motu* vyšetřování bylo zahájeno ohledně situace v Côte d'Ivoire v roce 2011²⁶¹ a vyšetřování na základě oznámení situace Radou bezpečnosti bylo zahájeno ohledně situace v Dárfúru (Súdán) z roku 2003.²⁶²

6.3. Výkon jurisdikce na základě ohlášení smluvní stranou nebo z *proprio motu* pravomoci Žalobce

Z čl. 15*bis* je zřejmé, že podmínky výkonu jurisdikce soudu nad zločinem agrese jsou mnohem užší než podmínky výkonu jurisdikce soudu nad genocidou, zločiny proti lidskosti a válečnými zločiny,²⁶³ a to zejména ve vztahu k vyšetřováním zahájeným na základě oznámení smluvní strany, popřípadě z *proprio motu* pravomoci Žalobce.

Jak vyplývá z výše citovaných příslušných článků ŘS, ust. čl. 12 odst. 2 ŘS ohledně jurisdikce MTS ve vztahu ke státům, které nejsou smluvní stranou ŘS, se obsahem liší od ustanovení čl. 15*bis* odst. 5 ŘS. Ust. čl. 12 odst. 2 ŘS ve věci tzv. jurisdikce *ratione personae* a *ratione loci* umožňuje, aby Soud vykonával jurisdikci, pokud ke zločinu dojde na území smluvní strany Statutu a/nebo pokud je smluvní stranou Statutu stát, jehož občanem je obviněná osoba.

²⁵⁷ Op. cit.: CRYER, Robert; FRIMAN, Håkan; ROBINSON, Darryl and WILMSHURST, Elizabeth S. *An Introduction to International Criminal Law and Procedure*, str. 166.

²⁵⁸ Op. cit.: McDOUGALL, Carrie. *The Crime of Aggression under the Rome Statute of the International Criminal Court*, str. 235.

²⁵⁹ Op. cit.: CRYER, Robert; FRIMAN, Håkan; ROBINSON, Darryl and WILMSHURST, Elizabeth S. *An Introduction to International Criminal Law and Procedure*, str. 168-169.

²⁶⁰ Webové stránky Mezinárodního trestního soudu, situace v Ugandě [online]. [cit. 25.6.2018]. Dostupné z: <https://www.icc-cpi.int/uganda>.

²⁶¹ Webové stránky Mezinárodního trestního soudu, situace v Côte d'Ivoire [online]. [cit. 25.6.2018]. Dostupné z: <https://www.icc-cpi.int/cdi>.

²⁶² Webové stránky Mezinárodního trestního soudu, situace v Dárfúru, Súdán [online]. [cit. 25.6.2018]. Dostupné z: <https://www.icc-cpi.int/darfur>.

²⁶³ Op. cit.: KREß, Claus. *On the Activation of ICC Jurisdiction over the Crime of Aggression*, str. 7.

Je tak zřejmé, že „podle článku 12 odst. 2 ŘS k umožnění výkonu jurisdikce stačí (...), aby smluvní stranou, která zároveň ratifikovala/schválila Definicí, byla alespoň jedna ze stran – stát agresor nebo stát oběť, případně aby pachatelem byl občan takové strany.“²⁶⁴ Oproti tomu ust. čl. 15bis odst. 5 ŘS s takovýmto výkonem jurisdikce nepočítá, neboť „pokud jde o stát, který není smluvní stranou tohoto Statutu, Soud nebude vykonávat svou jurisdikci nad zločinem agrese, který byl spáchán státními příslušníky tohoto státu nebo na jeho území.“²⁶⁵ Tím se jurisdikce soudu zásadně liší od generálních jurisdikčních pravidel čl. 12 ŘS, neboť článek 15bis odst. 5 ŘS zavádí režim, který je přesně opačný oproti existujícímu jurisdikčnímu režimu ŘS v případech ohlášení situace smluvní stranou ŘS nebo zahájení vyšetřování z *proprio motu* pravomoci Žalobce.²⁶⁶ Z toho lze dovodit, že pro vyloučení jurisdikce Soudu nad zločinem agrese postačí, pokud jednou ze stran sporu bude nesmluvní strana ŘS.

Další z odchylek od běžné jurisdikce Soudu se nachází v ust. čl. 15bis v odstavcích 6 až 8 ŘS, dle kterých, pokud Žalobce při iniciování výkonu jurisdikce *proprio motu* nebo oznámením státu „shledá, že zde existuje opodstatněný důvod zahájit vyšetřování zločinu agrese, nejprve prověří (zpravením generálního tajemníka OSN²⁶⁷), zda Rada bezpečnosti OSN určila, že byl spáchán útočný čin dotčeným státem.“²⁶⁸ „Tam, kde Rada bezpečnosti provedla takové určení,²⁶⁹ nebo tam, „kde takové určení není provedeno do šesti měsíců po datu oznámení, žalobce může zahájit vyšetřování zločinu agrese za podmínky, že přípravný úsek (orgán Soudu dle čl. 34 písm. b) ŘS²⁷⁰) povolil zahájení vyšetřování.“²⁷¹

Závěrem je tak možné shrnout, že Soud nemá ve věci zločinu agrese jurisdikci nad státními příslušníky států, kteří nejsou smluvní stranou ŘS, ani nad zločinem agrese spáchaném na území takových států, pokud však nebyla Soudu oznámena Radou bezpečnosti,²⁷² nebo pokud nesmluvní strana jurisdikci nepřijme *ad hoc*. Už zde je vhodné uvést, že vzhledem ke zvolení režimu pro vstup Dodatků v platnost dle ust. čl. 121 odst. 5 ŘS se navíc jurisdikce Soudu dle ust. čl. 15bis zúžila pouze na státy, které ratifikovaly Kampalské dodatky a nevyužily možnosti opt-out,

²⁶⁴ Op. cit.: LIPOVSKÝ, Milan. *Zločin agrese v Římském statutu Mezinárodního trestního soudu po revizní konferenci v Kampale*, str. 104.

²⁶⁵ Op. cit.: Rezoluce Shromáždění smluvních stran MTS č. RC/Res.6. Příloha č. 1, čl. 15bis, odst. 5.

²⁶⁶ CABAN, Pavel. *The Definition of the Crime of Aggression – Entry into Force and the Exercise of the Jurisdiction over this Crime. Czech Yearbook of Public & Private International Law*, vol. 6, Praha: Česká společnost pro mezinárodní právo, 2015, s. 61-76. ISBN 978-80-87488-23-2. Str. 66.

²⁶⁷ Op. cit.: Rezoluce Shromáždění smluvních stran MTS č. RC/Res.6. Příloha č. 1, čl. 15bis, odst. 6, věta druhá.

²⁶⁸ *Ibid*, příloha č. 1, čl. 15bis, odst. 6, věta první.

²⁶⁹ *Ibid*, příloha č. 1, čl. 15bis, odst. 7.

²⁷⁰ Op. cit. Římský statut Mezinárodního trestního soudu, čl. 34.

²⁷¹ Op. cit.: Rezoluce Shromáždění smluvních stran MTS č. RC/Res.6. Příloha č. 1, čl. 15bis, odst. 8

²⁷² Op. cit.: CRYER, Robert; FRIMAN, Håkan; ROBINSON, Darryl and WILMSHURST, Elizabeth S. *An Introduction to International Criminal Law and Procedure*, str. 324.

o čemž pojednává následující část 6.3.1., a o diskuzích v této věci z mezidobí od Kampalské konference po Shromáždění v New Yorku je pojednáno v části 7. této práce.

6.3.1. Věta druhá čl. 121 odst. 5 ŘS

V úzké spojitosti s režimem opt-out, který bude rozebrán v části 6.6. této práce, se diskutovalo o tom, zda čl. 121 odst. 5 ŘS, na který odkazovala i rezoluce č. RC/Res.6 v prvním operativním paragrafu,²⁷³ má být pro výklad jurisdikce soudu použit v jeho celém rozsahu, nebo zda má být požitá pouze věta první tohoto odstavce. Tento výklad má dalekosáhlý dopad, neboť dává odpověď na otázku, zda bude při vyšetřování situace dle čl. 15*bis* ŘS Soud vykonávat jurisdikci nad zločinem agrese ve vztahu k pachatelům pocházejícím ze smluvních stran ŘS, které Dodatky neratifikovaly a ani nevyužily možnosti opt-out, nebo došlo-li ke spáchání zločinu na jejich území. Odpověď „ne“ na tuto otázku by znamenala, že státy, které Dodatky ratifikovaly, budou moci využít jejich ochranu pouze tehdy, pokud agresorem bude stát, který Dodatky rovněž ratifikoval.²⁷⁴ Mezi státy se vytvořily dva tábory, kdy oba představily velmi logickou argumentaci. Ačkoli se zdálo, že v Kampale došlo v této věci ke kompromisu, oba tábory si tento kompromis ve výsledku vykládaly jinak.

Závěry tábora, který zastával názor, že věta druhá čl. 121 odst. 5 ŘS by neměla být aplikována, je možné demonstrovat na závěrech článku *Steffana Barrigy*,²⁷⁵ jednoho z hlavních zastánců této teze, který pro neaplikaci věty druhé předkládá zejména následující argumenty:

- a) V Kampale byla vedena složitá diskuze o tom, zda presumovaná pozice států ve vztahu k Dodatkům bude, že jsou jimi strany vázány (tzv. no-consent systém) nebo je naopak presumována pozice nevázanosti Dodatky, dokud je státy neratifikují (tzv. consent systém). Tento rozkol byl vyřešen pomocí začlenění kompromisní možnosti opt-out, tedy kdy základní pozice je no-consent, ale s velmi jednoduchou možností se vyvázat z odpovědnosti pomocí opt-out režimu.

²⁷³ Op. cit.: Rezoluce Shromáždění smluvních stran MTS č. RC/Res.6. „1. se rozhodla přijmout s výhradou ratifikace nebo přijetí v souladu s čl. 5 odst. 2 Římského statutu Mezinárodního trestního soudu (dále jen „Statut“) změny Statutu obsažené v příloze I této rezoluce, které vstoupí v platnost v souladu s čl. 121 odst. 5, a konstatuje, že každá smluvní strana může uložit prohlášení uvedené v čl. 15 bis před ratifikací nebo přijetím.“ Operativní paragraf č. 1.

²⁷⁴ BARRIGA, Stefan. The scope of ICC jurisdiction over the crime of aggression: a different perspective. Článek na webovém portálu EJIL: Talk! ze dne 27. září 2017 [cit. 25.6.2018]. Dostupné z: <https://www.ejiltalk.org/the-scope-of-icc-jurisdiction-over-the-crime-of-aggression-a-different-perspective/>.

²⁷⁵ Op. cit.: BARRIGA, Stefan. The scope of ICC jurisdiction over the crime of aggression: a different perspective.

- b) Bez toho, aby byla presumována jako základní pozice vázanost smluvních stran ŘS Dodatky, nedávají všechny zmínky o čl. 15*bis* odst. 4 (opt-out) v rezoluci RC/Res.6, ani v samotných Dodatcích, prakticky žádný smysl.
- c) Cílem ŘS je zajistit ochranu státům nad zločiny prostřednictvím jurisdikce Soudu.
- d) Ust. čl. 121 odst. 5 jde proti čl. 12 odst. 1, neboť státy již ratifikací ŘS přijaly jurisdikci Soudu nad zločinem agrese, jejíž definici měly doplnit dle zmocnění ust. čl. 5 odst. 2 ŘS. Tyto dva články tak tvoří *lex specialis* proti ust. čl. 121 odst. 5, věty druhé. Ust. čl. 121 odst. 5, věta druhá, míří na začlenění úplně nových zločinů do ŘS, ale to nebyl případ zločinu agrese.
- e) Navrhované body *Porozumění*, které vylučovaly, či naopak explicitně uznávaly, větu druhou čl. 121 odst. 5, byly z návrhu *Porozumění* vymazány ve stejnou chvíli, kdy byl do Dodatků zařazen kompromisní režim opt-out.

Oproti tomu tábor zastávající použitelnost věty druhé čl. 121 odst. 5 ŘS zejména vychází z argumentů, které shrnuje ve svém článku *Dapo Akande*,²⁷⁶ tedy že:

- a) Nebýt vázán dodatkem smlouvy je zcela v souladu s čl. 40 odst. 4 VÚSP.
- b) Běžný textový výklad čl. 125 odst. 5 ŘS je zcela jasný a vylučuje jurisdikci Soudu nad občany či územím státu, který změny ŘS neratifikoval.
- c) Ust. čl. 121 odst. 5 ŘS vytváří výjimku z běžného jurisdikčního režimu čl. 12 ŘS. Pokud by tomu tak nebylo, neměla by věta druhá ust. 121 odst. 5 ŘS žádné využití.
- d) Opt-out neztrácí zcela smysl, protože může pomoci získat potřebných třicet ratifikací (stát může chtít pouze ratifikovat a ihned provést opt-out) a může státům zajistit ochranu před zločinem agrese za současného zajištění beztrestnosti státu za případné spáchání zločinu agrese jimi samotnými.

Je tak zřejmé, že mezi těmito tábory nepanují pouze dílčí neshody, ale jde o problém koncepční, neboť aplikace jedné věty může vyloučit z výkonu jurisdikce Soudu dle čl. 15*bis* všechny smluvní strany ŘS, které Dodatky neratifikují.

Vzhledem ke všem změnám, které obsahují Dodatky, dává obecně autorovi této práce smysl spíše logika prezentovaná v názorech *Barrigy*, a to zejména z důvodu textového znění čl. 15*bis* odst. 4, které jinak téměř pozbývá smysl (včetně institutu opt-out), neboť toto ustanovení jasně uvádí, že Soud jurisdikci vykonávat bude, ledaže stát využije možnosti opt-out. Vzniklý výkladový

²⁷⁶ Op. cit.: AKANDE, Dapo. The ICC Assembly of States Parties Prepares to Activate the ICC's Jurisdiction over the Crime of Aggression: But Who Will be Covered by that Jurisdiction?

problém je však pochopitelný, zejména vzhledem k textovému znění operativního paragrafu č. 1 rezoluce č. RC/Res.6²⁷⁷ a ust. čl. 121 odst. 5 ŘS, věta první, kdy je v obou případech využito spojení *entry into force* (vstoupí v platnost), a je tedy zmíněn určitý časový okamžik. Pokud tedy rezoluce uvádí, že Dodatky vstoupí v platnost dle ust. čl. 121 odst. 5 ŘS (časový okamžik), a ust. čl. 121 odst. 5 ŘS uvádí, že změna vstoupí v platnost pro smluvní stranu jeden rok po uložení listiny o ratifikaci (rezoluci odpovídající časový okamžik), nelze z těchto ustanovení bez dalšího dovodit, že má být z daného ustanovení ŘS využito cokoli více než právě určení časového okamžiku pro vstup v platnost. Tento způsob odkazů je znám v psaném kontinentálním právu, ve kterém takové odkazy na lhůty stanovené v jiných ustanoveních bývají v rámci zákonů využívány, ale mohlo v tomto směru dojít k nepochopení kupříkladu ze strany Spojeného království. Oproti tomu je však zřejmé, že se smluvní strany rozhodly zvolit jednu z možností vstupu Dodatků v platnost. Byl-li tak v Kampale zvolen odstavec pátý bez toho, aby byla věta druhá explicitně vyloučena (ať už v rezoluci nebo v Dodatcích), nelze než uzavřít (jakkoli by autor této práce preferoval možnost opačnou), že se věta druhá ust. čl. 125 odst. 1 ŘS bude aplikovat. Stojí však za zmínku, že explicitní vyloučení či naopak potvrzení věty druhé čl. 121 odst. 5 ŘS bylo zvažováno v návrzích *Porozumění*, avšak nakonec byly tyto jeho části vypuštěny po začlenění režimu opt-out (viz část 7.3.1. této práce).

K závěru, že věta druhá čl. 121 odst. 5 ŘS má být využita, ve výsledku došly smluvní strany i na Shromáždění v New Yorku v prosinci roku 2017,²⁷⁸ ale rozhodně ne ke spokojenosti všech smluvních stran, které se v určité chvíli musely rozhodnout, zda se přikloní k úzkému rozsahu jurisdikce Soudu dle čl. 121 odst. 5 (neboť zejména Francie a Spojené království se svými spojenci nehodlala v tomto směru učinit žádný ústupek) nebo se smířit s tím, že Dodatky nebudou aktivovány. Podrobněji o Shromáždění v New Yorku a jeho výsledcích viz část 7. a Závěr této práce.

6.4. Výkon jurisdikce na základě ohlášení Rady bezpečnosti OSN a její pozice při výkonu jurisdikce

Jednou z nejspornějších otázek, která byla vyřešena na konferenci v Kampale, bylo postavení Rady bezpečnosti ve vztahu ke zločinu agrese.²⁷⁹

²⁷⁷ Operativní paragraf č. 1 citován v poznámce pod čarou č. 273.

²⁷⁸ Op. cit.: Rezoluce Shromáždění smluvních stran MTS č. ICC-ASP/16/Res.5, operativní paragraf č. 2.

²⁷⁹ BRAUM, Carollann. The Political Realities and Legal Possibilities Concerning the Relationship between the United Nations Security Council and the Crime of Aggression in the International Criminal Court. *Czech*

Podstatným výsledkem Kampalské konference je, že ačkoli čl. 15*bis* ŘS obsahuje, v části 6.3. této práce rozebrané, zužující úpravy jurisdikce (oproti režimu ostatních zločinů), čl. 15*ter* ŘS tato zužující ustanovení neobsahuje a jurisdikční pravidla ohledně zločinu agrese tak v případě zahájení vyšetřování na základě ohlášení Radou bezpečnosti dle čl. 13 písm. b) budou stejná, jako nad ostatními třemi zločiny podle mezinárodního práva, pokud by jejich vyšetřování taktéž bylo iniciováno na základě oznámení Radou bezpečnosti. Tento závěr potvrzuje i *Porozumění* ve svém bodu 2, kdy uvádí: „*Rozumí se, že Soud vykonává jurisdikci nad zločinem agrese na základě oznámení podaného Radou bezpečnosti v souladu s čl. 13 odst. b) Statutu bez ohledu na to, zda dotčený stát přijal jurisdikci Soudu nad zločinem agrese,*“²⁸⁰ a to i v případě, že se rozhodl využít možnosti opt-out dle ust. čl. 15*bis* odst. 4.²⁸¹

Bohužel, vzhledem k tomu, že pět stálých členů Rady bezpečnosti disponuje právem veta, je vysoce nepravděpodobné, že by Rada bezpečnosti oznámila Soudu situaci, která by se týkala státních příslušníků stálých členů Rady. Proto Spojené státy americké, Spojené království, Rusko, Francie a Čína, jakož i mnozí z jejich spojenců, zůstanou chráněni i před stíháním dle ust. čl. 15*ter* ŘS.²⁸²

„*Nejpodstatnějším ustanovením v článku 15*ter* ŘS je však odstavec 4, shodující se s textem odstavce 9 článku 15*bis*.*“²⁸³ Tento článek je potvrzením nezávislosti Soudu, a je tak i doplněním čl. 40 ŘS o nezávislosti soudců. Pokud tedy Rada bezpečnosti označí spáchaný akt za agresi a oznámí situaci Soudu, Soud není vázán tímto stanoviskem a rozhodne na základě své pravomoci jak o zahájení vyšetřování, tak o případné vině a trestu.

Rada bezpečnosti dále disponuje do určité míry problematickou pravomocí založenou ustanovením čl. 16 ŘS, které uvádí:

„*Vyšetřování či stíhání nesmí být zahájeno nebo pokračovat podle Statutu po dobu 12 měsíců ode dne, kdy o to Soud požádá Rada bezpečnosti rezolucí přijatou podle kapitoly VII Charty Organizace spojených národů; Rada může tuto žádost obnovit za stejných podmínek.*“²⁸⁴

Yearbook of Public & Private International law, vol. 6, Praha: Česká společnost pro mezinárodní právo, 2015, s. 47-60. ISBN 978-80-87488-23-2. Str. 47-48.

²⁸⁰ Op. cit.: Rezoluce Shromáždění smluvních stran MTS č. RC/Res.6. Příloha č. 3, bod. 2.

²⁸¹ Op. cit.: McDOUGALL, Carrie. *The Crime of Aggression under the Rome Statute of the International Criminal Court*, str. 276.

²⁸² Op. cit.: BRAUM, Carollann. *The Political Realities and Legal Possibilities Concerning the Relationship between the United Nations Security Council and the Crime of Aggression in the International Criminal Court*, str. 57.

²⁸³ Op. cit.: LIPOVSKÝ, Milan. *Zločin agrese v Římském statutu Mezinárodního trestního soudu po revizní konferenci v Kampale*, str. 118.

²⁸⁴ Op. cit. Římský statut Mezinárodního trestního soudu, čl. 16.

Tento článek tak představuje silnou pravomoc, *kteřá by mohla do mezinárodní spravedlnosti výrazně zasahovat*.²⁸⁵ Jakkoli účelem tohoto článku bylo umožnit Radě bezpečnosti, aby při plnění svých závazků za účelem udržení míru a bezpečnosti mohla dočasně upřednostnit požadavek na nastolení či udržení míru před požadavky justice (např. dočasně přerušit stíhání hlavního představitele státu za účelem uzavření mírové smlouvy),²⁸⁶ nelze zcela vyloučit snahy států o zneužití této pravomoci pro politické, a nikoli právní účely.²⁸⁷ Ostatně hlavní zvláštností zločinu agrese je jeho neodmyslitelný/nedílný politický charakter²⁸⁸ (obdobně i *Braum*²⁸⁹), který se projevuje tím, že stíhání jednotlivců je podmíněno rozhodnutím o odpovědnosti státu, stíhání zločinu agrese je více politického charakteru než ostatní zločiny, jelikož je zaměřeno na jednotlivce ve vedoucích mocenských pozicích, a také tím, že Rada bezpečnosti má ve vztahu ke zločinu agrese zvláštní postavení²⁹⁰ jako politický orgán. Vzhledem k tomu, že však Charta OSN ve svém čl. 27 odst. 3 počítá u přijetí rezoluce v této věci s konsenzem stálých členů Rady bezpečnosti,²⁹¹ je tato pravomoc do značené míry oslabena, neboť kterýkoli ze stálých členů Rady se může rozhodnout rezoluci nepodpořit a využít tak možnost práva veta, a to i ve prospěch svých spojenců. Ve prospěch toho hovoří i skutečnost, že ačkoli již některé pokusy o využití čl. 16 ŘS, a tedy o přerušování vyšetřování či stíhání, nastaly (např. u situace v severní Ugandě, Keni či ve věci zatykače na prezidenta Súdánu), všechny tyto žádosti byly neúspěšné a Rada bezpečnosti nepodnikla žádné kroky k podpoře takových žádostí.²⁹² Pokud by se však shoda Rady bezpečnosti našla, i třeba na základě ryze politické dohody o vzájemné ochraně svých občanů mezi stálými členy Rady, mohlo by opakovaným obnovováním přerušování (vždy na dalších dvanáct měsíců) dojít u daného případu či celé situace ke znemožnění pokračování stíhání Soudem na neomezeně dlouhou dobu a poskytnutí efektivní faktické imunity konkrétním jednotlivcům od stíhání před Soudem.

²⁸⁵ Op. cit.: LIPOVSKÝ, Milan. *Zločin agrese v Římském statutu Mezinárodního trestního soudu po revizní konferenci v Kampale*, str. 115.

²⁸⁶ Op. cit.: CRYER, Robert; FRIMAN, Håkan; ROBINSON, Darryl and WILMSHURST, Elizabeth S. *An Introduction to International Criminal Law and Procedure*, str. 170.

²⁸⁷ Op. cit.: BRAUM, Carollann. *The Political Realities and Legal Possibilities Concerning the Relationship between the United Nations Security Council and the Crime of Aggression in the International Criminal Court*, str. 56.

²⁸⁸ Op. cit.: BÍLKOVÁ, Veronika. *Aggression – the Supreme International Crime or Not a Crime at All?* Str. 22.

²⁸⁹ Op. cit.: BRAUM, Carollann. *The Political Realities and Legal Possibilities Concerning the Relationship between the United Nations Security Council and the Crime of Aggression in the International Criminal Court*, str. 48.

²⁹⁰ Op. cit.: BÍLKOVÁ, Veronika. *Aggression – the Supreme International Crime or Not a Crime at All?* Str. 22-23.

²⁹¹ Op. cit.: Charta OSN, čl. 27.

²⁹² Op. cit.: CRYER, Robert; FRIMAN, Håkan; ROBINSON, Darryl and WILMSHURST, Elizabeth S. *An Introduction to International Criminal Law and Procedure*, str. 170.

6.5. Odklad jurisdikce

Jurisdikci nad zločinem agrese soud nezískal ihned po přijetí Dodatků na konferenci v Kampale, protože jejich aktivace byla odložena až do splnění aktivačních podmínek. „Ty nejsou pro ŘS novinkou. Původní římská podoba textu ŘS obsahuje článek 124, který umožňuje, aby smluvní strana na dobu 7 let odmítla jurisdikci soudu vůči válečným zločinům.“²⁹³ Aktivační podmínky výkonu jurisdikce můžeme v Dodatcích nalézt již ve výše citovaných odstavcích 2. a 3. článků 15bis ŘS a 15ter ŘS a jsou následujícího znění:

- a) Dodatky musí ratifikovat třicet smluvních stran ŘS.
- b) Soud může vykonávat jurisdikci nad zločinem agrese nejdříve jeden rok poté, co třicátá smluvní strana ratifikovala Dodatky.
- c) Soud může vykonávat jurisdikci nad zločinem agrese nejdříve poté, co Shromáždění smluvních stran ŘS aktivuje jurisdikci Soudu pomocí rozhodnutí učiněného po 1. lednu 2017, a to stejnou většinou smluvních stran, jaká je nezbytná pro přijetí změny Statutu.²⁹⁴

Z obsahu těchto podmínek vyplývá jejich kumulativní charakter,²⁹⁵ tedy aby mohl Soud vykonávat jurisdikci nad zločinem agrese, musejí být splněny všechny tyto podmínky. Tuto tezi podporuje i *Porozumění*, které v bodech 1 a 3 uvádí: „Rozumí se, že Soud může vykonávat svou jurisdikci (...) jen s ohledem na zločiny agrese spáchané po učinění rozhodnutí v souladu s článkem 15ter odst. 3 / 15bis odst. 3 a jeden rok po ratifikaci nebo přijetí změn třiceti smluvními stranami, přičemž rozhodující je později splněná podmínka.“²⁹⁶ Samotná role *Porozumění* a jeho závaznosti již byla rozebrána v části 4.3. této práce.

Čistě textové znění čl. 15bis ŘS a 15ter ŘS však umožňuje, aby zločiny spáchané jeden rok po uložení třiceti ratifikací již mohly být Soudem stíhány, přičemž stíhání může být Soudem zahájeno až poté, co bude aktivována jurisdikce Soudu na základě rozhodnutí Shromáždění.²⁹⁷ Takový výklad by posílil odrazující efekt tohoto ustanovení od páchání zločinu agrese za dodržení principu *nullum crimen sine lege*, jelikož pro státy, které Dodatky ratifikovaly, by již Dodatky

²⁹³ Op. cit.: LIPOVSKÝ, Milan. *Zločin agrese v Římském statutu Mezinárodního trestního soudu po revizní konferenci v Kampale*, str. 52.

²⁹⁴ Op. cit. Římský statut Mezinárodního trestního soudu, čl. 15bis odst. 2. a 3.; čl. 15ter odst. 2. a 3.

²⁹⁵ Op. cit: AMBOS, Kai. *The Crime of Aggression after Kampala*, str. 501.

²⁹⁶ Op. cit.: Rezoluce Shromáždění smluvních stran MTS č. RC/Res.6. Příloha č. 3. bod 1 a 3.

²⁹⁷ CORACINI, Astrid Reisinger. *The International Criminal Court's Exercise of Jurisdiction over the Crime of Aggression – At Last.. in Reach.. over Some* [online]. *Goettingen Journal of International Law*, vol. 2 (2), 2010, s. 745-790. ISSN 18681581 [cit. 25.6.2018]. Dostupné z HeinOnline: <http://heinonline.org/HOL/P?h=hein.journals/gojil2&i=749>. Str. 771.

vstoupily v platnost.²⁹⁸ Vzhledem k tomu, že *Porozumění* oproti tomu považuje podmínky za kumulativní, bude záležet na rozhodnutí Soudu, zda vezme v potaz výklad těchto ustanovení na základě *Porozumění*.²⁹⁹

Rozliší-li se dále přesněji hmotněprávní a procesněprávní povaha ustanovení čl. 15*bis* a 15*ter* ŘS, lze dojít k závěru, že „*odstavec 2 hovoří o hmotněprávním momentu, tj. kdy se skutek popsany v čl. 8bis ŘS stane zločinem podle ŘS a odstavec 3 o momentu, od něhož se aktivují procesní možnosti MTS tyto skutky stíhat,*“³⁰⁰ kdy tyto „*události nenastanou ve stejnou chvíli.*“³⁰¹

Zda tyto momenty budou časově spojeny v jeden, bude záležet na Soudu a jeho přístupu k *Porozumění*, ale autor této práce se připojuje k názoru, že tyto časové okamžiky budou i přes text *Porozumění* oddělené. Stanovení aktivační podmínky třiceti ratifikací ujistí státy, že jurisdikce bude hmotněprávně vykonávána až nad větším počtem států, a stanovení procesní limitace prostřednictvím aktivačního rozhodnutí učiněného nejdříve po 1. lednu 2017 poskytuje Soudu dostatek času na přípravu pro potenciální stíhání nově definovaného zločinu.

Pro stát, který ratifikuje Dodatky s momentem jejich vstupu v platnost po 17. červenci 2018 (tedy již po obecné aktivaci jurisdikce soudu nad zločinem agrese dle aktivační rezoluce), bude ve vztahu k čl. 15*bis* ŘS jurisdikce Soudu aktivována (hmotněprávně i procesněprávně) až ke dni, kdy pro něj Dodatky vstoupí v platnost. Pro prvních třicet ratifikujících stran nastane procesněprávní aktivace k 17. červenci 2018, ale hmotněprávní moment, od kterého Soud může vykonávat jurisdikci nad zločinem agrese, nastal již k 26. červnu 2017, tedy rok po ratifikaci Dodatků třicátou stranou dle ust. čl. 15*bis* odst. 2. Od tohoto data je také pro všechny státy dán hmotněprávní moment, od kterého může soud vykonávat jurisdikci nad zločinem agrese dle ust. čl. 15*ter* či na základě *ad hoc* přijetí jurisdikce, ale k zahájení takového stíhání bude možné dojít až po procesněprávní aktivaci, tedy ke dni 17. července 2018.

Vzhledem k tomu, že výkon jurisdikce Soudu nad zločinem agrese (procesněprávní) bude aktivován méně než měsíc po dokončení této práce, je možné si již v této věci položit otázku, zda vůbec v období od 26. června 2017 (jeden rok od uložení ratifikační listiny Palestinou jako třicátého státu) do 26. června 2018³⁰² nastala ve světě situace, která by měla možnost stanout před

²⁹⁸ Op. cit.: CORACINI, Astrid Reisinger. The International Criminal Court's Exercise of Jurisdiction over the Crime of Aggression – At Last.. in Reach.. over Some, str. 771.

²⁹⁹ *Ibid*, str. 771.

³⁰⁰ Op. cit.: LIPOVSKÝ, Milan. *Zločin agrese v Římském statutu Mezinárodního trestního soudu po revizní konferenci v Kampale*, str. 52.

³⁰¹ *Ibid*, str. 52.

³⁰² Datum uzavření rukopisu této práce.

MTS, a zda je tedy tato otázka (od kdy je možné z hmotněprávní roviny stíhat zločin agrese) vůbec pro budoucí výkon jurisdikce Soudu relevantní.

V případě postoupení situace státem nebo z *proprio motu* pravomoci Žalobce již bylo výše zmíněno, že se tyto formy iniciace vyšetřování pravděpodobně budou aplikovat pouze *vis-a-vis* mezi smluvními stranami ŘS, které ratifikují Dodatky. Podíváme-li se na seznam států, které tak již učinily,³⁰³ není si autor této práce vědom žádné situace, která by naplňovala znaky skutkové podstaty Definice zločinu agrese, spáchané smluvní stranou Dodatků proti jiné smluvní straně Dodatků ve sledovaném období.

Ve věci postoupení situace Radou bezpečnosti, které se teoreticky vztahuje nejen na nesmluvní státy Dodatků, ale i na nesmluvní státy ŘS, se sice některé takové teoretické případy vyskytují, ale šance, že budou postoupeny Soudu, je velmi mizivá. Kupříkladu společný nálet Spojených států amerických, Francie a Spojeného království na Sýrii z dubna roku 2018 nemá vzhledem k tomu, že všechny tři z těchto států jsou stálými členy Rady bezpečnosti (a proto mající právo veta), sebemenší šanci na úspěšné přijetí rezoluce, která by tuto situaci Soudu postoupila. Ostatně nebyl přijat ani návrh rezoluce Ruska na odsouzení tohoto útoku,³⁰⁴ natož pak jeho postoupení jako možného zločinu agrese. Navíc pravděpodobně rozsahem útoku nebylo dostatečně naplněno *zjevné* porušení Charty OSN.

Podobně konflikty na hranicích mezi Izraelem a Palestinou z přelomu května a června roku 2018 svojí povahou, závažností a rozsahem pravděpodobně nezakládají *zjevné* porušení Charty OSN, které by mohlo odůvodnit stíhání pro zločin agrese. Navíc v případě, že by byla v Radě bezpečnosti snaha postoupit stíhání Izraele, je téměř jisté, že dojde k vetování rezoluce minimálně ze strany Spojených států amerických.³⁰⁵ Jako velmi problematická se taktéž jeví vojenská operace Turecka v syrské oblasti Afrin, která byla zahájena v lednu roku 2018. Ohledně Sýrie sice byla dne 24. února 2018 přijata rezoluce Rady bezpečnosti 2401,³⁰⁶ za účelem nejméně 30-denního pozastavení bojů (s výjimkou boje proti teroristickým organizacím uvedeným

³⁰³ United Nations Treaty Collection, Chapter XVIII, dokument č. 10.b. (Kampalské dodatky) [online]. [cit. 25.6.2018]. Dostupné z: https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=IND&mtdsg_no=XVIII-10-b&chapter=18&clang=en.

³⁰⁴ Following Air Strikes against Suspected Chemical Weapons Sites in Syria, Security Council Rejects Proposal to Condemn Aggression [online]. Článek ze dne 14. dubna 2018 na webových stránkách un.org [cit. 25.6.2018]. Dostupné z: <https://www.un.org/press/en/2018/sc13296.doc.htm>.

³⁰⁵ V této věci již USA využilo své právo veta v Radě bezpečnosti kupříkladu o návrhu Kuwaitu (document S/2018/516) na odsouzení Izraele za přílišné, přehnané a nevybíravé užití síly proti palestinskému obyvatelstvu. In: Amid Middle East Violence, Security Council Fails to Adopt Competing Resolutions on Israeli Force, Hamas Role in Conflict [online]. Článek na webových stránkách un.org ze dne 1. června 2018 [cit. 25.6.2018]. Dostupné z: <https://www.un.org/press/en/2018/sc13362.doc.htm>.

³⁰⁶ Rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. S/RES/2401 [online], přijata dne 24. února 2018 [cit. 25.6.2018]. Dostupné z: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/2401>.

v operativním paragrafu 2), nicméně v případě rezoluce o postoupení situace v Afrinu jako zločinu agrese by pravděpodobně došlo k využití práva veta Ruskem, jak k tomu v jiných případech ohledně Sýrie došlo již minimálně v 11 případech.³⁰⁷

V návaznosti na výše uvedené je možné ve věci odkladu jurisdikce shrnout, že podmínka výše uvedená pod písm. a) byla splněna ke dni 26. června 2016 (ratifikace Dodatků státem Palestina jako třicátým státem).³⁰⁸ Na tuto skutečnost navazuje i podmínka uvedená pod písm. b), tedy uplynutí jednoho roku od ratifikace třicátého státu, která tak byla splněna k 26. červnu 2017.

Je vhodné zmínit, že Česká republika byla mezi prvními třiceti státy, které ratifikovaly Dodatky, neboť dokument o ratifikaci Dodatků byl Českou republikou uložen dne 12. března 2015.³⁰⁹

Jako poslední z podmínek byla splněna podmínka uvedená pod písm. c), tedy rozhodnutí učiněné po 1. lednu 2017 o aktivaci výkonu jurisdikce Soudu. Ke splnění došlo dne 14. prosince 2017 při 16. zasedání Shromáždění smluvních stran ŘS, na kterém byla konsenzem přijata rezoluce č. ICC-ASP/16/Res.5,³¹⁰ ve které bylo rozhodnuto o aktivaci jurisdikce MTS nad zločinem agrese k 17. červenci 2018,³¹¹ čímž však byla stanovena ještě čtvrtá podmínka, tedy odklad aktivace od aktivačního rozhodnutí do 17. července 2018. Je třeba uznat, že se Shromáždění podařilo přijmout rozhodnutí o aktivaci jurisdikce soudu nad zločinem agrese v prakticky prvním termínu, který připadal v úvahu, vezmeme-li v potaz zejména skutečnost, že se již od roku 2010 pravidelné každoroční zasedání Shromáždění koná vždy v listopadu či prosinci daného roku³¹² a aktivace před začátkem roku 2017 nebyla dle znění Dodatků přípustná.

Všechny předpoklady pro výkon jurisdikce Soudu (až na novou, čtvrtou podmínku) nad zločinem agrese tak byly naplněny, a budeme-li vycházet z předpokladu, že Soud vezme v potaz obsah *Porozumění*, Soud započne vykonávat svoji jurisdikci nad zločiny agrese spáchanými po 17. červenci 2018. Pokud by však Soud *Porozumění* nevezl jako podklad svého

³⁰⁷ Ohledně situace v oblasti Afrin viz: U.N. Security Council approves 30-day humanitarian cease-fire in Syria [online]. Článek ze dne 24. února 2018 na webových stránkách washingtonpost.com [cit. 25.6.2018]. Dostupné z: https://www.washingtonpost.com/world/national-security/un-security-council-approves-30-day-humanitarian-cess-fire-in-syria/2018/02/24/2090d301-7627-45e0-9b1d-7a854e34d57b_story.html?noredirect=on&utm_term=.780cd91d5d67.

³⁰⁸ Op. cit.: United Nations Treaty Collection, Chapter XVIII, dokument č. 10.b. (Kampalské dodatky).

³⁰⁹ *Ibid.*

³¹⁰ Op. cit.: Rezoluce Shromáždění smluvních stran MTS č. ICC-ASP/16/Res.5.

³¹¹ *Ibid.*, operativní paragraf č. 1.

³¹² Op. cit.: Webové stránky Mezinárodního trestního soudu, sekce zasedání Shromáždění smluvních států.

rozhodování, Soud bude moci stíhat zločiny agrese spáchané po 26. červnu 2017, kdy jejich vyšetřování a stíhání bude možné zahájit po 17. červenci 2018.

Vzhledem k tomu, že bod *Porozumění* zabývající se otázkou spojení hmotněprávního a procesněprávního odkladu výkonu jurisdikce nebyl do aktivační rezoluce žádným způsobem převzat, lze dle názoru autora této práce usuzovat, že hmotněprávní a procesněprávní odklad výkonu jurisdikce Soudu byly Shromážděním považovány za oddělené koncepty.

6.6. Opt-in; opt-out

Výše citované ust. čl. 15*bis* odst. 4 ŘS obsahuje ve větě první možnost tzv. opt-out („*leđaže tento stát prohlásil, že nepřijímá tuto pravomoc*“³¹³) z výkonu jurisdikce Soudu nad zločinem agrese vycházejícího z útočného činu spáchaného smluvní stranou v případech oznámení situace smluvní stranou, popř. při výkonu *proprio motu* pravomoci Žalobce. „*Smluvní strany tak mohou schválit/ratifikovat změnu, ale přesto neuznat jurisdikci Soudu nad zločiny agrese „pocházejícími“ od nich samotných,*“³¹⁴ tedy „*nad zločiny agrese založenými jejich vlastním aktem agrese.*“³¹⁵

Je vhodné zde poznamenat, že v obecné rovině úpravu opt-out ŘS vůbec nepředpokládá. Naopak, v ust. čl. 120 jsou výhrady ke Statutu výslovně zakázány.³¹⁶ Ačkoli je opt-out institut, který se názvem neshoduje s institutem výhrady, je zřejmé, že ve své podstatě plní zcela stejnou roli, tedy vyloučení určité části ŘS z aplikovatelnosti pro určitý stát.

Pro úplnost je též vhodné zmínit, že ŘS nepočítá ani s tzv. zásadou recipacity, která je známa ze Statutu Mezinárodního soudního dvora (dále jen „MSD“). Ta umožňuje smluvnímu státu vznést námitku vzájemné výhrady v deklaraci o přijetí jurisdikce MSD, kterou sice strana sama do své deklarace nepřipojila, ale připojila ji strana druhá, a tudíž je tak platná pro obě strany.³¹⁷ Opt-out z jurisdikce Soudu dle ust. čl. 15*bis* odst. 4 ŘS tak při absenci zásady recipacity znamená, že agresor nemůže namítnout, že napadený stát využil možnosti opt-out, a proto by se měl opt-out vztahovat i na něj jako na agresora.

³¹³ Op. cit.: Rezoluce Shromáždění smluvních stran MTS č. RC/Res.6. Příloha č. 1, čl. 15*bis* odst. 4.

³¹⁴ Op. cit.: LIPOVSKÝ, Milan. *Zločin agrese v Římském statutu Mezinárodního trestního soudu po revizní konferenci v Kampale*, str. 59.

³¹⁵ *Ibid.* str. 59.

³¹⁶ Op. cit. Římský statut Mezinárodního trestního soudu, čl. 120.

³¹⁷ KLABBERS, Jan. *International law*. Cambridge: Cambridge University Press, 2013, 350 stran. ISBN 978-0-521-14406-3. Str. 151.

Absence zásady reciprocity dává v oblasti jurisdikce MTS smysl, protože cílem rozhodování MTS není rozsoudit dvoustranné spory mezi státy, ale stíhat občany států pro protiprávní činy (...), a proto zde absence reciprocity nezakládá problém, jelikož zde nejde o problém čistě sporu *vis-a-vis* dvou států.³¹⁸

Tím, že byl zvolen vstup Dodatků v platnost dle úplného znění ust. čl. 121 odst. 5, ztratil institut opt-out velkou část svého smyslu. Na základě ust. čl. 121 odst. 5 totiž „*ve vztahu ke smluvní straně, jenž tuto změnu nepřijala, nebude Soud vykonávat jurisdikci nad zločinem, kterého se změna týká, pokud je tento zločin spáchán státními občany této smluvní strany či na jejím území.*“³¹⁹ Na základě tohoto ustanovení strana, která neratifikovala Dodatky, není jejich zněním vázána a nemá tedy pro ni žádný smysl využít institutu opt-out.

Velký význam možnosti využít opt-out však zůstává ve vztahu ke státům nově ratifikujícím ŘS. Ust. čl. 12 odst. 1 ŘS stanoví, že stát, jenž se stal smluvní stranou tohoto Statutu, tím přijímá jurisdikci Soudu nad zločiny uvedenými v čl. 5, který obsahuje i zločin agrese.³²⁰ Vezmeme-li v potaz, že právě na základě tohoto článku byly přijaty Dodatky, je možné se oprávněně domnívat, že budoucí smluvní strany budou vázány Dodatky, kdy tuto tezi podporuje i zákaz podávat výhrady k ŘS dle ustanovení čl. 120 ŘS („*K tomuto Statutu nemohou být učiněny žádné výhrady.*“³²¹), které by neobstálo ve spojení s ust. čl. 40 odst. 5 VÚSP.³²² Tento článek VÚSP uvádí, že „*každý stát, který se stane stranou smlouvy poté, kdy vstoupila v platnost dohoda o její změně, bude, pokud nevyjádřil jiný úmysl, považován jak za stranu smlouvy, v níž byly provedeny změny, tak za stranu původní smlouvy ve vztahu ke každé straně smlouvy, která není vázána dohodou o její změně.*“³²³ Tento odstavec VÚSP by však měl dle čl. 40 odst. 1 VÚSP být použit pouze ve chvíli, „*pokud smlouva (v tomto případě ŘS) nestanoví jinak,*“³²⁴ kdy tuto speciální úpravu obsahuje Římský statut v čl. 12 odst. 1. Dále článek 40 odst. 5 VÚSP naráží právě na výhrady zakázané v čl. 120 ŘS, vzhledem k sousloví „*pokud nevyjádřil jiný úmysl.*“ Závěr o tom, že budoucí smluvní strany ŘS budou vázány i Kampalskými dodatky, nestaví tyto státy do nikterak méně výhodné pozice, neboť čl. 15bis odst. 4 ŘS je nedílnou součástí těchto

³¹⁸ Op. cit.: MURPHY, D. Sean. *The Crime of Aggression at the International Criminal Court*, str. 549.

³¹⁹ Op. cit. Římský statut Mezinárodního trestního soudu, čl. 121 odst. 5.

³²⁰ Op. cit.: McDOUGALL, Carrie. *The Crime of Aggression under the Rome Statute of the International Criminal Court*, str. 265.

³²¹ Op. cit. Římský statut Mezinárodního trestního soudu, čl. 120.

³²² Op. cit.: McDOUGALL, Carrie. *The Crime of Aggression under the Rome Statute of the International Criminal Court*, str. 265.

³²³ Op. cit.: Vídeňská úmluva o smluvním právu, čl. 40 odst. 5.

³²⁴ *Ibid.*, čl. 40 odst. 1.

Dodatků.³²⁵ Tudiž jak budoucí smluvní strany, tak ty současné, mohou využít možnosti opt-out a ustanovení Dodatků umožňující vyšetřování a stíhání zločinu agrese, v případě iniciace vyšetřování oznámením státu nebo *z proprio motu* pravomoci Žalobce, tak pro ně budou neaplikovatelné.³²⁶ O možnosti takového závěru svědčí i skutečnost, že bylo ust. čl. 15*bis* odst. 4 *připomenuto* na dvou místech i v preambuli aktivační rezoluce.³²⁷ V opačném případě by toto ustanovení bylo připomenuto nejspíše pouze s účelem sdělit smluvním stranám Dodatků, že mohou opt-out využít.

Ve stejném duchu dokonce *Zimmerman* pokládá otázku, zda nemá být (hmotněprávní) výkon jurisdikce Soudu počítán již jeden rok od ratifikace Dodatků San Marinem, které uložilo ratifikační listinu 14. listopadu 2014 jako devatenáctý stát, neboť v mezidobí od přijetí Kampalských dodatků do uložení ratifikační listiny San Marinem se jedenáct států stalo smluvními stranami ŘS³²⁸ a teoreticky tak podmínka třiceti ratifikací již mohla být naplněna. Nutno říci, že i takový výklad má v prezentované situaci plnou logiku a autor této práce si není vědom žádného ustanovení ŘS, které by tomuto výkladu bránilo.

Institut opt-out však může způsobit i určité jurisdikční problémy, jelikož pokud by kupříkladu Soud v budoucnu vydal velmi kontroverzní rozhodnutí o vině a trestu, se kterým by se neztotožnily ani smluvní strany Dodatků, které jinak k jurisdikci Soudu nemají námítky, nic jim nebrání opt-out učinit. Pokud by tak opt-out, *ad absurdum*, učinily všechny smluvní strany Dodatků, stíhání zločinu agrese dle ust. čl. 15*bis* ŘS by se stalo pouze prázdnotou legislativní schránkou a stíhání by bylo možné pouze na základě oznámení Radou bezpečnosti dle čl. 15*ter* ŘS. V takovém případě by však z politických důvodů byly ještě více zvýhodněny ty státy, které jsou stálými členy Rady bezpečnosti, nebo jejich spojenci a univerzalita jurisdikce Soudu by tak do velké míry utrpěla.

Institutu opt-out dle čl. 15*bis* odst. 4 doposud využila pouze Keňa, a to v jeho preventivní formě bez ratifikace Dodatků, a to deklarací ze dne 30. listopadu 2015.³²⁹

³²⁵ Op. cit.: McDOUGALL, Carrie. *The Crime of Aggression under the Rome Statute of the International Criminal Court*, str. 265.

³²⁶ *Ibid.*, str. 265.

³²⁷ Op. cit.: Rezoluce Shromáždění smluvních stran MTS č. ICC-ASP/16/Res.5, preambule

³²⁸ ZIMMERMAN, Andreas. Does 19 + 11 Equal 30?: the Nitty Gritty of the Law of Treaties and the Kampala Amendment to the Rome Statute on the Crime of Aggression [online]. Článek na webovém portálu EJIL: Talk! ze dne 27. listopadu 2014 [cit. 25.6.2018]. Dostupné z: <https://www.ejiltalk.org/does-19-11-equal-30-the-nitty-gritty-of-the-law-of-treaties-and-the-kampala-amendment-to-the-rome-statute-on-the-crime-of-aggression/>.

³²⁹ Declaration of non Acceptance of jurisdiction of the International Criminal Court pertaining to the Crime of Aggression pursuant to paragraph 4 of article 15*bis* of the Rome Statute č. MFA. INT. 8/14A, vol. 10, ze dne 30. listopadu 2015. The Republic of Kenya [cit. 25.6.2018]. Dostupné z: https://www.icc-cpi.int/iccdocs/other/2015_NV_Kenya_Declaration_article15bis-4.pdf.

7. Shromáždění smluvních stran v New Yorku

7.1. Od Kampaly po New York

Od chvíle, kdy smluvní strany a komentátoři právní vědy počali publikovat své názory na přijaté Dodatky, začalo být jasné, že články 15*bis* a 15*ter* ŘS byly přijaty způsobem, který lze nazvat jako „konstrukční dvouznačnost“, tedy situace, kdy smluvní strany odjížděly z Kampaly s rozdílným porozuměním toho, jak bude jurisdikce a vstup Dodatků v platnost fungovat v praxi,³³⁰ kdy hlavním problémem bylo, zda státní občané nebo území státu, který neratifikoval Dodatky, budou spadat pod jurisdikci Soudu.³³¹ Tato „konstrukční dvouznačnost“ byla dokonce v Kampale zvolena jako jedna z mnoha legislativních technik, s účelem nalezení kompromisu mezi státy v oblastech, kde se jinak k dohodě nedařilo dospět.³³² To však očividně přineslo výkladové problémy v tom, jaký kompromis byl vlastně ve výsledku v Kampale schválen.

Dalo se předpokládat, že při nadcházejícím Shromáždění smluvních stran v New Yorku, svolaném za účelem aktivace výkonu jurisdikce Soudu nad zločinem agrese dle Kampalských dodatků, bude potřeba tuto otázku vyjasnit a do určité míry k tomu i došlo.

7.2. Aktivační rezoluce a Shromáždění smluvních stran v New Yorku

V období od 4. do 14. prosince 2017 se v sídle OSN v New Yorku uskutečnilo 16. zasedání Shromáždění smluvních stran Římského statutu MTS.³³³ Jedním z důležitých výsledků zasedání bylo přijetí rezoluce č. ICC-ASP/16/Res.5,³³⁴ a to v posledních hodinách 13. plenárního zasedání, krátce po půlnoci dne 14. prosince 2017.³³⁵ Touto rezolucí bylo rozhodnuto o aktivaci jurisdikce MTS nad zločinem agrese k 17. červenci 2018.³³⁶ Vzhledem k tomu, že dosavadní odborné práce na téma zločinu agrese byly sepsány ještě před přijetím aktivační rezoluce, je aktivační rezoluci věnován v této práci větší prostor.

³³⁰ Op. cit.: McDOUGALL, Carrie. *The Crime of Aggression under the Rome Statute of the International Criminal Court*, str. 205.

³³¹ Op. cit.: CRYER, Robert; FRIMAN, Håkan; ROBINSON, Darryl and WILMSHURST, Elizabeth S. *An Introduction to International Criminal Law and Procedure*, str. 323.

³³² WEISBORD, Noah. Judging Aggression [online]. *Columbia Journal of Transnational Law*, vol. 50 (1), 2011-2012, s. 82-168. ISSN 00101931 [cit. 25.6.2018]. Dostupné z HeinOnline: <https://heinonline.org/HOL/P?h=hein.journals/cjtl50&i=86>. Str. 86.

³³³ Webové stránky Mezinárodního trestního soudu, sekce 16. zasedání Shromáždění [online]. [cit. 25.6.2018]. Dostupné z: https://asp.icc-cpi.int/en_menus/asp/sessions/documentation/16th-session/Pages/default.aspx.

³³⁴ Op. cit.: Rezoluce Shromáždění smluvních stran MTS č. ICC-ASP/16/Res.5.

³³⁵ STÜRCHLER, Nikolas. The Activation of the Crime of Aggression in Perspective. Článek na webovém portálu EJIL: Talk! ze dne 26. ledna 2018 [cit. 25.6.2018]. Dostupné z: <https://www.ejiltalk.org/the-activation-of-the-crime-of-aggression-in-perspective/>.

³³⁶ Op. cit.: Rezoluce Shromáždění smluvních stran MTS č. ICC-ASP/16/Res.5. ze dne 14. prosince 2017, operativní paragraf 1.

7.3. Komise pro přípravu aktivace jurisdikce Soudu nad zločinem agrese

Shromáždění na svém 15. zasedání, konaném od 16. do 24. listopadu 2016 v nizozemském Haagu³³⁷ rozhodlo o vytvoření Komise, s výkonem své činnosti v americkém New Yorku a otevřené pouze smluvním stranám ŘS, za účelem diskuze ohledně aktivace jurisdikce Soudu nad zločinem agrese v souladu s rezolucí RC/Res.6, která měla za úkol vyvinout veškeré úsilí k dosažení konsenzu ohledně aktivace Dodatků a předložit Shromáždění písemnou zprávu o její činnosti před 16. zasedáním Shromáždění v New Yorku.³³⁸

Během přípravných jednání došlo celkem k sedmi schůzím delegací,³³⁹ na kterých se svými příspěvky vystoupili i odborníci na problematiku zločinu agrese jako Roger Clark, Kevin Jon Heller, Noah Weisbord nebo Dapo Akande.³⁴⁰

7.3.1. Zpráva Komise pro přípravu aktivace jurisdikce MTS nad zločinem agrese

Zpráva Komise pro přípravu aktivace jurisdikce Mezinárodního trestního soudu nad zločinem agrese (dále jen „Zpráva“) ICC-ASP/16/24 ze dne 27. listopadu 2017 je souhrnným dokumentem o diskuzi smluvních stran nad problematickými aspekty Dodatků, které už byly podrobněji rozebrány z pohledu právní vědy výše (zejména ve vztahu použitelnosti věty druhé čl. 121 odst. 5 ŘS), a dále obsahuje návrhy na znění aktivační rezoluce.

Smluvní strany dospěly v rámci vyjednávání k dohodě v následujících bodech:

- (a) *Smluvní strany souhlasily, že znění Kampalských dodatků již nebude na Shromáždění v New Yorku nijak měněno.*
- (b) *Smluvní strany jsou z většiny pro aktivování jurisdikce Soudu nad zločinem agrese na 16. zasedání Shromáždění a měly by učinit vše potřebné pro to, aby byla přijata konsenzem.*

³³⁷ Webové stránky Mezinárodního trestního soudu, sekce zasedání Shromáždění smluvních států [online]. [cit. 25.6.2018]. Dostupné z: https://asp.icc-cpi.int/en_menus/asp/sessions/documentation/Pages/documentation.aspx.

³³⁸ Rezoluce Shromáždění smluvních stran MTS ICC-ASP/15/Res.5 [online], 15. zasedání Shromáždění, přijata na 11. plenárním zasedání, o posílení MTS a Shromáždění, dne 24. listopadu 2016 [cit. 25.6.2018]. Dostupné z: https://asp.icc-cpi.int/iccdocs/asp_docs/Resolutions/ASP15/ICC-ASP-15-Res5-ENG.pdf. Str. 55, příloha č. 1, bod 18(b).

³³⁹ Report on the facilitation on the activation of the jurisdiction of the International Criminal Court over the crime of aggression č. ICC-ASP/16/24 [online]. 16. zasedání Shromáždění, ze dne 27. listopadu 2017 [cit. 25.6.2018]. Dostupné z: https://asp.icc-cpi.int/iccdocs/asp_docs/ASP16/ICC-ASP-16-24-ENG.pdf. Str. 2.

³⁴⁰ Op. cit.: Report on the facilitation on the activation of the jurisdiction of the International Criminal Court over the crime of aggression č. ICC-ASP/16/24, str. 2.

(c) *Smluvní strany z většiny vyjádřily zájem aktivovat jurisdikci Soudu samostatnou rezolucí přijatou Shromážděním.*³⁴¹

Diskuze během přípravných jednání ukázala, že došlo k širokému sblížení názorů ohledně většiny řešených otázek, až na jednu,³⁴² ale za to otázku velmi podstatnou.

(d) *Rozdílné názory stále panují ve vztahu k výkonu jurisdikce soudu nad zločinem agrese ve vztahu ke smluvním stranám, které k Dodatky neratifikovaly, pokud je tento zločin spáchán státními příslušníky takové smluvní strany či na jejím území.*³⁴³

V průběhu přípravných jednání byly delegacemi Smluvních stran předloženy následující tři dokumenty, vysvětlující jejich pozice ve vztahu k této otázce, které byly následně připojeny ke Zprávě.

Prvním z nich bylo společné stanovisko delegací Kanady, Kolumbie, Francie, Japonska, Norska a Spojeného království z března roku 2017.³⁴⁴ Tyto státy zastávaly pohled, že Soud nemůže vykonávat jurisdikci nad zločinem agrese spáchaným státními občany smluvního státu nebo na jeho území, ledaže dojde k ratifikaci Kampalských dodatků tímto státem.³⁴⁵ Zároveň vyjádřily názor, že tato otázka by neměla být jako kontroverzní téma ponechána k rozřešení rozhodnutím Soudu.³⁴⁶ Svoji argumentaci tyto státy opíraly zejména o čl. 121 odst. 5. ŘS, na který explicitně odkazovala i rezoluce RC/Res.6, a o čl. 40 odst. 4 VÚSP, který neumožňuje, aby byl smluvní stát vázán dodatkem, jehož není stranou.³⁴⁷

Francie a Velká Británie následně předložily výše uvedený názor jako jeden z navrhovaných operativních paragrafů, který se následně stal základem pro operativní paragraf č. 2 aktivační rezoluce,³⁴⁸ ačkoli doplněný o podstatné upřesňující pasáže.

Druhým dokumentem bylo stanovisko Lichtenštejska z dubna roku 2017.³⁴⁹ Lichtenštejsko zastávalo zejména názor, že Smluvní strany již přijaly jurisdikci ŘS v ust. čl. 12 odst. 1 a poukazovalo na skutečnost, že souhlas Smluvních stran s Dodatky je presumován v souladu s ust. čl. 15*bis* odst. 4, ledaže takový stát využije možnosti opt-out. Tuto myšlenku

³⁴¹ Op. cit.: Report on the facilitation of the activation of the jurisdiction of the International Criminal Court over the crime of aggression č. ICC-ASP/16/24, str. 8.

³⁴² *Ibid*, str. 8.

³⁴³ *Ibid*, str. 8.

³⁴⁴ *Ibid*, str. 15.

³⁴⁵ *Ibid*, str. 15.

³⁴⁶ *Ibid*, str. 15.

³⁴⁷ *Ibid*, str. 17.

³⁴⁸ *Ibid*, str. 28, příloha č. 3, část A.

³⁴⁹ *Ibid*, str. 20.

podkládá argumentací z vyjednávacích procesů na Kampalské konferenci, kdy právě čl. 15*bis* odst. 4 byl kompromisem mezi použitím nebo nepoužitím věty druhé ust. čl. 121 odst. 5, kdy navrhované body *Porozumění* vztahující se k výkladu ust. čl. 121 odst. 5 byly vymazány právě proto, že presumpce souhlasu smluvních států byla vyřešena v ust. čl. 15*bis* odst. 4 možností využít opt-out.³⁵⁰ Lichtenštejnsko tak bylo názoru, že věta druhá ust. čl. 121 odst. 5 se nepoužije, jelikož Dodatky představují *lex specialis* k této větě. Svoji argumentaci podpořilo i odkazem na *Porozumění* ohledně oznámení situace Radou bezpečnosti, které se může týkat i nesmluvního státu, a věta druhá ust. čl. 121 odst. 5 se v takovém případě nepoužije.³⁵¹

V tomto duchu navrhl znění operativního paragrafu stát Palestina,³⁵² ale tento návrh nakonec zůstal nevyužitý.

Třetím dokumentem bylo společné stanovisko Argentiny, Botswany, Samoi, Slovinska a Švýcarska ze srpna 2017.³⁵³ Tyto státy vyjádřily názor, že žádat upřesnění od Shromáždění v otázce, zda Soud může vykonávat jurisdikci nad státy, které Dodatky neratifikovaly, je pokus tyto Dodatky změnit.³⁵⁴ Spolu s tím zastávaly názor již popsany v předchozím odstavci této práce, kdy opt-out mohl být kompromisním řešením pouze v případě, že základní pozice odsouhlasená v Kampale počítala s jurisdikcí i nad státy, které doposud Dodatky neratifikovaly, a dodávají, že pokud se některé státy obávají důsledků aktivace jurisdikce, mohou využít možnosti opt-out dle ust. 15*bis* odst. 4 ŘS a ochránit tak své občany před stíháním přes Soudem.³⁵⁵ Tyto státy ani netvrdily, že by kompromis sjednaný v Kampale znamenal, že se ust. čl. 121 odst. 5 nemělo aplikovat, nýbrž uváděly, že základní pozice státu v návaznosti na Dodatky je taková, že státy Dodatky akceptují. V opačném případě mohou využít opt-out a dle znění čl. 121 odst. 5 se na ně Dodatky nebudou vztahovat, jelikož tím se z akceptování Dodatků vyváží.³⁵⁶ Samotná aktivace jurisdikce je dle těchto států pouze otázkou „přepnutí vypínače na pozici zapnuto,“ neboť všechny otázky již byly vyřešeny v Kampale.³⁵⁷

Švýcarsko na základě výše uvedeného navrhlo i znění aktivační rezoluce, která oproti později přijaté verzi počítala pouze se dvěma operativními paragrafy, jedním pro jednoduchou aktivaci jurisdikce v souladu s paragrafy 2 a 3 článků 15*bis* a 15*ter* ŘS a druhý s výzvou státům k ratifikaci

³⁵⁰ Op. cit.: Report on the facilitation on the activation of the jurisdiction of ICC over the crime of aggression č. ICC-ASP/16/24, str. 20.

³⁵¹ *Ibid*, str. 21

³⁵² *Ibid*, str. 28, příloha č. 3, část B.

³⁵³ *Ibid*, str. 24

³⁵⁴ *Ibid*, str. 25

³⁵⁵ *Ibid*, str. 25.

³⁵⁶ *Ibid*, str. 27.

³⁵⁷ *Ibid*, str. 25.

Dodatků. Do preambulární části byl Švýcarskem navrhnout nejen odkaz na Kampalské dodatky a na závazek je aktivovat, ale zejména pak návrh na vytvoření zprávy o aktivaci jurisdikce, která by obsahovala všechny odlišné pohledy smluvních stran.³⁵⁸

Jak bude rozebráno dále, za účelem aktivování Kampalských dodatků byla Shromážděním zvolena první z nastíněných variant, tedy úprava navrhovaná zejména Spojeným královstvím a Francií.

7.4. Operativní část aktivační rezoluce

7.4.1. Aktivace jurisdikce Soudu nad zločinem agrese

Shromáždění v operativním paragrafu 1. aktivační rezoluce *rozhodlo* aktivovat jurisdikci Soudu nad zločinem agrese k 17. červenci 2018.³⁵⁹ Výběr tohoto data zcela jistě není náhodný, neboť připadá na 20. výročí dne, kdy byl přijat Římský statut MTS.

Dalo by se sice namítat, že zvolením tohoto data jde Shromáždění proti vlastnímu *odhodlání* vyjádřenému v šestém odstavci preambule rezoluce RC/Res.6³⁶⁰ i třetímu odstavci preambule rezoluce ICC-ASP/16/Res.5,³⁶¹ tedy co nejrychlejší aktivaci jurisdikce Soudu nad zločinem agrese, kdy tato mohla nastat kupříkladu i k 1. lednu 2018. Takový výklad by byl nejspíše příliš restriktivní, kdy spojení aktivace jurisdikce Soudu nad zločinem agrese s 20. výročím přijetí Římského statutu MTS má nepochybně svoji symboliku.

Stojí však za zmínku, že i zvolení tohoto data aktivace Dodatků bylo až řešením kompromisním, kdy návrh rezoluce nesoucí označení ICC-ASP/16/L.9 vypracovaný rakouskou delegací v návaznosti na Zprávu, počítal s aktivací Dodatků k 9. březnu 2018³⁶² a jeho revidovaná verze, nesoucí označení ICC-ASP/16/L.9/Rev.1 a upravená na základě vyjednávání v průběhu konference, počítala s aktivací Dodatků až k 31. prosinci 2018.³⁶³ Ani jeden z těchto návrhů rakouské delegace však nebyl Shromážděním přijat a ve finální verzi návrhu nesoucí označení

³⁵⁸ Op. cit.: Report on the facilitation on the activation of the jurisdiction of ICC over the crime of aggression č. ICC-ASP/16/24, str. 28, příloha č. 3, část C.

³⁵⁹ Op. cit.: Rezoluce Shromáždění smluvních stran MTS č. ICC-ASP/16/Res.5, operativní paragraf č. 1.

³⁶⁰ Op. cit.: Rezoluce Shromáždění smluvních stran MTS č. RC/Res.6, preambule, odst. 6.

³⁶¹ Op. cit.: Rezoluce Shromáždění smluvních stran MTS č. ICC-ASP/16/Res, preambule, odst. 3.

³⁶² [Draft resolution] Activation of the jurisdiction of the Court over the crime of aggression, č. ICC-ASP/16/L.9 [online]. [cit. 25.6.2018]. Dostupné z: <http://www.ejiltalk.org/wp-content/uploads/2018/01/ICC-ASP-16-L9-ENG-CoA-resolution-13Dec17-2200.pdf>.

³⁶³ [Draft resolution] Activation of the jurisdiction of the Court over the crime of aggression, č. ICC-ASP/16/L.9/Rev.1 [online]. [cit. 25.6.2018]. Dostupné z: www.opiniojuris.org/wp-content/uploads/ICC-ASP-16-L9-Rev1-ENG-CoA-resolution-14Dec17-1440-TRACK-1.docx.

ICC-ASP/16/L.10³⁶⁴ již figuroval jako datum aktivace 17. červenec 2018 a toto datum bylo také Shromážděním následně odsouhlaseno.

7.4.2. (Ne)upřesnění rozsahu jurisdikce soudu

Ve 2. operativním paragrafu aktivační rezoluce Shromáždění *potvrdilo*, že v souladu s Římským statutem, Dodatky Římského statutu ohledně zločinu agrese přijaté na revizní konferenci v Kampale budou platné pro ty státy, které ratifikovaly Dodatky, jeden rok poté, co uloží listinu o ratifikaci; a v případě, že půjde o stíhání na základě oznámení státu nebo stíhání *z proprio motu* pravomoci Žalobce, Soud nebude vykonávat jurisdikci nad zločinem agrese spáchaným státním občanem nebo na území smluvní strany, která neratifikovala tyto Dodatky.³⁶⁵

Toto finální znění bylo vypracováno viceprezidenty Shromáždění Sergiem Ugaldem (Costa Rica) a Sebastianem Cardim (Itálie) poté, co byl odmítnut návrh rakouské delegace,³⁶⁶ a při projednání neslo označení ICC-ASP/16/L.10.

Shromáždění tak minimálně formálně dalo odpověď na otázku, co bylo vlastně v Kampale odsouhlaseno, která již od konference v Kampale byla předmětem sporů odborníků na mezinárodní právo, jak již bylo podrobněji rozebráno v části 6.3.1. této práce.

Vyvstává taktéž otázka ohledně závaznosti předmětné rezoluce pro Soud, neboť Shromáždění v aktivační rezoluci do jisté míry interpretovalo, co bylo vlastně schváleno v Dodatcích na konferenci v Kampale, ale tento konsenzus ne zcela reflektoval vnitřní přesvědčení části států.

Akande v této věci uvádí, že tento paragraf přinejmenším může být považován za pozdější/následnou dohodu smluvních stran ŘS (dle ust. čl. 31 odst. 3 VÚSP) ohledně interpretace ust. čl. 121 odst. 5 ŘS a toho, jak by měl být aplikován.³⁶⁷ Čl. 31 VÚSP, týkající se obecných pravidel výkladu, mimo jiné ve svém odst. 3 písm. a) uvádí, že „*spolu s celkovou souvislostí bude brán zřetel na každou pozdější dohodu, týkající se výkladu smlouvy nebo provádění jejích ustanovení, k níž došlo mezi stranami,*“³⁶⁸ a zdá se tak být v souladu s vyjádřeným

³⁶⁴ Draft resolution proposed by the Vice-Presidents of the Assembly, Activation of the jurisdiction of the Court over the crime of aggression č. ICC-ASP/16/L.10 [online]. [cit. 25.6.2018]. Dostupné z: <http://opiniojuris.org/wp-content/uploads/ICC-ASP-16-L10-ENG-CoA-resolution-14Dec17-1130.pdf>.

³⁶⁵ Op. cit.: Rezoluce Shromáždění smluvních stran MTS č. ICC-ASP/16/Res.5, operativní paragraf č. 2.

³⁶⁶ Op. cit.: STÜRCHLER, Nikolas. The Activation of the Crime of Aggression in Perspective.

³⁶⁷ AKANDE, Dapo.: The International Criminal Court Gets Jurisdiction Over the Crime of Aggression [online]. Článek na webovém portálu EJIL: Talk! ze dne 15. prosince 2017 [cit. 25.6.2018]. Dostupné z: <https://www.ejiltalk.org/the-international-criminal-court-gets-jurisdiction-over-the-crime-of-aggression/>.

³⁶⁸ Op. cit.: Vídeňská úmluva o smluvním právu, čl. 31.

názorem. S tímto rozbohem však nesouhlasí *Stürchler*, který uvádí, že lze jen těžko označit přijatou aktivační rezoluci za pozdější/následnou dohodu smluvních stran, zvláště, když je evidentní, že toto potvrzení interpretace jurisdikce nereflektuje „vnitřní“ přesvědčení smluvních stran. Dochází proto k závěru, že jak Shromážděním přijatá rezoluce, tak „vnitřní/opravdový“ právní názor smluvních stran (který mnohdy vyjádřily ve svých stanoviscích po přijetí rezoluce), budou rozhodné při aplikaci Dodatků Soudem.³⁶⁹

Jakou interpretaci bude Soud ve své rozhodovací praxi aplikovat, zůstane pravděpodobně nevyřešeno až do prvních případů zločinu agrese. Vzhledem k diskuzím, které se odehrávají na portálech zabývajících se mezinárodním právem, ohledně toho, co, jakým způsobem a z jakého důvodu/pohnutky bylo odsouhlaseno v New Yorku, lze souhlasit s názorem, že i přes prosincové aktivační rozhodnutí Shromáždění a pokus o vyřešení kontroverzí ohledně rozsahu jurisdikce Soudu jednou pro vždy, bližší pohled ukazuje určité *déjà vu* obdobných právních otázek, které tu byly i před aktivačním rozhodnutím.³⁷⁰

Vezmeme-li však v potaz samotný text tohoto operativního paragrafu (respektive čl. 121 odst. 5), nelze než dojít k závěru, který zastává *Heller*, že rezoluce je jazykově jednoznačná a na základě přijaté aktivační rezoluce nemusí smluvní strana ŘS učinit vůbec nic, aby zůstala mimo jurisdikci Soudu ohledně zločinu agrese, a tudíž pokud smluvní strana neratifikuje Dodatky, bude ve vztahu k nim ve stejné pozici jako stát, který není smluvní stranou ŘS.³⁷¹ S tímto závěrem se ztotožňuje i autor této práce a v celé práci s ním jako s výchozí pozicí počítá, jakkoli by raději preferoval závěr opačný, tedy s širší jurisdikcí soudu.

7.4.3. Potvrzení nezávislosti soudců Soudu

Ve 3. operativním paragrafu aktivační rezoluce Shromáždění *znovu potvrdilo* čl. 40 odst. 1 ŘS a čl. 119 odst. 1 ŘS ve vztahu nezávislosti soudců MTS.³⁷²

Tento paragraf se dostal do aktivační rezoluce až v posledních hodinách konference ve finálním návrhu ICC-ASP/16/L.10 viceprezidentů a spustil další vlnu vyjednávání.

³⁶⁹ Op. cit.: STÜRCHLER, Nikolas. The Activation of the Crime of Aggression in Perspective.

³⁷⁰ HELLER, J. Kevin.: Activating the Crime of Aggression: A Response to Stürchler [online]. Článek na webovém portálu *Opinio Juris* ze dne 27. ledna 2018 [cit. 25.6.2018]. Dostupné z: <http://opiniojuris.org/2018/01/27/activating-crime-aggression-response-sturchler/>. Komentář N. Stürchlera pod článkem ze dne 2. února 2018.

³⁷¹ HELLER, J. Kevin.: ASP Adopts the Aggression Amendments by Consensus [online]. Článek na webovém portálu *Opinio Juris* ze dne 15. prosince 2017 [cit. 25.6.2018]. Dostupné z: <http://opiniojuris.org/2017/12/15/asp-adopts-the-aggression-amendments-by-consensus/>.

³⁷² Op. cit.: Rezoluce Shromáždění smluvních stran MTS č. ICC-ASP/16/Res.5, operativní paragraf č. 3.

Vzhledem k tomu, že se nenašla shoda tento paragraf z návrhu odstranit, popřípadě jej přesunout do preambulární části, navrhovaná rezoluce byla přijata beze změny.³⁷³

Akande za tímto paragrafem vidí snahu nechat určitý prostor pro Soud k posouzení rozlišných názorů smluvních stran, a to i takovým způsobem, který by mohl být v rozporu s textovým zněním přijaté rezoluce, ačkoli on sám takový postup Soudu nepředpokládá.³⁷⁴

Heller jej pak považuje za zcela irelevantní ve vztahu k otázce jurisdikce, neboť jsou soudci Soudu nezávislí na základě ust. čl. 40 ŘS, kdy operativní paragraf 3 aktivační rezoluce pouze poukazuje na tuto nezávislost, a soudci by tak měli právo rozhodnout o otázce jurisdikce i bez toho, aby byl tento paragraf součástí aktivační rezoluce.³⁷⁵ Ve stejném duchu se vyjádřil i *Kreß*, který tento text považuje za pouhé potvrzení očividného, tedy že Shromáždění nemůže nahradit Soud jako soudní orgán nadaný oprávněním aplikovat právo zcela nezávisle.³⁷⁶

I z těchto názorů tak vyplývá, že naprostá jistota ohledně správnosti zvoleného režimu vstupu Dodatků v platnost i rozsahu jurisdikce nastane až teprve na základě prvního rozsudku Soudu v některé z problematických oblastí jurisdikce, ke kterému však může dojít, pokud vůbec někdy, i v řádu desítek let.

7.4.4. Výzva k ratifikaci Dodatků

V posledním 4. operativním paragrafu aktivační rezoluce Shromáždění *obnovilo* svoji výzvu všem Smluvním stranám ŘS, které doposud neratifikovaly Kampalské dodatky, aby tak učinily.³⁷⁷

Tato výzva však prozatím zůstala nevyslyšena. Od přijetí aktivační rezoluce se doposud žádný další stát k Dodatkům nepřipojil a počet smluvních stran, které ratifikovaly Dodatky, proto i nadále zůstává na čísle 35.³⁷⁸

³⁷³ Op. cit.: STÜRCHLER, Nikolas. The Activation of the Crime of Aggression in Perspective.

³⁷⁴ Op. cit.: AKANDE, Dapo.: The International Criminal Court Gets Jurisdiction Over the Crime of Aggression.

³⁷⁵ Op. cit.: HELLER, J. KEVIN.: Activating the Crime of Aggression: A Response to Stürchler.

³⁷⁶ Op. cit.: KREß, Claus. On the Activation of ICC Jurisdiction over the Crime of Aggression, str. 12.

³⁷⁷ Op. cit.: Rezoluce Shromáždění smluvních stran MTS č. ICC-ASP/16/Res.5, operativní paragraf č. 4.

³⁷⁸ Op. cit.: United Nations Treaty Collection, Chapter XVIII, dokument č. 10.b. (Kampalské dodatky).

Závěr

V samotném úvodu této práce byla uvedena velmi ambiciózní proklamace *Roberta H. Jacksona* pro budoucnost mezinárodního trestního práva ve vztahu k odpovědnosti jednotlivců za spáchané zločiny.

Jedním z cílů této práce bylo posoudit naplnění slov *Jacksona* ve vztahu k aktivování jurisdikce MTS nad zločinem agrese. Od norimberských procesů se oblast mezinárodního práva zabývající se odpovědností jednotlivce zajisté posunula kupředu, ať už prostřednictvím *ad hoc* trestních tribunálů či zejména ustanovením stálého Mezinárodního trestního soudu, zaměřeného právě na odpovědnost jednotlivců za zločiny podle mezinárodního práva. Ačkoli je kontinuita norimberských procesů ve vztahu ke zločinu agrese zmiňována prakticky každým autorem, jehož názor byl využit v této práci, nelze si nevšimnout, že *de facto* zůstalo poselství *Roberta H. Jacksona* doposud nevyslyšeno, a to zejména ze strany světových mocností.

Je paradoxní, že ze čtyř vítězných mocností, které iniciovaly norimberské procesy, dnes dvě (Spojené státy americké a Rusko) nejsou vůbec smluvními stranami Římského statutu, a jsou tak z jurisdikce MTS nad zločinem agrese za pomoci práva veta v Radě bezpečnosti zcela vyloučeny, a dvě (Francie a Spojené království) jsou největšími odpůrci širšího výkonu jurisdikce MTS nad zločinem agrese, a navíc jim taktéž svědčí právo veta v Radě bezpečnosti.³⁷⁹ Ačkoli se v souvislosti s Kampalou mluví často o kompromisu³⁸⁰ (a na základě výsledků vyjednávání v Kampale to na kompromis z pohledu některých států opravdu vypadalo), byly to právě Francie a Spojené království, které zejména na konferenci v New Yorku odmítly za podpory svých spojenců jakýkoli kompromis ohledně výkladu rozsahu jurisdikce domluveného v Kampale a přiměly ostatní státy buďto přijmout režim jurisdikce MTS nad zločinem agrese založený na striktním použití čl. 121 odst. 5 ŘS, tedy jurisdikce nejužší možné, nebo nechat zločin agrese neaktivovaný a ztratit tak roky práce, neboť nebyla velká šance, že by bylo v budoucnu možné dojít k lepší dohodě.³⁸¹ Potvrdily se tak výhody i nevýhody schvalování změn konsenzem, kdy sice takové rozhodnutí má svoji sílu podloženou všemi státy, které ve výsledku byly pro jeho

³⁷⁹ Obdobně TRAHAN, Jennifer. One Step Forward for International Criminal Law; One Step Backwards for Jurisdiction [online]. Článek na webovém portálu Opinio Juris ze dne 16. prosince 2017 [cit. 25.6.2018]. Dostupné z: <http://opiniojuris.org/2017/12/16/one-step-forward-for-international-criminal-law-one-step-backwards-for-jurisdiction-the-perspective-of-someone-present-at-the-un-during-negotiations/>.

³⁸⁰ Například Op. cit.: KREß, Claus; VON HOLTZENDORFF, Leonie. The Kampala Compromise on the Crime of Aggression.

³⁸¹ Ohledně průběhu konference v New Yorku zejména op. cit.: STÜRCHLER, Nikolas. The Activation of the Crime of Aggression in Perspective nebo op. cit: TRAHAN, Jennifer. One Step Forward for International Criminal Law; One Step Backwards for Jurisdiction nebo op.cit.: Op. cit.: KREß, Claus. On the Activation of ICC Jurisdiction over the Crime of Aggression.

schválení, ale zároveň je jeho dosažení pomalé a existuje zde nebezpečí, že i třeba jediný stát může konsenzus blokovat.³⁸²

Pokud MTS nezasáhne v některém z potenciálních budoucích případů zločinu agrese do výkladu odsouhlaseného v Kampale a v New Yorku, což autor této práce nepředpokládá, bude pravděpodobně faktický výkon jurisdikce MTS nad zločinem agrese možný pouze ve vztahu mezi státy, které ratifikují Dodatky, jelikož stíhání na základě ohlášení situace Radou bezpečnosti bude nejspíše vždy zablokováno vetem některého ze stálých členů na ochranu svých občanů či spojenců.

Na základě uvedeného by se tak mohlo zdát, že celý proces vývoje zločinu agrese skončil neúspěchem, ale tak tomu v žádném případě není. Podíváme-li se na jeho výsledek z širšího hlediska než pouze z pohledu výsledného rozsahu jurisdikce MTS, zjistíme, že přijetí Definice bylo i přes všechny její nedostatky historickým momentem. V první řadě bude přesně po dvaceti letech od přijetí Římského statutu jeho obsah konečně kompletní. Posíleno bude i samotné mezinárodní trestní právo, neboť po více než sedmdesáti letech bude mít mezinárodní společenství komplexní Definici, která minimálně do určité míry vyjasňuje nelegálnost použití síly v režimu *ius ad bellum*. Význam definování zločinu agrese tak pravděpodobně nebude tkvět ve výsledcích dosažených na základě stíhání, ale zejména v diskuzích, které budou následovat, zaměřených na nelegálnost války, jejích příčin a vymezení situací, kdy je vhodné dovodit odpovědnost jednotlivců.³⁸³ Svůj význam tak může sehrát i prevence, kdy osoby ve vedoucím postavení státu budou muset při svém rozhodování do budoucna počítat s existencí jurisdikce MTS nad zločinem agrese.³⁸⁴ Nelegálně vedené války nevznikají samy od sebe, začínají je jednotlivci ve vedoucích pozicích ve státě, a ti nyní budou muset více přemýšlet i o tom, že za svá jednání mohou být odpovědní.³⁸⁵ Změna pohledu na věc je prvním krokem ke změně samotného jednání.³⁸⁶

Dalším z cílů této práce bylo „*zhodnocení dlouhé cesty od norimberských procesů až po aktivaci jurisdikce Soudu nad zločinem agrese, rozebrání problémů, které nastaly v průběhu vyjednávání o definici zločinu agrese, popř. rozsahu jurisdikce nad ním, i poukázání na její*

³⁸² BLOKKER, Neils; KREß, Claus. A consensus Agreement on the Crime of Aggression: Impressions from Kampala [online]. *Leiden Journal of International Law*, vol. 23 (4), 2010, s. 889-895. ISSN 09221565 [cit. 25.6.2018]. Dostupné z <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=lgs&AN=502135667&lang=cs&site=ehost-live>. Str. 890.

³⁸³ WHITING, Alex. Crime of Aggression Activated at the ICC: Does it Matter? [online] Článek na webovém portálu Just Security ze dne 19. prosince 2017 [cit. 25.6.2018]. Dostupné z: <https://www.justsecurity.org/49859/crime-aggression-activated-icc-matter/>.

³⁸⁴ Op. cit.: WENAWESER, Christian; ALAVI, Sina. From Nuremberg to New York: The Final Stretch in the Campaign to Activate the ICC's Jurisdiction over the Crime of Aggression, str. 22-23.

³⁸⁵ Op. cit.: WHITING, Alex. Crime of Aggression Activated at the ICC: Does it Matter?

³⁸⁶ *Ibid.*

praktickou (ne)využitelnost po aktivaci jurisdikce Soudu.“ Tato práce tak činí v sedmi částech. Bylo zjištěno, že téměř každý ze znaků skutkové podstaty zločinu agrese obsahuje určité výkladové problémy, které byly blíže rozvedeny. Rovněž u rozboru jurisdikce byly řešeny mnohé výkladové rozdíly, které vyvstaly mezi smluvními stranami ŘS. Zejména z důvodu velmi limitovaného rozsahu jurisdikce bude ve výsledku Definice i po aktivaci jurisdikce Soudu nad zločinem agrese fakticky pro stíhání spíše nepoužitelná.

Tato práce si dále jako cíl stanovila „*posoudit, zda by kybernetický útok dokázal za určitých okolností naplnit skutkovou podstatu zločinu agrese.*“ Obecně práce dochází k závěru, že ano, ale bude velmi záležet na Soudu, jakým způsobem by se vypořádal s definicí útočného činu, zejména s ohledem na taxativnost nebo demonstrativnost výčtu útočných činů, a velké problémy mohou vzniknout v průběhu dokazování, neboť aktivity potenciálních pachatelů je v kyber-prostoru možné skrýt mnoha různými způsoby. V neposlední řadě by mohlo být problémem určení *zjevného* porušení Charty OSN, kdy by kybernetický útok již pravděpodobně musel způsobit rozsáhlé škody na majetku nebo životech.

Pro další vývoj bude určující první využití jurisdikce Soudu nad zločinem agrese, pokud k němu však někdy vůbec dojde, neboť se Soud bude muset vypořádat s velkým množstvím otázek, které ohledně Definice i jurisdikce nadále vyvstávají, a přitom nepoškodit svoji pověst, kterou si Soud pomalu, ale jistě postupem času buduje.

Ohledně budoucnosti zločinu agrese můžeme v krátkodobém horizontu na základě čtvrtého operativního paragrafu rezoluce č. RC/Res.6³⁸⁷ očekávat revizi přijatých Dodatků po sedmi letech od počátku výkonu jurisdikce Soudu nad zločinem agrese, která tedy připadá na rok 2025. Pravděpodobně ještě bude příliš brzy, činit ve zločinu agrese nějaké změny, ale třeba postupem času, zejména po ustálení MTS, by mohlo dojít k rozšíření seznamu útočných činů o novodobé formy, či například k explicitnímu zmínění kybernetického útoku, nebo k rozšíření jurisdikce Soudu. Z dlouhodobého pohledu je navíc možné, že zločin agrese, či alespoň některé z jeho znaků, získají statut obyčejového práva. Ostatně, před Norimberkem také nikdo nepředpokládal, že by Kellogg–Briandův Pakt mohl v historii sehrát tak významnou roli, jakou sehrál při norimberských procesech.

Pro mezinárodní právo je podstatné, že definice zločinu agrese byla přijata a od 17. července 2018 bude nad zločinem agrese aktivována jurisdikce Soudu. Je teď nyní hlavně na jednotlivých státech, aby se rozhodly ratifikovat Dodatky, popřípadě fakticky umožnit stíhání

³⁸⁷ Op. cit: Rezoluce Shromáždění smluvních stran MTS č. RC/Res.6, operativní paragraf č. 4.

zločinu agrese prostřednictvím ohlášení Rady bezpečnosti a postavit pachatele zločinu agrese před Soud.

Benjamin B. Ferencz, americký prokurátor, ve své úvodní v řeči v devátém z norimberských procesů³⁸⁸ před Mezinárodním vojenským tribunálem v Norimberku uvedl, že soudu předkládaný případ je úpěnlivou prosbou lidstva k právu.³⁸⁹ Jeho syn, *Donald M. Ferencz*, k tomu dodává, že tato prosba byla v Norimberku vyslyšena. Nyní v Římském statutu a jeho Dodatcích shledáváme naopak úpěnlivou prosbu práva k lidstvu. Právo je připraveno a čeká na naši ratifikaci (...).³⁹⁰

³⁸⁸ Case No. 9, United States of America v. Otto Ohlendorf, et al., všeobecně známý jako Einsatzgruppen Case. In: BAZYLER, J. Michael. *Holocaust, Genocide, and the Law: A Quest for Justice in a Post-Holocaust World*. Oxford University Press, 2017. 362 stran. ISBN 978-0-195-39569-3. Str. 100-101.

³⁸⁹ Op. cit. BAZYLER, Michael. *Holocaust, Genocide, and the Law: A Quest for Justice in a Post-Holocaust World*. Str. 101.

³⁹⁰ Wayamo Foundation Documentary: The Crime of Aggression: From Nuremberg to Manhattan [online]. Video neziskové organizace The Wayamo Foundation, Rietzestraße 21, 10409 Berlin, Germany, vzniklé za spolupráce Global Institute for The Prevention of Aggression, 2017 [cit. 25.6.2018]. Dostupné z: nebo <https://vimeo.com/244818732>, čas 9:35.

Seznam zkratk

IMT	Mezinárodní vojenský tribunál (International Military Tribunal)
MSD	Mezinárodní soudní dvůr
MTS	Mezinárodní trestní soud
OSN	Organizace spojených národů
ŘS	Římský statut Mezinárodního trestního soudu
TZ	zákon č. 40/2009 Sb, trestní zákoník
VÚSP	Vídeňská úmluva o smluvním právu

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

CRYER, Robert; FRIMAN, Håkan; ROBINSON, Darryl and WILMSHURST, Elizabeth S. *An Introduction to International Criminal Law and Procedure*. Cambridge: Cambridge University Press, Third Edition, 2014, 616 stran. ISBN 978-1-107-69883-3.

Czech Yearbook of Public & Private International law, vol. 6, Praha: Česká společnost pro mezinárodní právo, 2015, 447 stran. ISBN 978-80-87488-23-2.

JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné*. Obecná část. Zvláštní část. Praha: Leges, 6. vydání, 2017, 976 stran. ISBN 978-80-7502-236-3.

KEILER, Johannes; ROEF, David. *Comparative Concepts of Criminal Law*, 2nd edition, Intersentia, 2016. ISBN 978-1-78068-364-5.

KLABBERS, Jan. *International law*. Cambridge: Cambridge University Press, 2013, 350 stran. ISBN 978-0-521-14406-3.

LIPOVSKÝ, Milan. *Zločin agrese v Římském statutu Mezinárodního trestního soudu po revizní konferenci v Kampale*. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, Prameny a nové proudy právní vědy, no. 65, 2017, 148 stran. ISBN 978-80-87975-71-8.

McDOUGALL, Carrie. *The Crime of Aggression under the Rome Statute of the International Criminal Court*. Cambridge, United Kingdom: Cambridge University Press, 2013, 382 stran. ISBN 978-1-107-52184-1.

SCHABAS, A. William. *An Introduction to the International Criminal Court*. Cambridge: Cambridge University Press, 2nd edition, 2004, 481 stran. ISBN 0-521-83055-9.

SCHABAS, A. William. *The International Criminal Court. A Commentary on the Rome Statute*. New York: Oxford University Press Inc., 2010, 1259 stran. ISBN: 978-0-19-956073-8.

SCHABAS, A. William. *An introduction to the International Criminal Court*, Cambridge: Cambridge University Press, 2011, 594 stran. ISBN: 978-0521151955.

ŠTURMA, Pavel (ed.) a kol. *Odpověď mezinárodního práva na mezinárodní zločiny*. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, 1. vydání, 2014, 229 stran. ISBN: 978-80-87975-16-9.

WELLER, Marc (ed.). *The Oxford Handbook of The Use Of Force in International Law*. New York: Oxford University Press, 2015, 1280 stran. ISBN 978-0-19-967304-9.

The Work of the International Law Commission, vol. I, New York: UN, 2004, str. 30-36. In: Op. cit.: ŠTURMA, Pavel. Back to the ILC's legislative history: Code of Crimes against the peace and security of mankind. *Czech Yearbook of Public & Private International law*, vol. 6, Praha: Česká společnost pro mezinárodní právo, 2015, s. 37-45. ISBN 978-80-87488-23-2.

2. Odborné články v literatuře

BÍLKOVÁ, Veronika. Aggression – the Supreme International Crime or Not a Crime at All? *Czech Yearbook of Public & Private International law*, vol. 6, Praha: Česká společnost pro mezinárodní právo, 2015, s. 5-24. ISBN 978-80-87488-23-2.

BÍLKOVÁ, Veronika. Co je mezinárodní zločin? In: ŠTURMA, Pavel (ed.) a kol. *Odpověď mezinárodního práva na mezinárodní zločiny*. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, 1. vydání, 2014, 229 stran, s. 27-42. ISBN: 978-80-87975-16-9.

BRAUM, Carollann. The Political Realities and Legal Possibilities Concerning the Relationship between the United Nations Security Council and the Crime of Aggression in the International Criminal Court. *Czech Yearbook of Public & Private International law*, vol. 6, Praha: Česká společnost pro mezinárodní právo, 2015, s. 47-60. ISBN 978-80-87488-23-2.

CABAN, Pavel. The Definition of the Crime of Aggression – Entry into Force and the Exercise of the Jurisdiction over this Crime. *Czech Yearbook of Public & Private International law*, vol. 6, Praha: Česká společnost pro mezinárodní právo, 2015, s. 61-76. ISBN 978-80-87488-23-2.

KEILER, Johannes. ACTUS REUS AND MENS REA, The Elements of Crime and the Framework of Criminal Liability. In: KEILER, Johannes; ROEF, David. *Comparative Concepts of Criminal Law*, 2nd edition, Intersentia, 2016. ISBN 978-1-78068-364-5.

LHOTSKÝ Jan. Manifest violation of the UN Charter. *Czech Yearbook of Public & Private International law*, vol. 6, Praha: Česká společnost pro mezinárodní právo, 2015, s. 77-90. ISBN 978-80-87488-23-2.

MURPHY, D. Sean. The Crime of Aggression at the International Criminal Court. In: WELLER, Marc (ed.). *The Oxford Handbook of The Use Of Force in International Law*. New York: Oxford University Press, 2015, 1280 stran, s. 533-560. ISBN 978-0-19-967304-9.

SCHMITT, N. Michael. The Use of Cyber Force and International Law. In: WELLER, Marc (ed.). *The Oxford Handbook of The Use Of Force in International Law*. New York: Oxford University Press, 2015, 1280 stran, s. 1110-1130. ISBN 978-0-19-967304-9.

ŠTURMA, Pavel. Back to the ILC's legislative history: Code of Crimes against the peace and security of mankind. *Czech Yearbook of Public & Private International law*, vol. 6, Praha: Česká společnost pro mezinárodní právo, 2015, s. 37-45. ISBN 978-80-87488-23-2.

ŠTURMA, Pavel. Metamorfózy mezinárodních zločinů: příběh s otevřeným koncem. In: ŠTURMA, Pavel (ed.) a kol. *Odpověď mezinárodního práva na mezinárodní zločiny*. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, 1. vydání, 2014, 229 stran, s. 9-26. ISBN: 978-80-87975-16-9.

TYMOFEYEVA, Alla. Crimes against peace in Nuremberg. *Czech Yearbook of Public & Private International law*, vol. 6, Praha: Česká společnost pro mezinárodní právo, 2015, s. 25-36.

URBANOVÁ, Kristýna. The Kampala Agreement on crime of aggression and responsibility for cyber-attacks. *Czech Yearbook of Public & Private International law*, vol. 6, Praha: Česká společnost pro mezinárodní právo, 2015, s. 103-114. ISBN 978-80-87488-23-2.

3. Seznam použitých internetových publikací, periodik a článků

AKANDE, Dapo. The ICC Assembly of States Parties Prepares to Activate the ICC's Jurisdiction over the Crime of Aggression: But Who Will be Covered by that Jurisdiction? [online] Článek na webovém portálu EJIL: Talk! ze dne 26. června 2017. Dostupné z: <https://www.ejiltalk.org/the-icc-assembly-of-states-parties-prepares-to-activate-the-iccs-jurisdiction-over-the-crime-of-aggression-but-who-will-be-covered-by-that-jurisdiction/>.

AKANDE, Dapo.: The International Criminal Court Gets Jurisdiction Over the Crime of Aggression [online]. Článek na webovém portálu EJIL: Talk! ze dne 15. prosince 2017. Dostupné z: <https://www.ejiltalk.org/the-international-criminal-court-gets-jurisdiction-over-the-crime-of-aggression/>.

AMBOS, Kai. The Crime of Aggression after Kampala [online]. *German Yearbook of International Law*, vol. 53, 2010, s. 463-510. ISSN 03443094. Dostupné z HeinOnline: <http://heinonline.org/HOL/P?h=hein.journals/gyl53&i=464>.

BARRIGA, Stefan. The scope of ICC jurisdiction over the crime of aggression: a different perspective. Článek na webovém portálu EJIL: Talk! ze dne 27. září 2017. Dostupné z: <https://www.ejiltalk.org/the-scope-of-icc-jurisdiction-over-the-crime-of-aggression-a-different-perspective/>.

BLOKKER, Neils; KREß, Claus. A consensus Agreement on the Crime of Aggression: Impressions from Kampala [online]. *Leiden Journal of International Law*, vol. 23 (4), 2010, s. 889-895. ISSN 09221565. Dostupné z EBSCOhost: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=lgs&AN=502135667&lang=cs&site=ehost-live>.

CLARK, S. Roger. Mental Element in International Criminal law: The Rome Statute of The International Criminal Court and The Elements of Offences [online]. *Criminal Law Forum*, vol. 12 (3), 2001, s. 291-334. ISSN 10468374. Dostupné z EBSCOhost: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=lgs&AN=502370697&lang=cs&site=ehost-live>.

CORACINI, Astrid Reisinger. The International Criminal Court's Exercise of Jurisdiction over the Crime of Aggression – At Last.. in Reach.. over Some [online]. *Goettingen Journal of International Law*, vol. 2 (2), 2010, s. 745-790. ISSN 18681581. Dostupné z HeinOnline: <http://heinonline.org/HOL/P?h=hein.journals/gojil2&i=749>.

GILLET, Matthew. The Anatomy of an International Crime: Aggression at the International Criminal Courts [online]. *International Criminal Law Review*. vol. 13 (4), 2013, s. 829-864. ISSN 15718123. Dostupné z HeinOnline: <https://heinonline.org/HOL/P?h=hein.journals/intcrimlrb13&i=845>.

HEINSCH, Robert. The Crime of Aggression after Kampala: Success or Burden for the Future [online]. *Goettingen Journal of the International Law*, vol. 2 (2), 2010, 713-744. ISSN 18681581. Dostupné z HeinOnline <http://heinonline.org/HOL/P?h=hein.journals/gojil2&i=717>.

HELLER, J. Kevin. The Uncertain Legal Status of the Aggression Understandings [online]. *Journal of International Criminal Justice*, vol. 10 (1), 2012, 229-248. ISSN 14781387. Dostupné z HeinOnline: <http://heinonline.org/HOL/P?h=hein.journals/jicj10&i=231>.

HELLER, J. Kevin.: Activating the Crime of Aggression: A Response to Stürchler [online]. Článek na webovém portálu Opinio Juris ze dne 27. ledna 2018. Dostupné z: <http://opiniojuris.org/2018/01/27/activating-crime-aggression-response-sturchler/>.

HELLER, J. Kevin.: ASP Adopts the Aggression Amendments by Consensus [online]. Článek na webovém portálu Opinio Juris ze dne 15. prosince 2017. Dostupné z: <http://opiniojuris.org/2017/12/15/asp-adopts-the-aggression-amendments-by-consensus/>.

JACKSON, H. Robert. International Military Tribunal, Opening Address for The United States of America [online]. *The Department of State Bulletin*, vol. XIII, no. 335, 1945. Dostupné z: <https://books.google.cz/books?id=ZyE5AQAAMAAJ&hl=cs&pg=PA860#v=snippet&q=and%20let%20me%20make%20clear%20that,%20while%20this%20law%20is%20first%20applied&f=false>.

KREß, Claus. On the Activation of ICC Jurisdiction over the Crime of Aggression [online]. *Journal of International Criminal Justice*, vol. 16 (1), 2018, 1-18. ISSN 14781395. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/jicj/mqy007>.

KREß, Claus; VON HOLTZENDORFF, Leonie. The Kampala Compromise on the Crime of Aggression. [online]. *Journal of International Criminal Justice*, vol. 8 (5), 2010, s. 1179-1218. ISSN 14781387. Dostupné z: <http://heinonline.org/HOL/P?h=hein.journals/jicj8&i=1189>.

MILANOVIĆ, Marko. The Syria Strikes: Still Clearly Illegal [online]. Článek na webovém portálu EJIL: Talk! ze dne 15. dubna 2018. Dostupné z: <https://www.ejiltalk.org/the-syria-strikes-still-clearly-illegal/>.

MILLER, L, Kevin. Cyberattacks, the Laws of War, and the Crime of Aggression [online]. *International Law Students Association Quarterly*, vol. 22 (1), 2013, s. 21-25. Dostupné z HeinOnline: <http://heinonline.org/HOL/P?h=hein.jessup/ilsaqrtly0022&i=23>.

MILLER, L, Kevin. The Kampala Compromise and Cyberattacks: Can There Be an International Crime of Cyber-Aggression [online]. *Southern California Interdisciplinary Law Journal*, vol. 23 (2), 2014, s. 217-260. ISSN 10770704. Dostupné z HeinOnline: <http://heinonline.org/HOL/P?h=hein.journals/scid23&i=243>.

OPHARDT, A. Jonathan. Cyber Warfare and the Crime of Aggression: The Need for Individual Accountability on Tomorrow's Battlefield [online]. *Duke Law & Technology Review*, 2010, (3), s. 1-27. Dostupné z: <https://scholarship.law.duke.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1198&context=dltr>.

STÜRCHLER, Nikolas. The Activation of the Crime of Aggression in Perspective. Článek na webovém portálu EJIL: Talk! ze dne 26. ledna 2018. Dostupné z: <https://www.ejiltalk.org/the-activation-of-the-crime-of-aggression-in-perspective/>.

TRAHAN, Jennifer. One Step Forward for International Criminal Law; One Step Backwards for Jurisdiction [online]. Článek na webovém portálu Opinio Juris ze dne 16. prosince 2017. Dostupné z: <http://opiniojuris.org/2017/12/16/one-step-forward-for-international-criminal-law-one-step-backwards-for-jurisdiction-the-perspective-of-someone-present-at-the-un-during-negotiations/>.

WEISBORD, Noah. The Mens Rea of the Crime of Aggression [online]. *Washington University Global Studies Law Review*, vol. 12 (3), 2013, s. 487-506. ISSN 15466981. Dostupné z HeinOnline: <http://heinonline.org/HOL/P?h=hein.journals/wasglo12&i=507>.

WEISBORD, Noah. Judging Aggression [online]. *Columbia Journal of Transnational Law*, vol. 50 (1), 2011-2012, s. 82-168. ISSN 00101931. Dostupné z HeinOnline: <https://heinonline.org/HOL/P?h=hein.journals/cjtl50&i=86>.

WEISBORD, Noah. Conceptualizing Aggression [online]. *Duke Journal of Comparative & International Law*, vol. 20 (1), 2009, s. 1-68. ISSN 10536736. Dostupné z HeinOnline: <https://heinonline.org/HOL/P?h=hein.journals/djcil20&i=43>.

WENAWESER, Christian; ALAVI, Sina. From Nuremberg to New York: The Final Stretch in the Campaign to Activate the ICC's Jurisdiction over the Crime of Aggression [online]. In: Harvard International Law Journal Online Symposium 2017: Accountability for the Illegal Use of Force [online]. *Harvard International Law Journal*, vol. 58, 2017, 20-23. Dostupné z: http://www.harvardilj.org/wp-content/uploads/ILJ_Online_2017_Symposium_FINAL-1.pdf.

WHITING, Alex. Crime of Aggression Activated at the ICC: Does it Matter? [online] Článek na webovém portálu Just Security ze dne 19. prosince 2017. Dostupné z: <https://www.justsecurity.org/49859/crime-aggression-activated-icc-matter/>.

ZIMMERMAN, Andreas. Does 19 + 11 Equal 30?: the Nitty Gritty of the Law of Treaties and the Kampala Amendment to the Rome Statute on the Crime of Aggression [online]. Článek na webovém portálu EJIL: Talk! ze dne 27. listopadu 2014. Dostupné z:

<https://www.ejiltalk.org/does-19-11-equal-30-the-nitty-gritty-of-the-law-of-treaties-and-the-kampala-amendment-to-the-rome-statute-on-the-crime-of-aggression/>.

4. Seznam použitých právních předpisů, mezinárodních smluv a dohod

Dohoda o stíhání a potrestání hlavních válečných zločinců evropské osy [online]. 82 UNTS 251, sjednaná dne 8. srpna 1945, v platnosti ode dne 8. srpna 1945, vyhlášená pod č. 164/1947 Sb. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=164&r=1947>.

Draft Code of Offences Against The Peace and Security of Mankind 1954 [online]. *Yearbook of the International Law Commission*, vol 2, 1954, s. 149-152. Dostupné z: http://legal.un.org/docs/?path=../ilc/documentation/english/reports/a_cn4_88.pdf&lang=E.

Draft Code of Crimes Against The Peace and Security of Mankind 1996 [online], *Yearbook of the International Law Commission*, vol 2 (2), 1996, s. 15-56. Dostupné z: http://legal.un.org/docs/?path=../ilc/documentation/english/reports/a_51_10.pdf&lang=EFSXP.

Draft Statute for an International Criminal Court with commentaries 1994 [online]. *Yearbook of the International Law Commission*, vol. 2 (2), 1994. Dostupné z: http://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/commentaries/7_4_1994.pdf.

Elements of Crimes [online], International Criminal Court, 2013, ISBN 92-9227-232-2, dostupné z: <https://www.icc-cpi.int/resource-library/Documents/ElementsOfCrimesEng.pdf>.

General Treaty for Renunciation of War as an Instrument of National Policy (Kellogg–Briand Pact) [online], 94 LNTS 2137, sjednán dne 27. srpna 1928, v platnosti ode dne 25. července 1929, vyhlášen pod č. 126/1929 Sb. Dostupné z: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/1929/046-1929.pdf>.

Charta OSN, 892 UNTS 119, sjednána 26. června 1945, v platnosti ode dne 24. října 1945, vyhlášená pod č. 30/1947 Sb. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=30/1947&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy.

Římský statut Mezinárodního trestního soudu [online]. 2187 UNTS 3, sjednán dne 17. července 1998, v platnosti ode dne 1. července 2002, vyhlášen pod č. 84/2009 Sb.m.s. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=84/2009&typeLaw=mezinarodni_smlouva&what=Cislo_zakona_smlouvy.

Statut mezinárodního vojenského tribunálu [online]. In: Dohoda o stíhání a potrestání hlavních válečných zločinců evropské osy [online], 82 UNTS 251, sjednaná dne 8. srpna 1945, v platnosti ode dne 8. srpna 1945, vyhlášená pod č. 164/1947 Sb. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=164&r=1947>.

Vídeňská úmluva o smluvním právu [online], 1155 UNTS 331, sjednaná dne 23. května 1969, v platnosti od 27. ledna 1980, pro ČR platná od 28. srpna 1987, vyhlášená na základě vyhlášky ministerstva zahraničních věcí ze dne 4. září 1987 o Vídeňské úmluvě o smluvním právu č. 15/1988 Sb. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=15/1988%20&typeLaw=vsechno&what=Cislo_zakona_smlouvy.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník [online], ve znění účinném od 3. ledna 2018. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mrqga4v6nbqfzygmnbqgvqs2mju>.

5. Seznam použitých rezolucí a deklarácí

Declaration of non Acceptance of jurisdiction of the International Criminal Court pertaining to the Crime of Aggression pursuant to paragraph 4 of article 15bis of the Rome Statute č. MFA. INT. 8/14A, vol. 10, ze dne 30. listopadu 2015. The Republic of Kenya. Dostupné z: https://www.icc-cpi.int/iccdocs/other/2015_NV_Kenya_Declaration_article15bis-4.pdf.

Rezoluce 3314 (XXIX), definice agrese, č. A/RES/29/3314 [online]. Přijata Valným shromážděním OSN dne 14. prosince 1974. Dostupné z: <http://www.un-documents.net/a29r3314.htm>.

Rezoluce shromáždění smluvních stran MTS, č. ICC-ASP/1/Res.1 [online]. *1. zasedání Shromáždění*, přijata na 3. plenárním zasedání, o kontinuitě práce ve vztahu ke zločinu agrese, dne 9. září 2002. Dostupné z: https://asp.icc-cpi.int/iccdocs/asp_docs/Resolutions/ICC-ASP-ASP1-Res-01-ENG.pdf.

Rezoluce shromáždění smluvních stran MTS, č. ICC-ASP/8/Res.6 [online]. *8. zasedání Shromáždění*, přijata na 8. plenárním zasedání, o revizní konferenci, dne 26. listopadu 2009. Dostupné z: https://asp.icc-cpi.int/iccdocs/asp_docs/Resolutions/ICC-ASP-8-Res.6-ENG.pdf.

Draft Resolution Submitted by the President of the Review Conference č. RC/10 [online]. *Revizní konference v Kampale*, 11. června 2010. Dostupné z: https://asp.icc-cpi.int/iccdocs/asp_docs/RC2010/RC-10-ENG.pdf.

Draft of Understandings Regarding the Amendments to the Rome Statute of The International Criminal Court on The Crime of Aggression č. RC/10/Add.1 [online]. *Revizní konference v Kampale*, 11. června 2010. Dostupné z: https://asp.icc-cpi.int/iccdocs/asp_docs/RC2010/RC-10-Add.1-ENG.pdf.

[Draft resolution] Activation of the jurisdiction of the Court over the crime of aggression, č. ICC-ASP/16/L.9 [online]. Dostupné z: <http://www.ejiltalk.org/wp-content/uploads/2018/01/ICC-ASP-16-L9-ENG-CoA-resolution-13Dec17-2200.pdf>.

[Draft resolution] Activation of the jurisdiction of the Court over the crime of aggression, č. ICC-ASP/16/L.9/Rev.1 [online]. Dostupné z: www.opiniojuris.org/wp-content/uploads/ICC-ASP-16-L9-Rev1-ENG-CoA-resolution-14Dec17-1440-TRACK-1.docx.

Draft resolution proposed by the Vice-Presidents of the Assembly, Activation of the jurisdiction of the Court over the crime of aggression č. ICC-ASP/16/L.10 [online]. Dostupné z: <http://opiniojuris.org/wp-content/uploads/ICC-ASP-16-L10-ENG-CoA-resolution-14Dec17-1130.pdf>.

Rezoluce Shromáždění smluvních stran MTS č. RC/Res.6 [online]. *Revizní konference v Kampale*, přijata na 13. plenárním zasedání, o zločinu agrese, dne 11. června 2010. In: Sněmovní tisk 160/0, změny Římského statutu Mezinárodního trestního soudu, část č. 1/7, dokument „Celý sněmovní tisk“, volební období PSP ČR 2013-2017. Dostupné z: <http://www.snemovna.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=160&CT1=0>

Rezoluce Shromáždění smluvních stran Mezinárodního trestního soudu č. RC/Res.6 [online]. *Revizní konference v Kampale*, přijata na 13. plenárním zasedání, o zločinu agrese, dne 11. června 2010. V originálním znění dostupné z: https://asp.icc-cpi.int/iccdocs/asp_docs/Resolutions/RC-Res.6-ENG.pdf.

Rezoluce Shromáždění smluvních stran MTS ICC-ASP/15/Res.5 [online], *15. zasedání Shromáždění*, přijata na 11. plenárním zasedání, o posílení MTS a Shromáždění, dne 24. listopadu

2016. Dostupné z: https://asp.icc-cpi.int/iccdocs/asp_docs/Resolutions/ASP15/ICC-ASP-15-Res5-ENG.pdf.

Rezoluce Shromáždění smluvních stran MTS č. ICC-ASP/16/Res.5 [online]. *16. zasedání Shromáždění*, přijata na 13. plenárním zasedání, o aktivaci jurisdikce Soudu nad zločinem agrese, dne 14. prosince 2017. Dostupné z: https://asp.icc-cpi.int/iccdocs/asp_docs/Resolutions/ASP16/ICC-ASP-16-Res5-ENG.pdf.

Rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. S/RES/2401 [online], přijata dne 24. února 2018. Dostupné z: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/2401>.

6. Seznam použité judikatury

Judgment in The Trial of German Major War Criminals [online]. Mezinárodní vojenský tribunál, Normimberk, Německo, část 22, vyhlášený dne 1. října 1946. Dostupné z: https://crimeofaggression.info/documents/6/1946_Nuremberg_Judgement.pdf.

Lubanga (ICC-01/04-01/06-8), Decision on the Prosecutor's Application for a Warrant of Arrest, 10 February 2006, paras. 30, 41. In: SCHABAS, A. William. *The International Criminal Court, A Commentary on the Rome Statute*. New York: Oxford University Press Inc., 2010, 1259 stran.

Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua (Nicaragua v. United States of America) [online], rozsudek ze dne 27. června 1986, International Court of Justice, IJC Reports 1986, s. 14. Dostupné z: <http://www.icj-cij.org/files/case-related/70/070-19860627-JUD-01-00-EN.pdf>.

7. Seznam ostatních zdrojů

Amid Middle East Violence, Security Council Fails to Adopt Competing Resolutions on Israeli Force, Hamas Role in Conflict [online]. Článek na webových stránkách UN.org ze dne 1. června 2018. Dostupné z: <https://www.un.org/press/en/2018/sc13362.doc.htm>.

U.N. Security Council approves 30-day humanitarian cease-fire in Syria [online]. Článek ze dne 24. února 2018 na webových stránkách washingtonpost.com. Dostupné z: https://www.washingtonpost.com/world/national-security/un-security-council-approves-30-day-humanitarian-cess-fire-in-syria/2018/02/24/2090d301-7627-45e0-9b1d-7a854e34d57b_story.html?noredirect=on&utm_term=.780cd91d5d67.

Following Air Strikes against Suspected Chemical Weapons Sites in Syria, Security Council Rejects Proposal to Condemn Aggression [online]. Článek ze dne 14. dubna 2018 na webových stránkách un.org. Dostupné z: <https://www.un.org/press/en/2018/sc13296.doc.htm>.

Case No. 9, United States of America v. Otto Ohlendorf, et al., všeobecně známý jako Einsatzgruppen Case. In: BAZYLER, J. Michael. *Holocaust, Genocide, and the Law: A Quest for Justice in a Post-Holocaust World*. Oxford University Press, 2017. 362 stran. ISBN 978-0-195-39569-3.

WILMSHURST, Elizabeth. Definition of Aggression [online]. *United Nations Audiovisual Library of International Law*, 2008. Dostupné z: http://legal.un.org/avl/pdf/ha/da/da_e.pdf.

Official Records of Review Conference of The Rome Statute of The International Criminal Court. [online]. Hague: International Criminal Court publication, RC/9/11, 2010. ISBN No. 92-9227-198-9. Dostupné z: https://asp.icc-cpi.int/iccdocs/asp_docs/ASP9/OR/RC-11-ENG.pdf.

Report on the facilitation on the activation of the jurisdiction of the International Criminal Court over the crime of aggression č. ICC-ASP/16/24 [online]. *16. zasedání Shromáždění*, ze dne 27.

listopadu 2017. Dostupné z: https://asp.icc-cpi.int/iccdocs/asp_docs/ASP16/ICC-ASP-16-24-ENG.pdf.

Understanding the International Criminal Court. Mezinárodní trestní soud. Dostupné z: <https://www.icc-cpi.int/iccdocs/PIDS/publications/UICCEng.pdf>.

United Nations Treaty Collection, Chapter XVIII, smlouva č. 10 (Římský statut) [online]. Dostupné z: https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XVIII-10&chapter=18&clang=en.

United Nations Treaty Collection, Chapter XVIII, smlouva č. 10 (Římský statut), sekce Endnotes [online]. Dostupné z: https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XVIII-10&chapter=18&clang=en#9.

United Nations Treaty Collection, Chapter XVIII, dokument č. 10.b. (Kampalské dodatky) [online]. Dostupné z: https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=IND&mtdsg_no=XVIII-10-b&chapter=18&clang=en.

Wayamo Foundation Documentary: The Crime of Aggression: From Nuremberg to Manhattan [online]. Video neziskové organizace The Wayamo Foundation, Rietzestraße 21, 10409 Berlin, Germany, vzniklé za spolupráce Global Institute for The Prevention of Aggression, 2017. Dostupné z: <https://vimeo.com/244818732>.

Webové stránky Mezinárodního trestního soudu, sekce revizní konference v Kampale [online]. Dostupné z: https://asp.icc-cpi.int/en_menus/asp/reviewconference/Pages/review%20conference.aspx.

Webové stránky Mezinárodního trestního soudu, sekce 16. zasedání Shromáždění [online]. Dostupné z: https://asp.icc-cpi.int/en_menus/asp/sessions/documentation/16th-session/Pages/default.aspx.

Webové stránky Mezinárodního trestního soudu, sekce zasedání Shromáždění smluvních států [online]. Dostupné z: https://asp.icc-cpi.int/en_menus/asp/sessions/documentation/Pages/documentation.aspx.

Webové stránky Mezinárodního trestního soudu, situace v Ugandě [online]. Dostupné z: <https://www.icc-cpi.int/uganda>.

Webové stránky Mezinárodního trestního soudu, situace v Côte d'Ivoire [online]. Dostupné z: <https://www.icc-cpi.int/cdi>.

Webové stránky Mezinárodního trestního soudu, situace v Dárfúru, Súdán [online]. Dostupné z: <https://www.icc-cpi.int/darfur>.

Webové stránky International Law Commission [online], sekce úvod. Dostupné z: <http://legal.un.org/ilc/>.

Ukraine crisis: Timeline [online]. Článek na webových stránkách bbc.com ze dne 13. listopadu 2014. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-26248275>.

UN Security Council action on Crimea referendum blocked [online]. Článek na webových stránkách un.org. Dostupné z: <https://news.un.org/en/story/2014/03/464002-un-security-council-action-crimea-referendum-blocked>.

Russian forces on move today in Crimea, seize military hospital in Simferopol and base in Bakhchisaray [online]. Článek na webových stránkách kyivpost.com ze dne 10. března 2014.

Dostupné z: <https://www.kyivpost.com/article/content/ukraine-politics/russian-forces-on-move-today-in-crimea-seize-military-hospital-in-simferopol-338952.html>.

S. Korea's final report affirms Cheonan was sunk by N. Korean torpedo [online]. Článek na webových stránkách cnn.com ze dne 14. listopadu 2010. Dostupné z: <http://edition.cnn.com/2010/WORLD/asiapcf/09/13/south.korea.cheonan.report/index.html>.

Tallinn Manual on The International Law Applicable to Cyber Warfare [online]. International Group of Experts at the Invitation of the NATO Cooperative Cyber Defence Centre of Excellence, hlavní editor Michael N. Schmitt. Cambridge University press, 2013. Draft publikace dostupné z: <http://csef.ru/media/articles/3990/3990.pdf>.

Tallin Manual 2.0 on The International Law Applicable to Cyber Operations. International Group of Experts at the Invitation of the NATO Cooperative Cyber Defence Centre of Excellence, hlavní editor Michael N. Schmitt, Cambridge University Press, 2017. ISBN 9781316630372.

Zločin agrese v Římském statutu MTS

Abstrakt

Dne 17. července 2018 dojde k aktivaci výkonu jurisdikce Mezinárodního trestního soudu nad zločinem agrese, jehož definice byla přijata na Revizní konferenci v Kampale v roce 2010. Tato práce je shrnutím více než sedmdesát let trvajících prací na definování zločinu agrese, započatých po druhé světové válce při norimberských procesech (kde byl souzen předchůdce zločinu agrese – zločiny proti míru), které budou prozatím završeny aktivací jurisdikce Mezinárodního trestního soudu nad zločinem agrese, a tím i kompletací Římského statutu.

Práce pojednává nejen o historii zločinu agrese, ale i o jeho postavení jako zločinu podle mezinárodního práva a jeho vztahu k ostatním zločinům stíhaným před Mezinárodním trestním soudem. Dále podrobně rozebírá jednotlivé znaky skutkové podstaty zločinu agrese se zaměřením na problémy, které mohou vyvstat při jejich praktickém využití.

Část práce je věnována problematice výkonu jurisdikce Mezinárodního trestního soudu nad zločinem agrese, která zůstala daleko za očekáváním mezinárodního společenství, kdy s největší pravděpodobností nebude možné stíhat zločin agrese spáchaný občany nebo na území států, které neratifikovaly Kampalské dodatky Římského statutu, pokud půjde o výkon jurisdikce oznámením státu nebo *z proprio motu* pravomocí Žalobce. Další možností výkonu jurisdikce je stíhání zločinu agrese na základě oznámení situace Radou bezpečnosti OSN, která je však vzhledem k politickému charakteru Rady bezpečnosti značně problematická a *de facto* bude pravděpodobně znamenat znemožnění výkonu jurisdikce Mezinárodního trestního soudu touto cestou na základě práva veta jejích stálých členů. Některé části práce jsou doplněny rozbohem praktických příkladů z minulosti, aktuálního dění i hypotetických případů, které mohou nastat v budoucnu ve vztahu ke zločinu agrese.

V neposlední řadě tato práce rozebírá otázku, zda zločin agrese může obsáhnout novodobé formy útočných činů, jakými je kupříkladu kybernetický útok.

Práce rovněž poskytuje rozbor aktivační rezoluce č. ICC-ASP/16/Res.5 a předkládá úvahu, co je možné do budoucna ve vztahu ke zločinu agrese očekávat, zejména s výhledem k prvnímu vyšetřování a stíhání zločinu agrese před Mezinárodním trestním soudem, od kterého se předpokládá osvětlení výkladu sporných ustanovení přijatých změn Římského statutu.

Klíčová slova: Zločin agrese, Mezinárodní trestní soud, Římský statut

Crime of Aggression under the Rome Statute of ICC

Abstract

The jurisdiction of the International Criminal Court over the Crime of Aggression, which has been defined at the Review Conference in Kampala, 2010, will be activated on 17th of July 2018. This paper is summarizing more than seventy years of continuing development of a definition of the Crime of Aggression which has started after the Second World War during so-called Nurnberg Trials (a forerunner of the Crime of Aggression - Crimes Against Peace have been tried during these trials) and which will be, at least for now, completed upon the activation of the jurisdiction of the International Criminal Court and upon a completion of the Rome Statute.

This paper deals not only with the history of the Crime of Aggression but also with its position as a crime under the international law with a connection to other crimes which can be prosecuted before the International Criminal Court. Furthermore, it analyses the main elements of the crime with a focus on difficulties which can potentially come up once they are used in practice.

A special part of this paper is focused on jurisdiction of the International Criminal Court over the Crime of Aggression, which has not quite met expectations from international society, as it seems that in case of state referral or *proprio motu* investigation the crime cannot be prosecuted when committed by a national or on a territory of a state, which has not ratified the Kampala amendments. The exercise of a jurisdiction based on a UN Security Council referral can also be rather problematic in connection to a political character of this body because permanent members of the Security Council can *de facto* prevent the exercise of the jurisdiction by using their right of veto. This paper also includes an analysis of few examples from the history, some present cases as well as some hypothetical future scenarios which can come up in a connection with the Crime of Aggression.

Last, but not least, the paper elaborates on a question whether the Crime of Aggression covers new forms of acts of aggression such as a cyber-attack.

This paper also contains an analysis of the activation resolution no. ICC-ASP/16/Res.5 and brings some insight on what can be expected in the future regarding the Crime of Aggression especially in a connection with the first possible investigation before the International Criminal Court who is presumed to deal with an interpretation issues of some controversial provisions of the Rome Statute amendments.

Key words: **Crime of Aggression, International Criminal Court, Rome Statute**